

ÚSTÍ NAD LABEM

Rozvoj západní části města

Fakulta architektury
České vysoké učení technické v Praze
Ústav urbanismu 15119

autorka:

Bc. Pavlína Suchá

vedoucí předdiplomové práce:

doc. Ing. arch. Akad. arch. Jiří Klokočka

odborná asistentka:

Ing. arch. Jana Zdráhalová, Ph.D.

ZS 2020 / 2021

ÚSTÍ NAD LABEM PŘEDLICE

ROZVOJ ZÁPADNÍ ČÁSTI MĚSTA

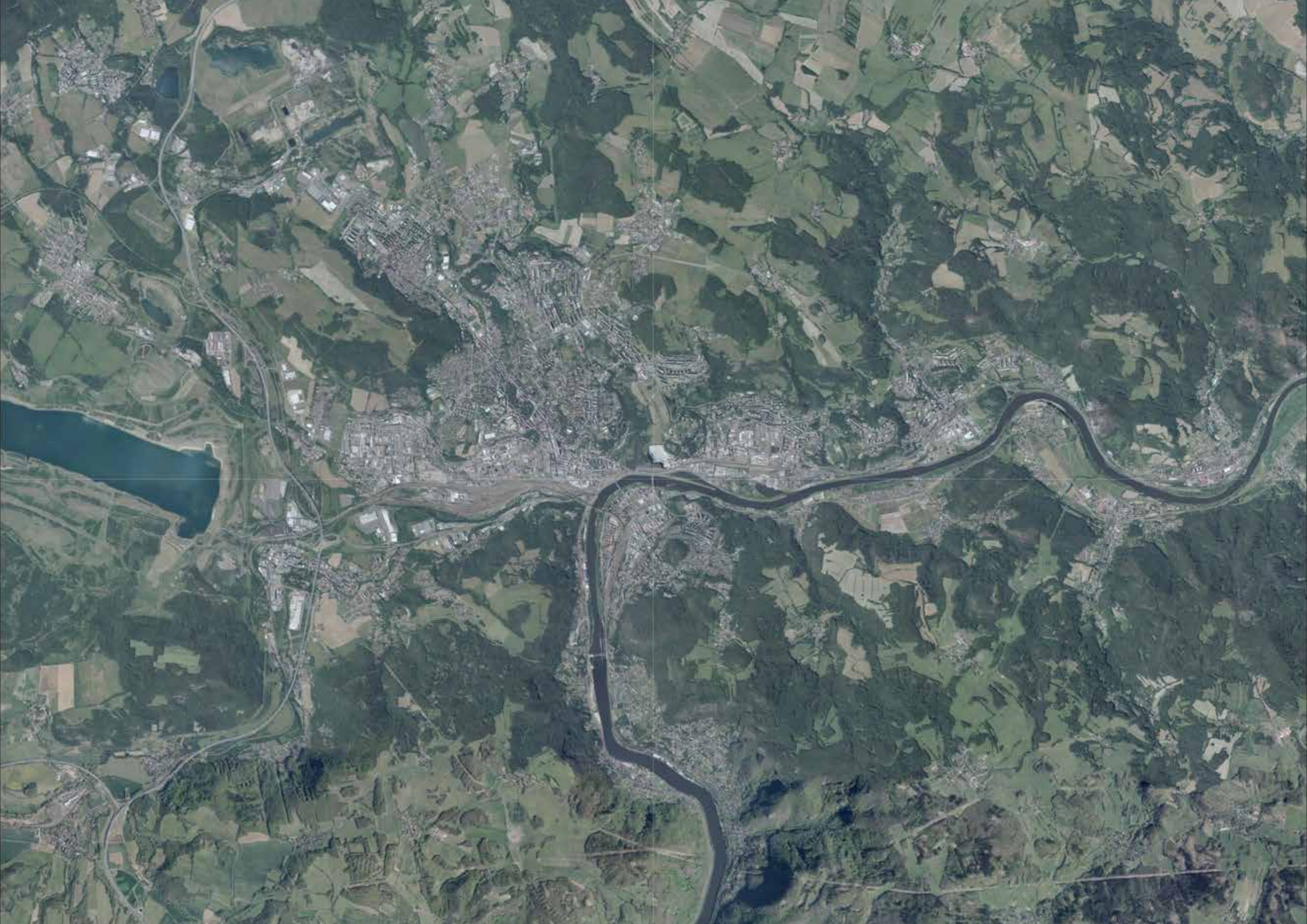
diplomová práce

2021

OBSAH

1 / ÚVOD	
1.1 Téma	17
2 / TEORETICKÁ ČÁST	19
2.1 Rezidenční segregace	21
2.2 Sociální vyloučení	22
2.3 Sociálně vyloučené lokality v ČR - kontext	25
2.4 Sociálně vyloučené lokality v ČR - stav	27
2.5 Sociálně vyloučené lokality a architektura	29
2.6 Referenční projekty	31
2.7 Aktéři	34
2.8 Identifikace problémů a jejich doporučná řešení	35
3 / ANALYTICKÁ ČÁST	37
3.1 Sociálně vyloučené lokality v Ústí nad Labem	39
3.2 Vztah lokalit a brownfields	41
3.3 Předlice	43
4 / NÁVRHOVÁ ČÁST	67
4.1 Školní náměstí	101
4.2 Vnitroblok u mateřské školky	113
4.3 U Skladiště	125
4.4 Park u Ždírnického potoka	137
4.5 Podjezd	149
4.6 Uliční profily	159
5 / ZÁVĚR	167

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Pavlína Suchá

datum narození: 23. 11. 1994

akademický rok / semestr: 2020/2021, zimní

obor: Architektura a urbanismus

ústav: Ústav urbanismu

vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Akad. Arch. Jiří Klokočka

téma diplomové práce:

Rozvoj západní části Ústí nad Labem

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Zadání vychází z předdiplomního semináře, který analyzoval problematiku prostorové segregace v Ústí nad Labem, zejména v takto označených lokalitách na území města. Tyto místa jsou problematická pro svou polohu u velkých průmyslových areálů a dopravních koridorů a složitou situaci s bytovým fondem. Seminář byl zaměřen na západní část města v okolí Předlic a areálu Spolchemie. Diplomní seminář se zaměřoval na současný stav a analýzu problematiky a jejich příčin.

Úkolem diplomové práce je urbanistická koncepce a strategie rozvoje a zapojení zvolených lokalit ke zbytku města s ohledem na aktuální tendence městského plánování u nás i v zahraničí.

Cílem je vytvoření komplexní urbanistické studie rozvoje území s optimálním využitím území, potlačení negativních vlivů v lokalitách a zlepšení prostupnosti a propojení s centrem s přihlédnutím k stávající situaci v Předlicích. Řešeným územím je západní část města Ústí nad Labem, vymezena areálem Spolchemie a železničním koridorem.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro D/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

Urbanistická koncepce řešeného území – plošně i objemově, napojení území na okolí a prostupnost.

Posílení charakteru městské struktury s důrazem na obytnost území.

Schéma veřejných prostranství a jejich identita a charakter.

Dopravní řešení, napojení na MHD, principy řešení dopravy v klidu včetně pěší prostupnosti.

Návrh funkčního využití včetně koncepce modro-zelené infrastruktury.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Autorská zpráva

Analytická část

Výkres širších vztahů 1:10 000

Situace s dílčími parametry návrhu 1: 2 000

Detail situace s řešením vybraných veřejných prostranství 1 : 500

Řezy územím 1: 2000

Řezy uličního profilu, 1:500

Axonometrie dílčích částí

Axonometrie celku

Vizualizace

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Fyzický model řešeného území a se zřetelnými vazbami na okolí

Portfolio v doporučeném formátu A4 (2 ks)

Poster 4x formát A1

CD obsahující výstupy zpracovaného diplomního projektu (2ks)

Konkrétní zadání programu a rozsah a měřítka výkresů a modelu mohou být vedoucím projektu upřesněna.

Měřítka výstupů mohou být přizpůsobena požadovaným formátům odevzdání.

19.9.2020 *Suchá*

Datum a podpis studenta

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

27-10-2020

19.9.20

W

**ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY**

AUTOR, DIPLOMANT: Pavlína Suchá
AR 2020/2021, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) ROZVOJ ZÁPADNÍ ČÁSTI ÚSTÍ NAD LABEM

(AJ) DEVELOPMENT OF THE WESTERN PART OF THE CITY ÚSTÍ NAD LABEM

JAZYK PRÁCE:

Vedoucí práce:	doc. Ing. arch. Akad. Arch. Jiří Klokočka	Ústav: 15119 - Ústav urbanismu
Oponent práce:	Prof. Mgr. Michal Koleček, Ph.D.	
Klíčová slova (česká):	Předlice, propojení, rezidenční segregace, vyloučení, integrace, revitalizace, Ústí nad Labem	
Anotace (česká):	Diplomová práce se zabývá strategií a koncepcí urbánního rozvoje západní části Ústí nad Labem. Práce řeší problematiku rezidenční segregace a sociálního vyloučení na příkladu sociálně vyloučené lokality v Předlicích. Kladen je důraz na vytvoření nových propojení skrz lokalitu s centrem města a budoucím rekreačním pásem kolem jezera Milada. Koncepce je strukturována formou širší strategie s návazností na jednotlivé intervence v lokalitě, které jsou řešeny formou urbanistické studie.	
Anotace (anglická):	The diploma thesis deals with the strategy and concept of urban development in the western part of Ústí nad Labem. The work addresses the issue of residential segregation and social exclusion on the example of a socially excluded locality in Předlice. Emphasis is put on creating new connections throughout the site with the city center and the future recreational belt around Lake Milada. The concept is structured in the form of a broader strategy in connection with individual interventions in the locality, which are presented in the form of an urban study.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 8. 1. 2021

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolio a CD.

1 / ÚVOD

1/ Téma

Tématem práce je rezidenční segregace a sociální vyloučení a jejich projev ve městech. Obecně je tato problematika vnímána spíše v kontextu velkých aglomerací Jižní Ameriky, Afriky a Asie, kde je hranice často velmi ostrá a sociální vyloučení nabírá podobu favel a slumů o mnoha tisících lidech. Ve středoevropském kontextu by se mohl zdát tento problém velmi vzdálený, avšak mnoho studií a analýz sociálně vyloučených lokalit dokládá, že je tento problém v České republice přítomný a často je spojován s velkými průmyslovými oblastmi.

Ústí je městem severu – industriální minulosti, problematiky deindustrializace, velkých ekologických zátěží a sociální problematiky s tím spojené. Zároveň je ale místem velkých potenciálů, leží v krásné, ačkoli těžbou poznamenané krajině mezi Českým středohořím a Krušnými horami. Ústí je univerzitním městem s rozsáhlým kampusem a novou budovou přírodovědného centra. Ústecký kraj ale zároveň trpí třetí nejvyšší mírou nezaměstnanosti v ČR. Ústí je plné paradoxů, stejně jako mnohé vyloučené lokality nejen v severních Čechách.

Předlice v Ústí nad Labem jsou městskou částí, která je známá především z novinových titulků řešících černé skládky a dezolátní stav domů, místo je označováno jako ghetto. Předlice jsou ale také čtvrtí s unikátní strukturou – vedle velkých, v pravidelném rastru, uspořádaných areálů se nachází bloková výstavba starých činžovních domů z přelomu 19. století, které jsou jakoby vytrženy z kontextu a posazeny na téměř samotnou hranici města, kde v lze v uličních průhledech vidět, vedle komínů a industriálních staveb, i horizont zelných kopců obepínajících Ústí.

Cílem práce je vytvořit koncepci možného budoucího rozvoje lokality, tak aby nedošlo k úplnému odsunu místních obyvatel a vyloučená lokalita se nepřesunula dále na periferii. Nástrojem na revitalizaci lokality jsou intervence do veřejného prostoru na strategických místech, která podporují navržené širší vazby v území.

2 / TEORETICKÁ ČÁST

- 2.1 rezidenční segregace
- 2.2 sociální vyloučení
- 2.3 sociálně vyloučené lokality v ČR - kontext
- 2.4 sociálně vyloučené lokality v ČR - stav
- 2.5 sociálně vyloučené lokality a architektura
- 2.6 referenční projekty
- 2.7 aktéři
- 2.8 identifikace problémů a jejich doporučná řešení

2.1 Rezidenční segregace

Rezidenční segregací rozumíme důsledek sociální diferenciace promítnutý do podoby a struktury osídlení, zejména pak oddělení domácností, které mají ve společnosti nerovné postavení. V poslední době se setkáváme se segregací sociálně slabých i s cílenou separací sociálně „silných“. Narůstá také poptávka po takových nových obytných souborech, které jsou svou cenovou hladinou nedostupné pro většinovou populaci a samy tak vytváří segregovaný klastr. Krajním případem takovéto segregace jsou soubory uzavřené za závorou či jinou fyzickou zábranou, která znemožňuje vstup do takovéto lokality - tzv. „gated communities“.

Rezidenční segregace je zčásti přirozený jev odrážející vnitřní preference obyvatelstva a jeho sociální strukturu a je přirozeným faktorem formující strukturu města. Některé formy rezidenční segregace, ale mohou mít závažný dopad na nerovnost šancí - zejména pak přístup ke vzdělání, pracovním příležitostem či základním potřebám jako je například zdravotní péče. Tyto procesy, sociální soudržnost a charakter místa obvykle mají dopad zejména na mladší generace, na které již zmíněná nerovnost příležitostí dopadá nejvíce.

Ghetta jsou pak extrémní formou sociálního vyloučení, kdy je určitá skupina lidí koncentrována na určitém jasně definovatelném území, které je charakterizováno sociokulturním vyloučením jedinců. V hraničním případě se uvnitř ghetta vytvoří instituce a mechanismy které nahrazují ty celospolečenské a ghetto se stane relativně autonomní jednotkou. Definičním znakem ghetta tedy nemusí být chudoba. V souvislosti s totální sociální a prostorovou segregací můžeme mluvit o další formě a to o slumech.

Slumy mohou být definovány jako nouzové kolonie s vysokou hustotou osídlení, s chybějícím nebo nedostatečným bytovým fondem. Slumy vznikají typicky kolem velkých měst a jsou ekonomicky propojeny s většinovou společností. Zatímco v ghetta vytváří až autonomní společnosti, nezávislé na fungování většinové společnosti, slumy jsou na ekonomickém rozmachu velkých měst zejména v rozvojových zemích závislé, dalo by se říci že se navzájem podmiňují.

Procesy

Sociální prostorová diferenciace je přirozeným jevem, který vyplývá z odlišné představy o bydlení, dané vlastními preferencemi, fází života, ve které se člověk nachází či soudržností s určitou komunitou. Tato volba a určitá mobilita není dostupná všem, a se zvyšujícím se počtem lidí, kteří spadají do skupiny která je nucena se stěhovat do méně atraktivních lokalit se zvyšuje i rozdíl mezi těmito celky. Vznikají tak místa a lokality, do kterých jsou segregováni sociálně slabší lidé v těžké životní situaci, důchodci, nebo imigranti, pro které je zpočátku těžké uplatnit se na trhu práce, nebo jsou z nějakého důvodu diskriminováni.

Takováto segregace představuje znevýhodnění v podobě snížení šance na zapojení se do většinové společnosti, zejména pak získání vzdělání a následného uplatnění na trhu práce. Prostorová segregace pak v důsledku znamená i izolaci od většinové společnosti.

Procesy, které mají za důsledek sociální prostorovou segregaci probíhají dlouhodobě. Zatímco velká města a centrální oblasti přitahují novou ekonomickou sílu, periferie a města, která trpí ekonomickým úpadkem se stávají jedinou finančně dostupnou variantou pro sociálně slabší. Sociální struktura obyvatel v těchto místech (v ČR můžeme mluvit zejména o příhraničních oblastech severních Čech a Moravy) se vyznačuje vysokým věkem a nižším dosaženým vzděláním.

Enviromentální nespravedlnost

Koncept enviromentální nespravedlnosti popisuje situaci, kdy sociálně slabší skupiny obyvatel nedobrovolně obývají lokality s horším životním prostředím, zejména jde o periferie a klustry u dopravních uzlů, areálů továren atp. Obyvatelé těchto lokalit mají většinou i menší možnost ovlivnit tyto externality a stávají se častěji „obětmi“ enviromentální nespravedlnosti. Důsledkem pro tyto obyvatele je pak nedostupnost veřejné vybavenosti či hromadné dopravy, které jsou zásadní pro možnost získání zaměstnání / vzdělání, či obstarání základních životních potřeb.

„Segregace dlouhodobě ovlivňuje a utváří charakter lokálních společenství, v nichž vyrůstají nové generace obyvatel. Představuje společenský problém, který může narušovat sociální soudržnost v oblastech, kde se projevuje ve zvýšené míře. Segregace je znakem a problémem společnosti jako celku.“ ³

Luděk Sýkora, Rezidenční segregace, Praha 2010

2.2 Sociální vyloučení

Sociální vyloučení je obtížně definovatelný pojem, který zasahuje do mnoha rovin lidského života. Podle autorů Analýzy sociálně vyloučených lokalit¹ se jedná o lokalitu, „kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách (indikováno počtem příjemců příspěvku na živobytí), které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor (indikováno vnější identifikací).“ Jinak řečeno, jako sociálně vyloučené můžeme vnímat osoby či skupiny osob, kteří mají znesnadněn přístup k příležitostem a zdrojům, které jsou nezbytné k integraci do většinové společnosti. Sociální vyloučení můžeme však vnímat i jako proces kdy jsou jednotlivci či celé skupiny vytěšňovány na okraj (jak společensky tak geograficky) a je jim znemožněn či znesnadněn přístup k příležitostem, které jsou pro ostatní členy společnosti dostupné².

Toto znevýhodnění je relativní a je závislé od moha faktorů, sociálně vyloučení se obvykle potýká s mnoha překážkami nejenom ekonomického rázu, ačkoli ten je mnohdy převažující, zejména co se týká zadluženosti. Příčinami však mohou být i rasová, genderová či jiná diskriminace, nedostatečné či chybějící vzdělání, dlouhodobá nezaměstnanost, fyzické či mentální postižení. Problematika vyloučení se může týkat i důchodců, či migrantů kteří se ocitnou v těžké životní situaci a nedokáží si již sami pomoci³.

Příčiny

Sociální vyloučení má celou škálu příčin, avšak lze je obecně rozdělit na příčiny vnější a vnitřní. Vnějšími příčinami se rozumí zejména to co sám jedinec nedokáže ovlivnit, či vychází z jednání lidí vně okruhu sociálně vyloučených. Jde například o diskriminaci na trhu práce, bytovou politiku, sociální politiku a diskriminaci založenou na základě etnicity, konfese nebo národnosti. Vnitřní příčiny jsou pak takové, které jsou důsledkem konání jednotlivých lidí. Jde zejména o ztrátu motivace, pracovních návyků, finanční gramotnosti atp. Některé z těchto příčin jsou avšak důsledkem předchozích.

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ⁴

„Sociálním vyloučením (exkluzí) rozumíme proces, kdy jsou jednotlivci či celé skupiny vytěšňovány na okraj společnosti a je jim omezován nebo zamezen přístup ke zdrojům, které jsou dostupné ostatním členům společnosti. Mezi tyto zdroje řadíme Především zaměstnání, bydlení, sociální ochrana, zdravotní péče a vzdělání.“

Mechanismy sociálního vyloučení

Sociální vyloučení nezbytně nepramení pouze z ekonomické situace. Je nutné uvažovat o vyloučení kulturním, sociálním, ekonomickém, symbolickém a v neposlední řadě o prostorovém - rezidenční segregaci.

Kulturní vyloučení je zapříčiněno kombinací vnějších a vnitřních příčin. Obvykle se jedná o znemožnění nebo diskriminaci v přístupu ke vzdělání. Příkladem může být umístování dětí do „speciálních“ škol, což jim posléze znemožňuje dosáhnout lepších šancí na budoucí uplatnění. Problémem je častá nízká participace a motivace rodičů na vzdělání jejich dětí. Obecně se mluví o vyloučení z celospolečenského kulturního kapitálu

CHUDOBA⁴

„Obvykle se rozlišuje mezi chudobou absolutní a relativní. Absolutní chudobou se rozumí stav, kdy u člověka nedochází k uspokojování potřeb, které jsou nutné k zabezpečení jeho sociálního či fyzického přežití. Oproti tomu relativní chudoba je vymezena ve vztahu k obecně platným životním standardům ve společnosti (např. Evropská unie vymezuje hranici chudoby jako 50% průměrného příjmu). Ve vztahu ke konceptu sociálního vyloučení bývá uváděno, že chudoba není nutnou podmínkou sociálního vyloučení, ačkoli tomu tak často je. Jinak řečeno, chudý člověk nemusí být sociálně vyloučený a sociálně vyloučený nemusí být nutně chudý.“

Sociálním vyloučením ve smyslu sociálních vazeb rozumíme především důsledky plynoucí ze segregace vůči většinové společnosti a tím omezení sociálního kapitálu. Počet kontaktů vyloučených lidí a sociální okruh se zužuje na skupiny ve stejném postavení, což ztěžuje vzájemnou pomoc například v těžkých životních situacích.

Ekonomické vyloučení nemusí být zapříčiněno pouze vnějšími vlivy, jako je diskriminace na trhu práce, bydlení a chudobou, ale i vlivy vnitřními jako je nedostatečná motivace, ztráta pracovních návyků atp. Nejčastěji lidé na svoji zadluženost a hrozbu exekucí reagují zapojením se do černé ekonomiky, jelikož pro ně není výhodné ucházet se o legální práci, protože by tím přišli o značnou část svého příjmu, který by byl na základě exekučního řízení krácen. Toto chování je tedy svým způsobem adaptací na situaci. Často mimo drobných prací „na černo“ ve vyloučených lokalitách vznikají různé jiné ilegální aktivity, jako prodej a výroba drog.

Symbolické vyloučení je provázáno stigmatizací určitých etnických či národnostních skupin. Jde o charakteristiky, které jsou jim přisuzovány většinovou společností, zejména generalizovaná označení jako „nepřízřivobiví“, „neplatiči“ atp. Ačkoli se tyto předsudky nemusejí zakládat na pravdě, s těmito lidmi je ze strany většinové společnosti tak automaticky zacházeno.

Sociální vyloučení je tedy nutno chápat jako komplexní a dynamický problém, který se často prohlubuje s tím, jak se ho dotčení lidé snaží řešit. Příkladem může být vysoká zadluženost u nebankovních společností, a následné hromadění dluhů u jiných podobných společností, které přivádí lidi do ještě větší nouze.

ŠEDÁ EKONOMIKA⁴

„Rozšířenost práce takzvaně na černo je dána několika faktory, zejména ekonomickou „rWacionalitou“ tohoto počínání, kdy je tento konsenzus výhodnější pro obě strany. V případě vysokých odvodů státu je tento stav výhodnější pro zaměstnavatele, v případě vysokých exekucí či záznamu v trestním rejstříku je to mnohdy jediná cesta jak získat nějaký příjem. Zejména v případě extrémního zadlužení by značná část výdělků byla odvedena na daně, pojištění, splátky atp., tudíž práce v šedé ekonomice znamená jedinou šanci na výdělek. Pracovat na černo musí především přestat být výhodným kontraktem, a toho lze dosáhnout pouze komplexními legislativními změnami jako je reforma daní, sociálních dávek a změna zákoníku práce. Do té doby budou lidé ohroženi sociálním vyloučením „melouchařit“ . „

„OBCHOD S CHUDOBOU“⁴

„Označuje obvykle praktiky fungující v sociálně vyloučených lokalitách. Jedná se v podstatě o podnikatelské aktivity, zejména týkající se pronajímání bytového fondu, za nepřiměřeně vysoké nájemy v polorozpadlém bytovém fondu. Podnikatelé vydělávají na lidech, kteří spadli pod hranici chudoby a vybírají od nich sociální dávky které míří rovnou k těmto vlastníkům nemovitostí. Vzniká tím paradox, že v segregovaných lokalitách lidé obvykle zaplatí za bydlení mnohonásobně více než by zaplatili v jiných částech města. „

1. Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. Praha, 2015. MPSV.
2. TOUŠEK, Ladislav, Václav WALACH, Petr KUPKA, et al. Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách. Brno: Doplněk, 2018. Společensko-ekologická edice. ISBN 978-80-7239-340-4.
3. SÝKORA, Luděk. Rezidenční segregace. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2010. ISBN 978-80-86561-34-9.

4. HŮLE, Daniel, BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ a Ladislav TOUŠEK. Kdo drží Černého Petra: sociální vyloučení v Liberci, Plzni a Ústí nad Labem. [Praha]: Člověk v tísni o.p.s., 2007. ISBN isbn:978-80-86961-27-9.w

„Počet obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách se zvýšil téměř o polovinu. V roce 2006 analýza odhadovala celkem 60 000 až 80 000 obyvatel v sociálně vyloučeném prostředí. V absolutních číslech přibylo nejvíce sociálně vyloučených v Ústeckém a Moravskoslezském kraji.“¹

Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR, 2015

2.3 Sociálně vyloučené lokality v ČR

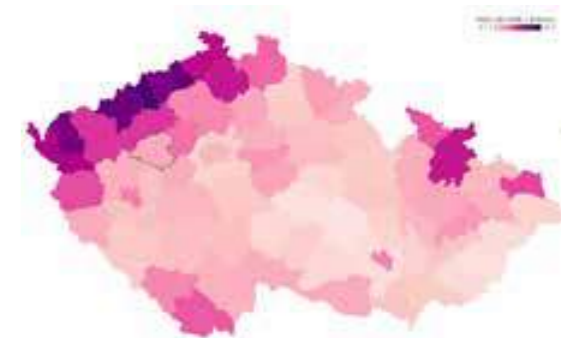
Situace v rámci ČR

Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR z roku 2014 odhaduje, že v počet lidí žijících v lokalitách se pohybuje mezi 95 000 až 115 000, přičemž největší přírůstek od roku 2006 do 2014 byl zaznamenán v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Odhaduje se, že počet sociálně vyloučených lokalit ze zvýšil za toto období z v Ústeckém kraji z 63 na 89.

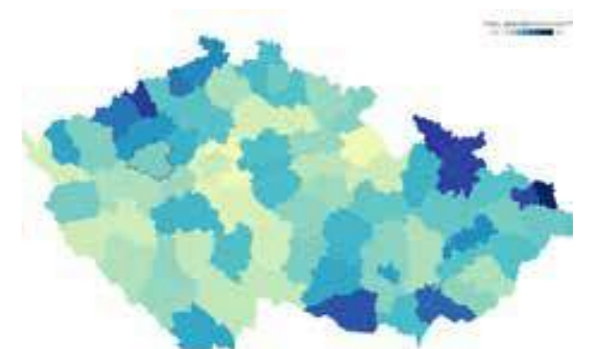
Sociálně vyloučené lokality lze hrubě rozčlenit na venkovské a městské, přičemž trendem ve zkoumaných letech byl rozpad lokalit do menších celků a migrace obyvatel do menších obcí s horší infrastrukturou a vybaveností. V rámci velkých měst můžeme vidět „vytlačování“ vyloučených lokalit dále na periferii a relativně vysokou migraci sociálně vyloučených jak v rámci obcí tak v rámci regionů.

Existuje několik migračních „cest“ v rámci ČR, v kontextu zahraničí pak šlo o migraci převážně etnicky romského obyvatelstva ze sociálně vyloučených lokalit do Velké Británie, nebo pak migrace sociálně slabších do německých příhraničních oblastí. Častou praxí je, že rodiny migrují od jednoho nevyhovujícího bydlení k jinému, často tak lze za sociálně vyloučenou lokalitu označit větší území s menší hustotou osídlení.

Co se týče věkové struktury obyvatel lze obecně říct, že přibývá sociálně vyloučených z řad seniorů 60 let +. Je to dané tím, že tyto lidé jsou závislí na příjmech, které představuje starobní důchod a také horší sociální mobilitou u těchto skupin. Lidé v seniorním věku v sociálně vyloučených lokalitách častěji využívají ubytoven nežli nájemního bydlení. Příčiny vyloučení jsou obdobné jak u ostatních skupin, avšak často je jimi ztráta partnera a neudržitelná ekonomická situace ve spojení s malým sociálním kapitálem. Člověk tedy zůstane sám a bez pomoci rodiny a příbuzných, posléze když ho nezachytí sociální systém ocitá se na hraně chudoby.

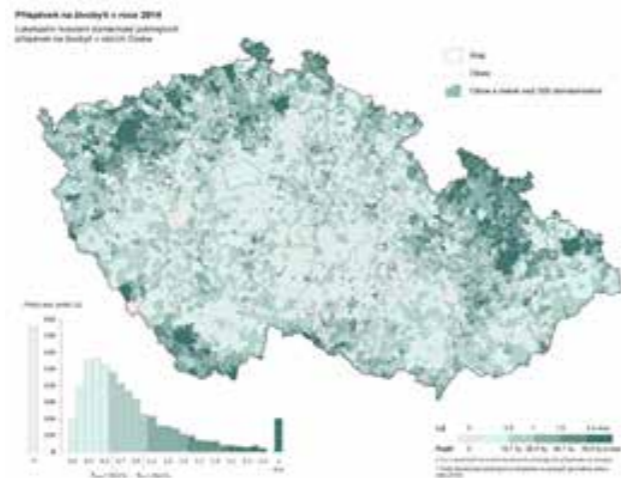
5. Mapa - podíl obyvatel v exekuci v ČR, rok 2016

6. Mapa - nezaměstnanost v ČR, rok 2017

5. volby-korelace. [online]. Dostupné z: <https://1gr.cz/o/lidovky/volby18/korelace-vse.html>
6.

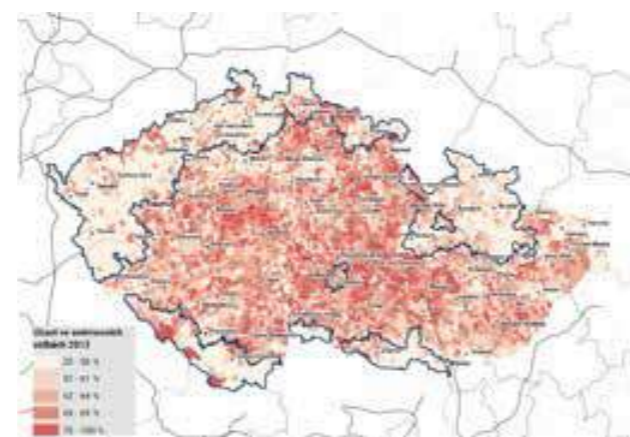
2.4 Sociálně vyloučené lokality v rámci ČR - aktuální stav

7. Mapa - Příspěvek na živobytí, 2014

8. Mapa - Doplatek na bydlení, 2014

9. Mapa - Volební účast, 2013

Naproti tomu v etnicky romských sociálně vyloučených lokalitách se věková struktura pohybuje přibližně tak, že polovinu tvoří děti do 15 let a polovinu dospělí v produktivním věku. Analýza také naznačuje, že vliv na úspěšnost dětí v budoucím vzdělání má docházka dětí do mateřských školek, přičemž současným trendem je spíše rozměňování sociálně slabých rodin do malých obcí kde docházka do školky či školy může znamenat delší dojížděku. Problémem je také segregace škol a školek v sociálně vyloučených lokalitách. Vznikají často etnicky homogenní školy, nebo rovnou praktické školy. Nezaměstnanost se pohybuje kolem 80%, přičemž je vyšší ve vesnických lokalitách a etnicky homogenních lokalitách. Formou zaměstnání bývají krátkodobé práce, sezonní práce, či pomocné nárazové práce. Pro sociálně vyloučené zatížené exekucemi je výhodnější pracovat na černo.

9. Účast ve sněmovních volbách. Existují Sudety? Hranice jsou zřetelné i sedmdesát let po vysídlení Němců. Interaktivní vizualizace Českého rozhlasu [online]. Copyright © 2016 Český rozhlas [cit. 31.08.2020]. Dostupné z: <https://interaktivni.rozhlas.cz/sudety/>

Litvínov

Počet sociálně vyloučených lokalit:
3
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
5500 - 6500

Most

Počet sociálně vyloučených lokalit:
9
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
5100 - 6200

Karviná

Počet sociálně vyloučených lokalit:
3
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
4600 - 5700

Chomutov

Počet sociálně vyloučených lokalit:
10
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
5700 - 7300

Ústí nad Labem

Počet sociálně vyloučených lokalit:
7
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
7500 - 8700

Ostrava

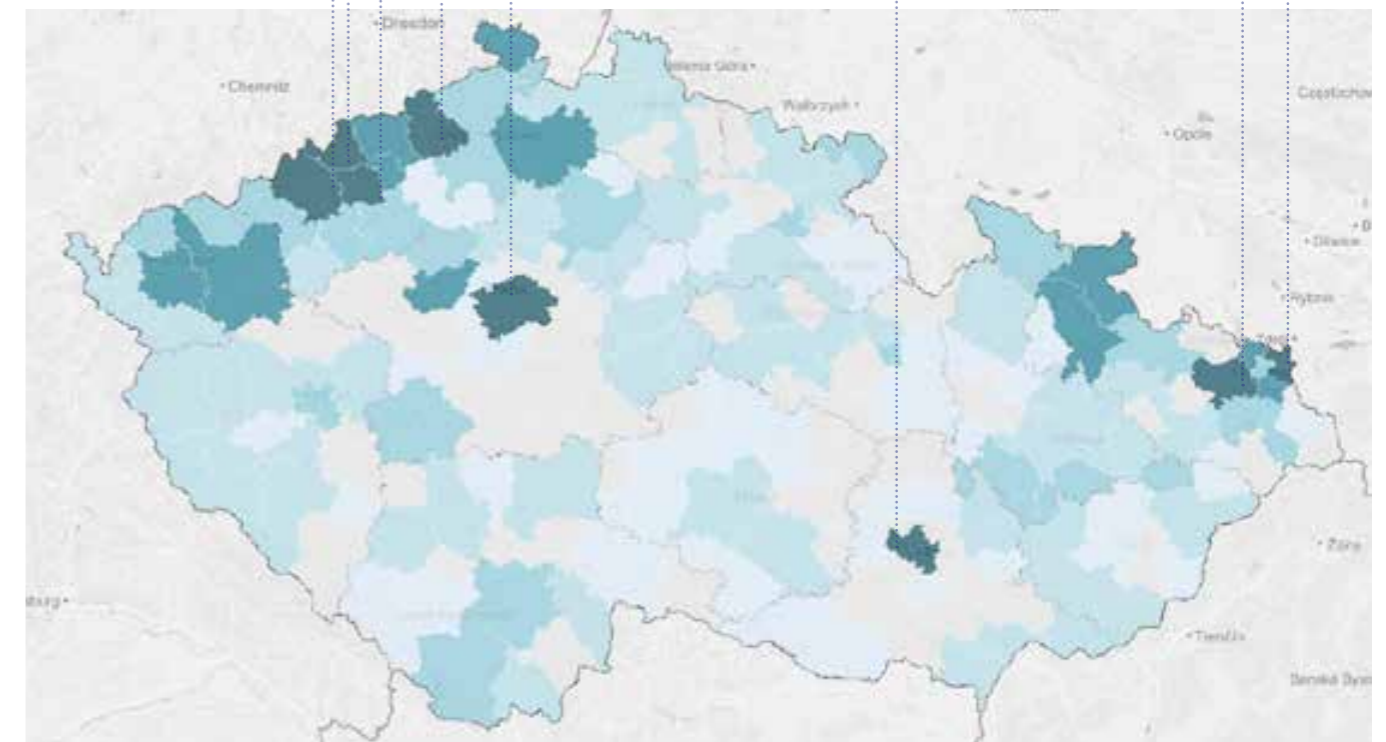
Počet sociálně vyloučených lokalit:
13
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
6900 - 8700

Praha

Počet sociálně vyloučených lokalit:
7
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
5900 - 8500

Brno

Počet sociálně vyloučených lokalit:
8
Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit:
7300 - 8900

10. Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR. Domovská stránka - www.esfcr.cz [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp

7. Příspěvek na živobytí - vývoj v ČR, rok 2014. Domovská stránka - www.esfcr.cz [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp

8. Doplatek na bydlení- vývoj v ČR, rok 2014. Domovská stránka - www.esfcr.cz [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp

2.5 Sociálně vyloučené lokality a architektura

Problematika sociálně vyloučených lokalit je komplexní a nelze najít jednu jasnou příčinu, či jedno jednoduché řešení. Ve své práci bych se ráda zabývala pohledem na tento problém z pozice architektů a urbanistů. Lokality jsou geograficky vymezené, jedná se o městské či méně častěji vesnické celky, obývané sociálně slabším obyvatelstvem, časté jsou čistě Romské osady, které jsou stigmatizovány jako „špatné adresy“ či „ghetta“ a často spoluvytvářejí obraz celého širšího okolí.

Obecně by se dalo říci, že sociálně vyloučené lokality jsou nejčastěji tradiční dělnické oblasti, odtržené od okolních struktur dopravními koridory či průmyslovými areály (jak je to čitelné například v Ústí nad Labem). Příkladem také mohou být bývalé dělnické kolonie, kam byli sociálně slabší přemísťováni, aby „uvolnili“ lukrativnější místa v centru (příklad osady Bedřiška v Ostravě).

Ne vždy je toto ale pravidlem. Časté bývají také čtvrti, které vzkvétaly v období počátku století, zejména díky průmyslovému rozmachu avšak zažívaly postupný úpadek po válce ať už způsobený odsunem německého obyvatelstva, či novým nastupujícím režimem. Tyto lokality zpravidla disponují chátrajícím a nevyhovujícím bytovým fondem, který je automaticky dostupnější pro sociálně slabší, nebo jsou sociálně slabší nuceni se sem odstěhovat a samovolně se tak postupem času utváří sociálně vyloučená lokalita.

Tyto místa nenabízí dostatečný komfort v bydlení či kulturní vyžití, pracovní příležitosti jsou obvykle zúženy na dělnické pozice a lokality začínají být stigmatizovány na místa, kde kvete kriminalita a nikdo z „většinové“ společnosti by zde nežil.

Hlavním mechanismem, na kterém sociálně vyloučené lokality fungují je diskriminace na trhu s bydlením a s tím spojené pronajímání nevyhovujících a chátrajících bytů za nepřiměřeně velký nájem. V tomto koloběhu sociální dávky, které odchází sociálně slabším jdou všechny do rukou majitele těchto nemovitostí. Z toho to se stává veliký byznys a státní orgány nemají téměř žádnou šanci proti takovýmto praktikám zasáhnout.

Fenomén vesnice ve městě

V rámci sociálně vyloučených lokalit a jejich vnímání samotnými obyvateli se můžeme setkat s různými aspekty chování a vnímání prostoru, který známe spíše z menších vesnic či „tradičních“ vesnických komunit. Jde o drobnosti jakými jsou třeba neformální posedávání ve veřejném prostoru, celkově veškerý život odehrávající se na ulici, chození v pantoflích na ulici, věšení peřin z oken atp.

Tento fenomén zmiňuje Kateřina Šedá ve své knize Brno, kde sami obyvatelé v knize častokrát zmiňují, že „tady nejsme v centru, ale na okraji“ a že „tohle není město, ale vesnice“. Pociťují vyloučení tedy nepřichází pouze zvenčí, jako soubor předpokladů vůči lokalitě, které je „lepší se vyhnout“, ale i od samotných lidí žijících v lokalitě, snad díky specifickému způsobu fungování a uzavřenosti jednotlivých komunit. Princip rezidenční segregace, jak jej popisuje například Luděk Sýkora, zde není otázkou prostorových bariér oddělujících sociálně vyloučenou lokalitu, ale zvláštním myšlenkovým uchopením místa svého bydliště místními obyvateli a prostředí ve kterém se nacházejí. Lokalita brněnského Cejlu se nachází poblíž historického centra města, avšak faktory jako jsou stárnoucí bytový fond, koncentrace sociálně slabších a vysoká koncentrace ubytoven přispěly k tomu, že se z Cejlu stal odříznutý ostrov, který neodděluje geografické bariéry ale spíše ty symbolické.

S revitalizací sociálně vyloučených lokalit, se pojí ale zásadní problém vůči stávajícímu obyvatelstvu. Většina změn, která se udály v posledních letech obvykle vedly pouze k gentrifikaci území a vystěhování sociálně slabších obyvatel dále na periferii. Jak bylo zmíněno výše toto je jeden z mechanismů vzniku sociálně vyloučených lokalit. Vyvažování socioprostorových nerovností, jak o něm mluví například Václav Walach a Petr Kupka ve svém článku pro Era 21 je základním předpokladem pro neregulované sociálně vyloučených lokalit a tento úkol by měl být i prostorem pro participaci architektů a urbanistů.

(15)

Předcházet při změnách nebo vytváření urbánního prostředí prostorově sociální segregaci s negativními vlivy na sociální soudržnost obyvatel. Analyzovat hlavní mechanismy, jimiž k segregaci dochází, zvažovat existující a potenciální důsledky a navrhnout při územně plánovací činnosti řešení, vhodná pro prevenci nežádoucí míry segregace nebo snížení její úrovně.

POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE České republiky, ve znění Aktualizací č. 1, 2 a 3 (úplné znění) Ministerstvo pro místní rozvoj ČR Ústav územního rozvoje

2.6 Referenční projekty

BRNOX I / BRNOX II

Revitalizace brněnského Bronxu, 2017 - 2021
Projekt Kateřiny Šedé

Projekt BRNOX vznikl na přání organizátorů „Ghetto festu“ organizovaného každoročně v brněnské čtvrti Cejl. Kniha je průvodce po sociálně vyloučené lokalitě Cejl, která má nechvalnou pověst po celém Brně a mnoho různých přezdívek, ze kterých vzešel i název publikace – Brnox. Projekt byl oceněn cenou Magnesia litera za rok 2016 v kategorii publicistika.

Na základě knihy Brnox přišlo město s návrhem na doplnění veřejných prostor a zlepšení veřejného prostranství tak, aby hravým způsobem odpovídalo zdejším potřebám. Například jde o vytvoření speciálních posedávacích prvků, otevřených poštovních schránek nebo uličních křesel z recyklovaných pet lahví, tak aby nepodlehly zkáze. Celý tento projekt lze vnímat lehce s nadsázkou – jde o humorné zhmotnění rituálů, zvyklostí odehrávajících se v místní komunitě, které je ale zároveň pokusem o dialog a nevnucování námi zažitých standardů o „normalnosti“, a o tom, jaké je přijatelné chování lidí ve veřejném prostoru.

Kniha vznikala postupně za pomoci více přispěvatelů, jak formou dialogů, tak příspěvků, které nabízejí vhléd do odbornějších témat. Metoda uličního sběru, jak sama autorka svůj přístup nazývá, nabízí širokou škálu „útržků“, se kterými návštěvník přijde do kontaktu. V knize se tak setkáváme s útržky rozhovorů, vyprávěním obyvatel, ilustracemi různorodých poutačů a reklam, tipy na výlet střídají křížovky a ilustrace smluv, vysvědčení a různé jiné drobnosti dokreslující atmosféru dané trasy. Kniha je tak koláží jak v grafickou, tak ve smyslu poslepování útržků a dojmů nabytých při návštěvě lokality.

10. Vizualizace intervencí do veřejného prostoru v rámci projektu BRNOX

„Architektura představuje základ veškerých úvah o vyloučených lokalitách. Bez budov a staveb, bez všech těch panelových a cihlových bytových domů, dřevěných chatek, obytných buněk, bývalých statků, sýpek, pekáren, pivovarů, vepřinů, nádražních stanic, celnic či šaten pro dělníky by neexistovaly ani lokality.“

ERA21 #04 2016 Pod kontrolou, Václav Walach, Petr Kupka, str. 75

11. Kateřina Šedá. Kateřina Šedá [online]. Dostupné z: <https://www.katerinaseda.cz/>

OSADA BEDŘIŠKA

Projekt revitalizace sociálně vyloučené lokality Bedřiška v Ostravě, 2020
re:architekti

Bývalá hornická kolonie v Ostravě – Hulvákách, tvořena finskými domky zažila bouřlivý vývoj. V minulost zde došlo ke žhářskému útoku a obyvatelé mnohokrát čelili vystěhování. Přesto zde vznikla silná komunita, která se rozhodla bojovat za osadu. V roce 2018 zde proběhl workshop se studenty architektury „Vize Bedřišky“, který navázal na komunitní aktivity spolku „Bedřiška (pře) žije. Každoročně se zde pořádá festival Barvy Bedřišky.

V roce 2019 vzniklo zadání pro urbanistickou studii, jejímž obsahem bylo zejména propojení lokality se zbytkem města, revitalizace osady a bytových kapacit, doplnění a využití rozvojových ploch, ekonomické řešení vlastnické struktury a v neposlední řadě zapojení místní komunity do finálního řešení.

Re:architekti, autoři studie, navrhli komplexní řešení v několika etapách, v rámci urbanistické studie jde o doplnění zástavby a její regulaci, rekonstrukci stávajících finských domků a několika stěžejních cihlových staveb v osadě a revitalizaci veřejných prostor a jejich propojení. V rámci ekonomické udržitelnosti projektu návrh zpracovává možné budoucí vlastnické poměry, tak aby nemuselo dojít k vystěhování místních obyvatel. Na podzim roku 2020 vznikl dokument „Architektura soužití – Bedřiška a Bellevue di Monaco“, který se zaměřuje na dobré příklady komunitních aktivit v osadě Bedřiška a projekt Bellevue di Monaco v centru Mnichova.

12. Re:architekti, [online]. Dostupné z: <https://rearchitekti.cz/>

SUPERKILEN PARK

Projekt parku a veřejného prostoru v Kodani, Dánsko, 2012
Bjarke Ingels Group, Superflex, Topotek 1

Projekt řešící rozsáhlý veřejný prostor v centru Kodaně vyšel z vyzvané architektonické soutěže a z podnětu místní filantropické organizace. Prostor je rozdělen na tři různě pojaté části – výraznou plochu akcentovanou červenou barvou, která slouží jako rozšíření sousední sportovní haly a prostor pro kulturní a společenské aktivity. Centrální plocha je řešena tmavým povrchem který doplňují bílé pruhy obtékající zeleň. Nachází se zde například marocká kašna či černá chobotnice z Japonska. Pás pak zakončuje lineární zelená plocha sloužící jako park.

Projekt byl navržen ve spolupráci s místní komunitou – v parku se nachází prvky věnované určité národnosti. Myšlenkou projektu bylo vytvořit prostor sdílení a setkávání. Nachází se tu mnoho rozmanitých aktivit typických pro určitou kulturu, tak aby veřejném prostoru vzniklo místo, kde se tyto činnosti mohou promíchávat a docházet tak interakci mezi obyvateli.

Projekt vznikl v problematické lokalitě, kde bydlí mnoho obyvatel různorodých národností. Autoři zapojili místní komunity a každá má své zastoupení ve veřejném prostoru v podobě prvku, který je nějakým způsobem typický pro jejich rodiště.

Příkladem může být zmiňovaná černá chobotnice, která se objevuje na mnoha dětských hřištích v Japonsku jako prolézačka. Dále zde můžeme nalézt poutač na donuty, nápis v azbuce či zastávku popsanou v arabštině.

13. SUPERKILEN, BIG | Bjarke Ingels Group [online]. Dostupné z: <https://big.dk/#projects-suk>

2.7 Aktéři

Sociální vyloučení je rozsáhlý problém dnešní společnosti a jeho řešení naráží na mnoho praktických a společenských problémů. Problematika sociálně vyloučených lokalit je komplexní a je třeba úsilí mnoha lidí z rozličných oborů, aby se tento stav změnil.

Hlavními aktéry, kteří mohou přispět ke změně situace v lokalitách jsou pak zejména:

- kraje
- obce
- městské samosprávy
- orgány sociálně právní ochrany dětí
- hygienické stanice
- úřady práce
- neziskový sektor
- poskytovatelé sociálních služeb
- vlastníci bytového fondu
- domácnosti - obyvatelé
- potenciální investoři
- architekti, urbanisté

V neposlední řadě je zásadní i politická vůle na celostátní úrovni a ukotvená koncepce sociálního bydlení. V současné době právě diskriminace na trhu s bydlením z velké části zapříčiňuje vznik sociálně vyloučených lokalit.

Dalším důležitým tématem je zapojení obyvatel na trh práce možnost získání stabilního zaměstnání. Stálý příjem může ovlivnit sociální i geografickou mobilitu obyvatel sociálně vyloučených lokalit a umožnit jim volbu na trhu s bydlením.

Velmi častá je situace kdy se obce sanží různými mechanizmy „problémových“ lokalit zbavit, čímž ale obvykle problém jen eskaluje.

2.8 Identifikace problémů a jejich doporučená řešení

Člověk v tísní ve své publikaci z roku 2007 Kdo drží Černého Petra⁴ formuluje následující stěžejní problémy a možnosti jejich řešení:

Prostorové vyloučení:

- Zamezit prostorové segregaci sociálně znevýhodněných nediskriminační bytovou politikou
- Zprůhlednit systém přidělování obecních bytů
- Zastavit prodej „problémových“ objektů
- Podílet se na formulaci politiky sociálního bydlení na celostátní úrovni

Ekonomické vyloučení:

- Využívat institutu náhradního příjemce dávek k prevenci vzniků dluhů na nájemném a službách
- Vytvořit metodiku pro práci s neplatiči nájemného, která by byla jasná a systematická a na které by se synergicky podílely bytové a sociální odbory, správci nemovitostí a další zainteresované instituce
- Podporovat protidluhové poradenství a osvětovou činnost
- Podílet se na celostátní úrovni na změně způsobu výkonu exekucí
- Otevřít diskusi o dluhové problematice se subjekty, u nichž dochází k častému zadlužování (dopravní podniky, zdravotní pojišťovny, poskytovatelé půjček a další)

Zaměstnatnost:

- Podílet se na diskusi o reformě zákoníku práce, daní a systému sociálního zabezpečení
- Posílit systém veřejně prospěšných prací
- Posílit kontrolní systém pracovních úřadů
- Podporovat pracovní asistenci a poradenství
- Spolupracovat se sociálními pracovníky při vytváření nabídky rekvalifikačních kurzů
- Podporovat osvětové aktivity namířené na potírání diskriminace a černého trhu práce

Vzdělání:

- Zamezit koncentraci sociálně znevýhodněných dětí do jednotlivých tříd či škol
- Podporovat předškolní aktivity na rozvíjení obecných kompetencí
- Prosazovat dotované přípravné ročníky na základních školách
- Podporovat mimoškolní aktivity na individuální úrovni
- Motivovat žáky prospěchovými stipendii
- Rozvíjet užší spolupráci s rodiči na individuální úrovni
- Podporovat vzdělávání dospělých
- Vyhnout se prosazování školních a mimoškolních aktivit fungujících na etnickém základě

Společenská izolace:

- Maximálně zpřístupnit sociální služby a právní poradenství
- Podporovat sociální služby, které směřují vně sociálně vyloučených lokalit
- Vyhnout se podpoře aktivit, jež jsou založené na skupinové identitě (etnickém či národním principu) a vytvářejí umělé hranice mezi občany

Symbolické vyloučení:

- Rozvíjet systém vzdělávání a informovanosti pracovníků státní a místní samosprávy v problematice sociálního vyloučení
- Posilovat odbornou kompetenci jednotlivých kontrolních orgánů k odhalování a předcházení diskriminačního jednání
- Potírat uplatňování skupinových charakteristik na etnickém základě
- Vyhýbat se paušálnímu hodnocení sociálně znevýhodněných občanů a podporovat přístup na úrovni jednotlivce

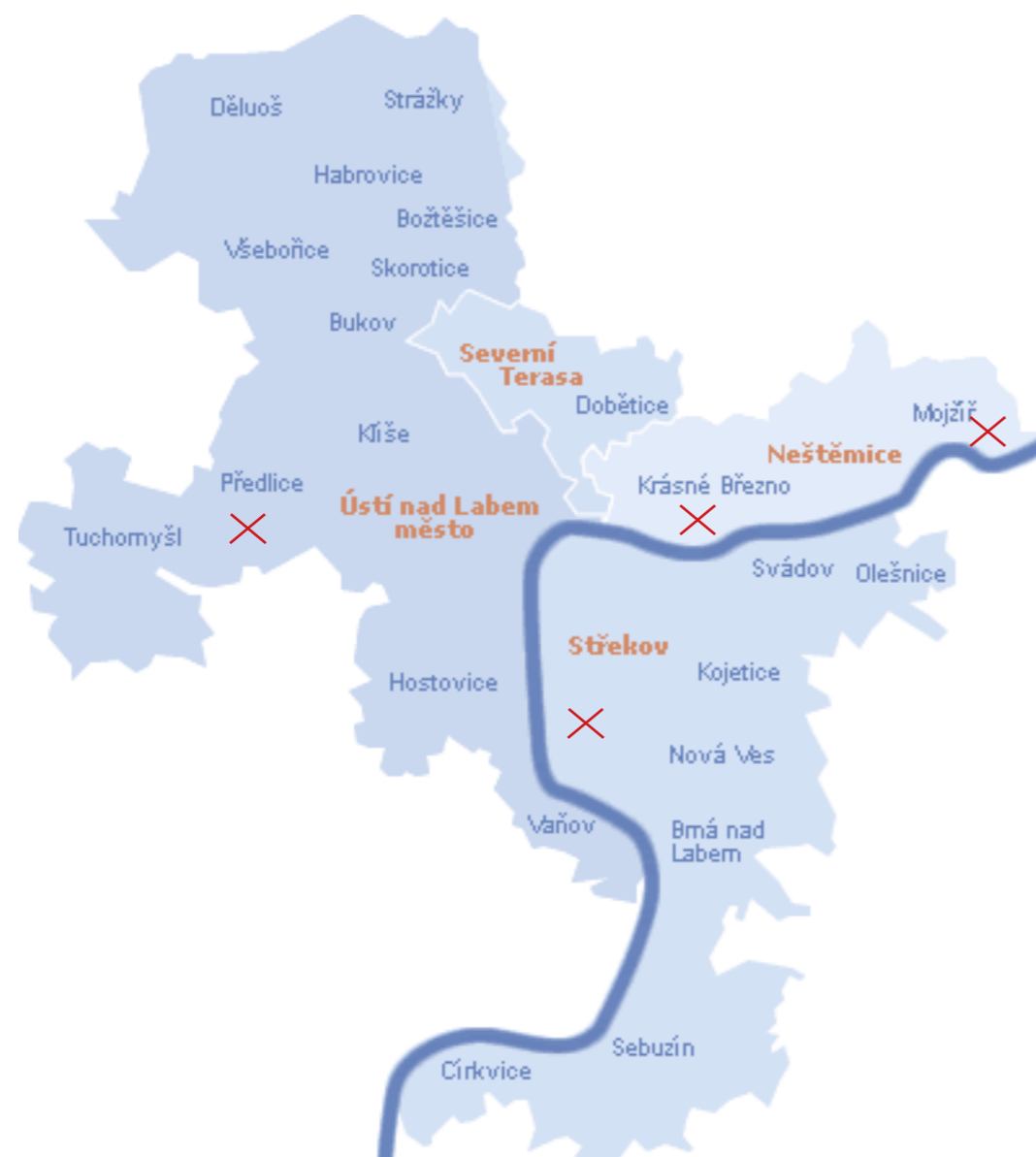
4. BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ a Ladislav TOUŠEK. Kdo drží Černého Petra: sociální vyloučení v Liberci, Plzni a Ústí nad Labem. [Praha]: Člověk v tísní o.p.s., c2007. ISBN isbn:978-80-86961-27-9.

3 / ANALYTICKÁ ČÁST

- 3.1 Sociálně vyloučené lokality v Ústí nad Labem
- 3.2 Vztah lokalit a brownfields
- 3.3 Předlice

3.1 Sociálně vyloučené lokality v Ústí nad Labem

✗ Sociálně vyloučené lokality dle Mapy sociálně vyloučených lokalit dle MPSV¹²

Na vznik sociálně vyloučených lokalit v Ústí nad Labem mělo historicky vliv mnoho faktorů. Zejména pak privatizace bytového fondu velkých společností po roce 1989, kdy část byla ponechána v rukou těchto majitelů, část přešla do vlastnictví bytových družstev. Město si ponechalo pouze část bytů v centrální části. Z dříve „výstavních“ sídlišť se stávají méně atraktivní místa k bydlení což vede ke snížení ceny bytů a proměně struktury obyvatel. V té době se objevují různé třenice mezi starousedlíky a nově přistěhovanými obyvateli. Město se tyto problémy snažilo řešit „odsunem“ těchto rodin do ubytoven pro neplatiče, nebo do čtvrtí na okraji odříznutých od zbytku města. V těchto lokalitách už lidé nemají jinou možnost než začít bydlet v nuzných podmínkách a platit vysoké nájem, jelikož jinde ve městě není možné sehnat byt na základě, předsudků a časté diskriminaci na trhu.

Mezi sociálně vyloučenými lokalitami funguje vysoká míra migrace nejen v kontextu Ústí nad Labem, ale mnohdy celorepublikově. Standardní situace je ta, kdy rodina nedosáhne na vyšší nájem, tudíž se stěhuje do jiné vyloučené lokality, kde jim mnohdy stejný majitel nebo jeden z okruhu majitelů nemovitostí nabídne jiné ubytování. V Ústí nad Labem proběhla takováto velká migrace nejprve do Předlic, které byly poté považovány za nejproblematičtější, rozvíjela se tu řada sociálně patologických jevů a lidé žili v děsivých podmínkách.

V průběhu 90 let město začalo rozprodávat bytový fond na sídlišti Mojžíř. Tento postup měl za následek úplnou segregaci už tehdy problémovější lokality (hlavně spory mezi novými příchozími a původními obyvateli). Bytový fond byl skoupen tzv. obchodníky s chudobou – majiteli nemovitostí fungujícími na principu vykořisťování sociálně slabých.

To mělo za následek zhoršení situace v rámci kvality bydlení a prostředí na tomto sídlišti a označení lokality jako sociálně vyloučené a tudíž i výrazný pokles cen bytů a jejich reálnou neprodejnost.

V rámci projektu ESFCR¹² mapování sociálně vyloučených lokalit a informací Agentury pro sociální začleňování byly v Ústí nad Labem identifikovány tyto lokality:

Předlice

Území spadající pod obvod Předlice, Ústí nad Labem - město a částečně Klíše. Jedná se o lokalitu zejména tzv. Nových Předlic - několika bloků činžovních domů severně od železničního koridoru. V lokalitě funguje škola, školka a místní fara, působí zde Člověk v tísni.

Nový svět

Území nacházející se ve správním obvodu Neštěmice. Lokalita je sevřena mezi železniční koridor Praha - Drážďany a silnici č. 62. Jedná se o bytové domy v sousedství rodinných domků, v lokalitě v minulých letech proběhlo několik konfliktů.

Střekov

Za sociálně vyloučenou lokalitu je považována část ulice Purkyňova, kde se nachází ubytovna.

Sídliště Krásné Březno

Nelze označit konkrétní místo, sídliště je označeno za vyloučenou lokalitu zejména kvůli koncentraci heren a ubytoven a drobné kriminalitě. Nejedná se o čitelné prostorové vyloučení.

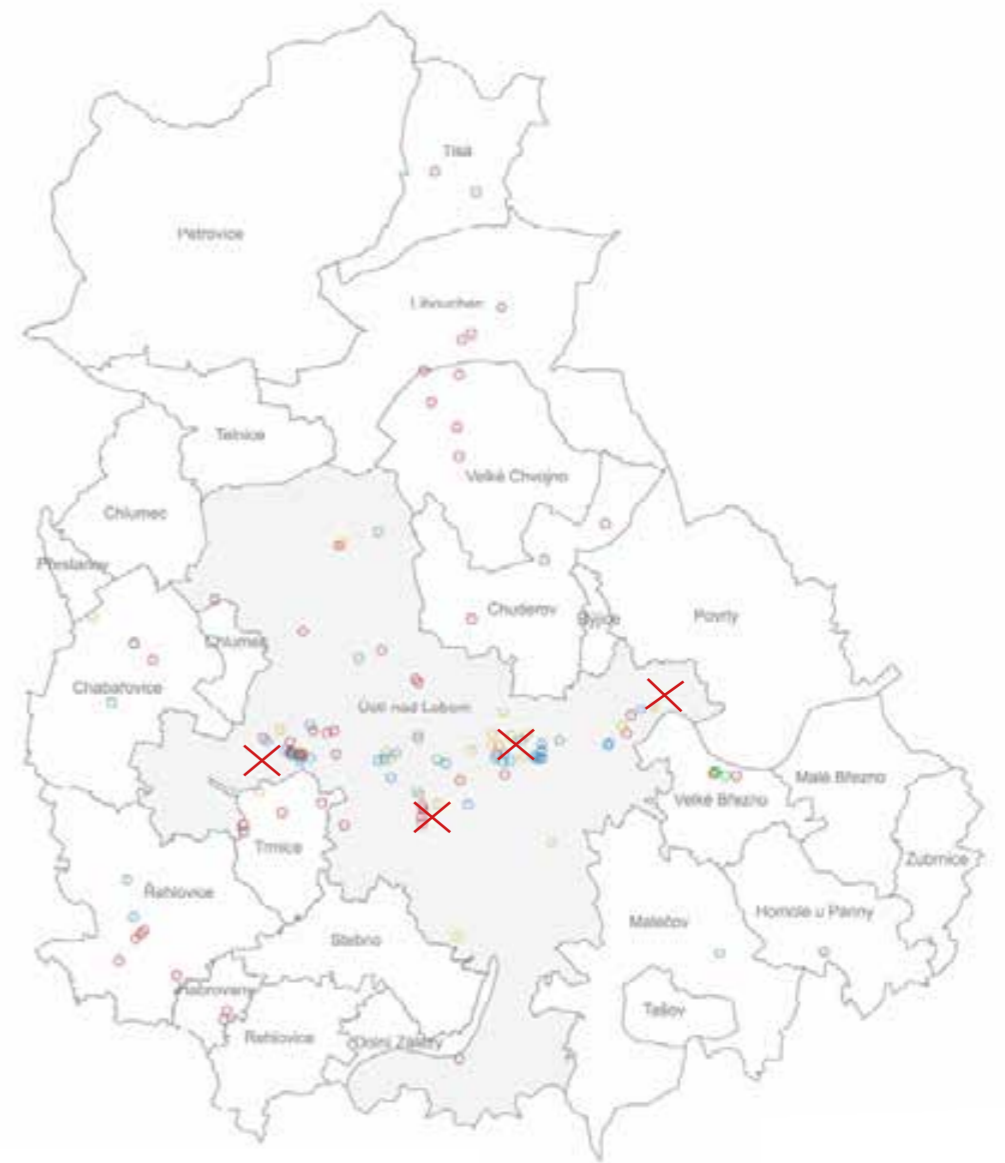
Sídliště Mojžíř

Sídliště se nachází ve východním cípu města. V současné době probíhá relativně velká migrace obyvatel z Předlic a Nového Světa na toto sídliště, ze kterého se stává homogenní sociálně vyloučená lokalita. Příčinou byl prodej obecních bytů do souromého vlastnictví. Nedostatečná je také infrastruktura v území.

14. Úřady městských obvodů - Magistrát města Ústí nad Labem. [online]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/urady-mestskych-obvodu/>

15. <https://www.esfcr.cz/mapa/>, Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR

3.2 Vztah sociálně vyloučených lokalit a brownfields

- lokality, které jsou dále brownfieldy
- nové identifikované brownfieldy
- předpokládané brownfieldy
- brownfieldy v dočasném využití
- nově využitě brownfieldy

16. Převzato z : Magistrát města Ústí nad Labem. [online]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/podnikatel-investor/projekty-podporene-eu/cobra-man-manazer-koordinujici-aktivity-opetovneho-vyuziti-brownfieldu.html>
a <https://www.esfcr.cz/mapa/>, Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR

3.3 Předlice

Lokalita Předlice se nachází při západní straně města a částečně spadá pod obvod Ústí nad Labem – město a Klíše. Nové Předlice sestávají z několika bloků bytových domů kolem rušné hlavní ulice Hrbovická vedoucí směrem na Chabařovice. Tato spojka je též spojkou jezera Milada.

Hlavní dominantou celé lokality je novogotický kostel sv. Josefa z roku 1906 a k němu náležící objekt fary, která je v současné době opuštěná.

Historie

V době svého vzniku patřila tato část města k těm prosperujícím. Nově vznikající průmyslové areály nabízely pracovní příležitosti a okolí se dynamicky rozvíjelo. V poválečných letech zasáhl všechna pohraniční města, bývalá sudetská, velký odsun německého obyvatelstva. To znamenalo mimo jiné nedostatek pracovní síly, kterou se bývalý režim snažil uměle doplnit.

V průběhu 80. let došlo k velké proměně struktury obyvatel. Většina původních dostala byty v nově budovaných sídlištích a do prázdných bytových domů se začaly stěhovat sociálně slabší skupiny převážně romského původu. Někteří sem byli přesunuti z osad z východního Slovenska. Tato skupina obyvatel v Předlicích funguje jako „Starousedlíci“.

Další proměnu obyvatel zaznamenaly Předlice krátce po roce 1989, kdy nová „cenová mapa“ města vyhnala sociálně slabší z potencionálně lukrativních lokalit. Tyto obyvatelé dostaly status „Novousedlíků“. Tyto fungující předlické skupiny mají velký význam při snaze pochopit mechanismy uvnitř této lokality. Velmi silná rodinná soudržnost a rozdělování obyvatel na základě této rodinné příslušnosti dalo za vznik mnohým sporům v Předlicích. Zároveň se zde ale vyskytuje třetí skupina tzv. „Moraváků“, ekonomicky silných rodin, které jsou vlastníky téměř všeho bytového fondu a v podstatě by se dalo říct, že jsou zhmotněním obchodu s chudobou, který v Předlicích funguje.

V rámci těchto obchodů fungují i mnohé podvody s úvěry, využívání bílých koní z řad narkomanů atp. V současné době funguje mechanismus, kdy „Moraváci“ prodávají nemovitosti velkým společnostem a figurují pouze jako správci.

To má za následek, že majitel firmy, či investor má důvěru v někoho místního kdo zná zdejší podmínky a věří, že se o nemovitosti postará na straně druhé „správce“ nemá žádnou zodpovědnost za stav nemovitosti a pouze vybírá peníze od nájemníků.

Častá je taky situace, kdy „správce“ vybere peníze, ale tvrdí že „problémoví“ nájemníci neplatí a obyvatele pak zůstanou ze dne na den bez ubytování.

Vývoj

Mapa stabilního katastru 1843

Ortofoto mapa 1954

III. vojenské mapování, 1877-1880

Územní plán ÚL, 1996

ORIENTACE

- 1. Plánovaný železniční koridor pro VRT
- 2. Staré Předlice
- 3. UJEP Přírodovědecká fakulta
- 4. Gymnázium Jateční
- 5. Kostel sv. Josefa
- 6. Sídlo Člověka v tísní
- 7. ZŠ Předlice
- 8. Jezero Milada
- 9. Budova bývalého obliného skladiště
- 10. Budova bývalých Jatek
- 11. Budova bývalé severočeské armaturky

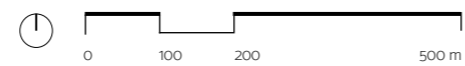
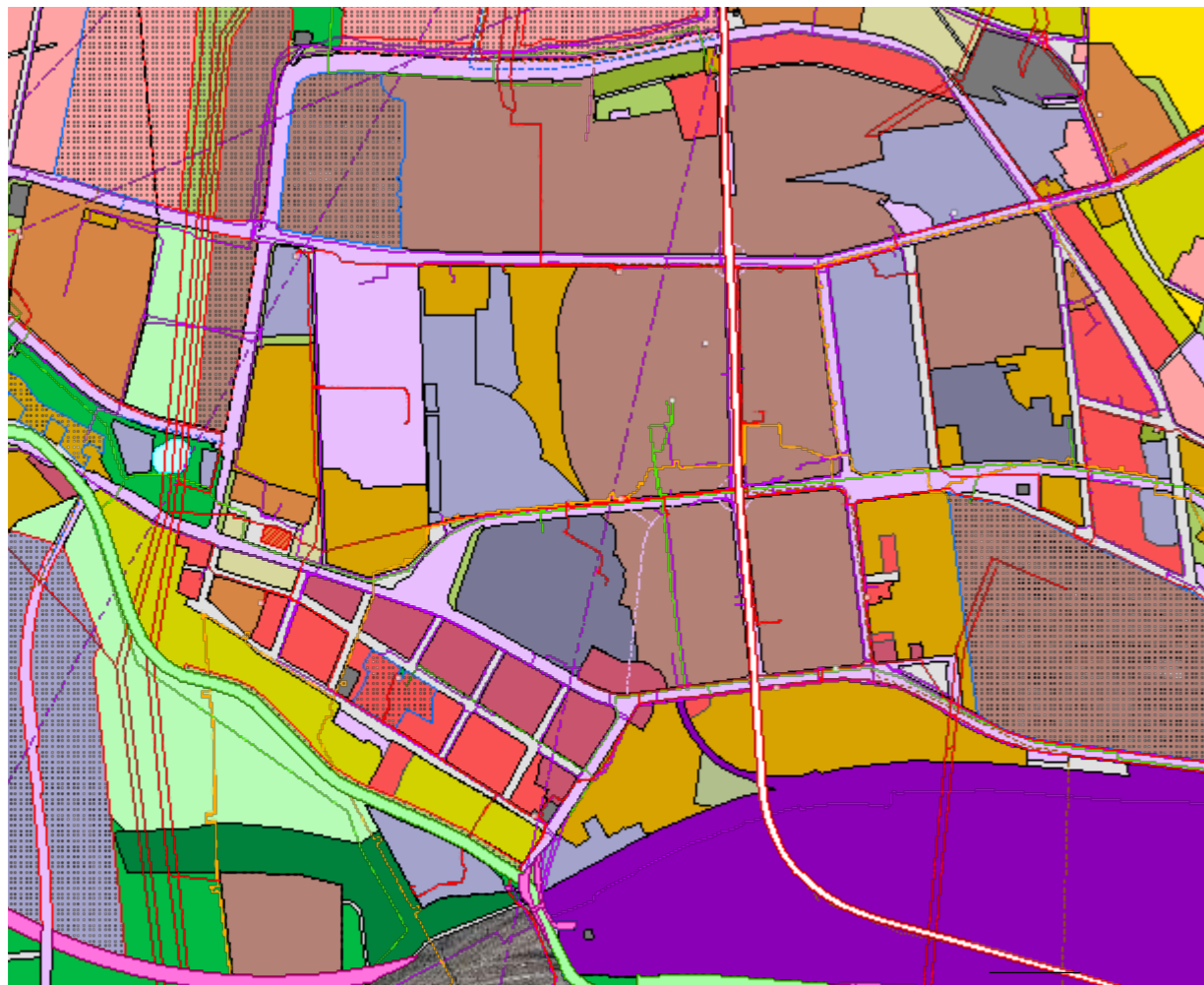
--- Předlice - území vnímané jako sociálně vyloučená lokalita

Fotodokumentace

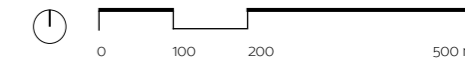
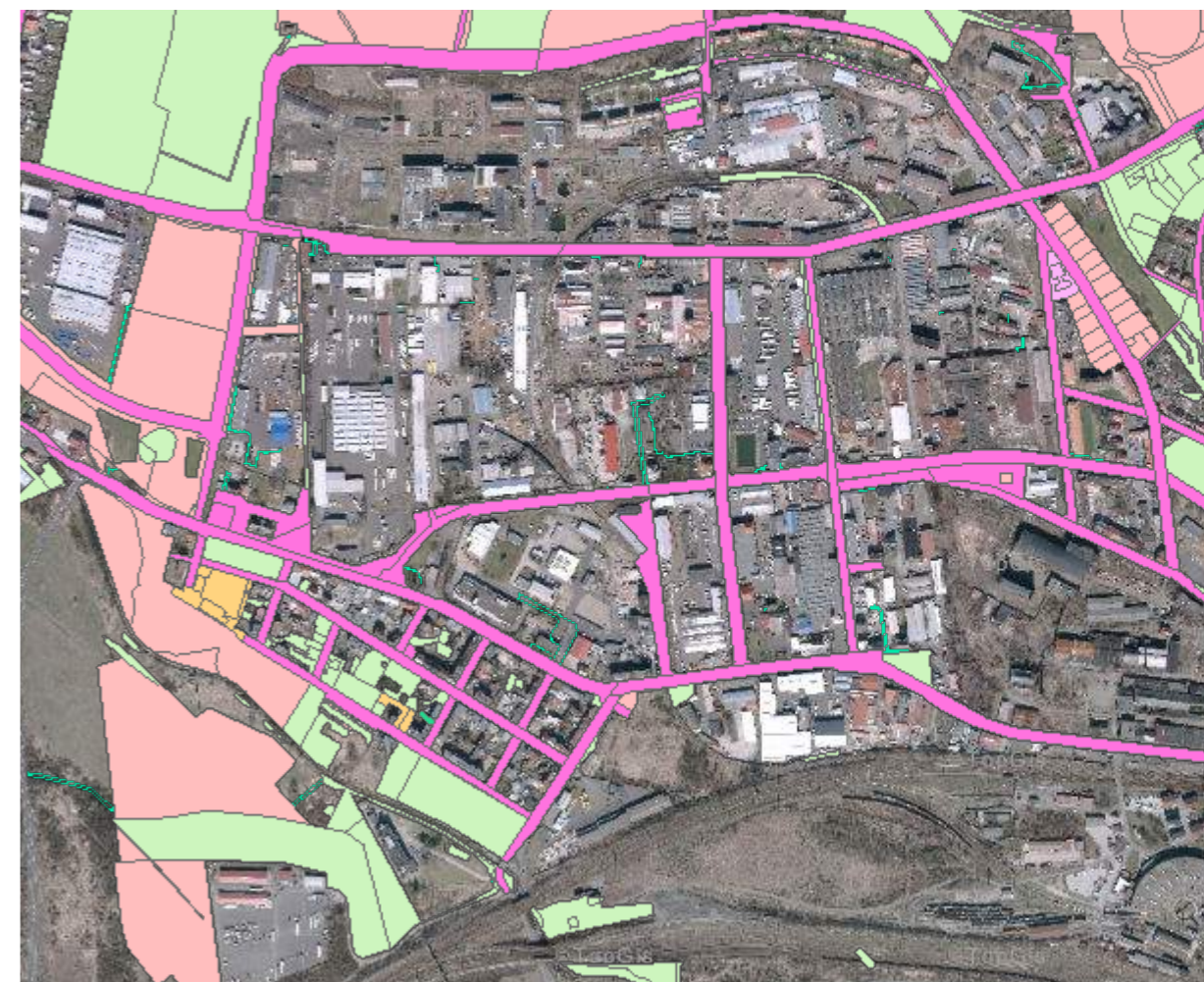

Stávající územní plán

Majetkoprávní vztahy

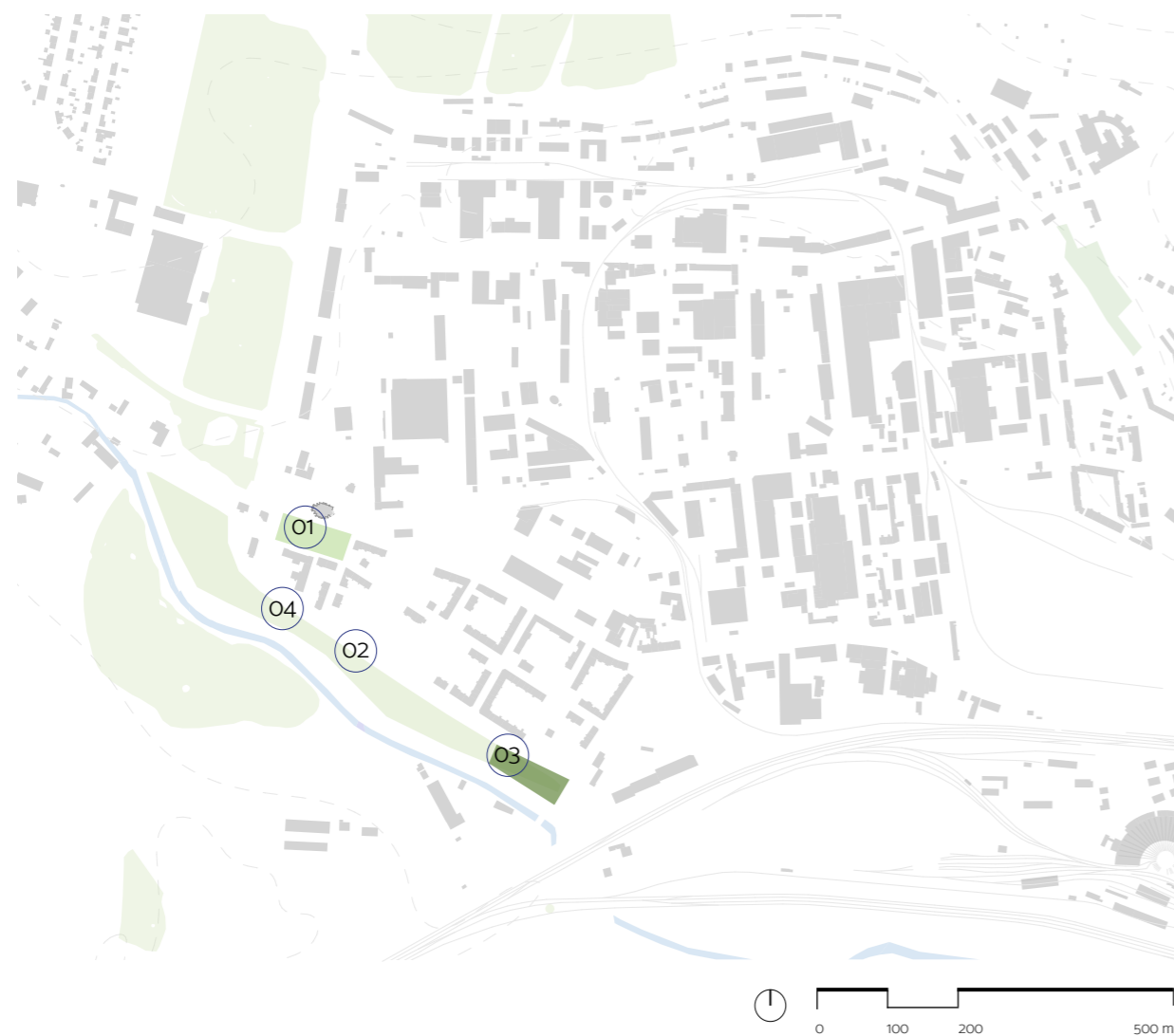
Majetek města - vybraný

- Odbor dopravy a majetku -
Magistrát města Ústí nad Labem
- OMOŠ MmÚ
- ODM MmÚ komunikace
- Městská policie ÚL

Majetek města - svěřený

- městský obvod
- podíl vlastníků

Zeleň

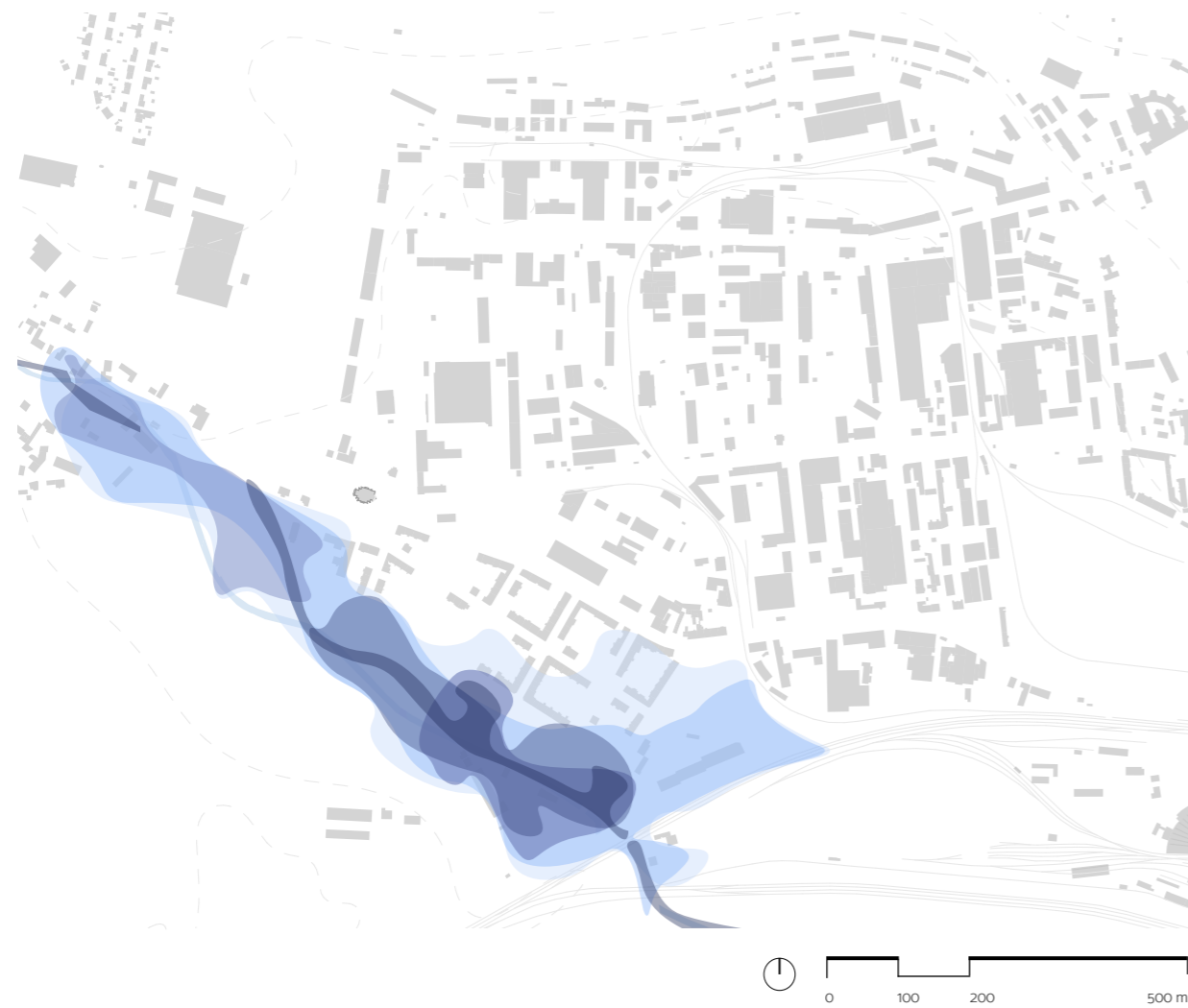
- 01 Školní náměstí - zelená plocha před základní školou
- 02 Zelený pás kolem Ždírnického potoka zbytková plocha
- 03 Zahrádky / Garáže
- 04 Arboretum při ZŠ Předlice

Stávající dopravní napojení

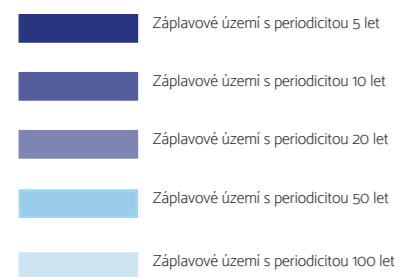

- Autobusové zastávky
- Hlavní silnice č. 253
- Dražní koridory

Záplavová území

Záplavová oblast - Ždírnický potok

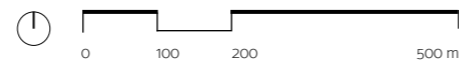

Vybavenost

01 MŠ Ústí nad Labem, Škroupova	07 Ubytovna
02 ZŠ Ústí nad Labem, Školní náměstí	08 Ubytovna
03 Kostel sv. Josefa	09 Jídelna
04 Sídlo Člověka v tísní	10 Sportovní aréna
05 MŠ Ústí nad Labem, Marxova	11 Bar
06 Potraviny	

Charakter území

Bloková zástavba v Předlicích
Pravidelně strukturované městské bloky situované na okraji průmyslové zóny.

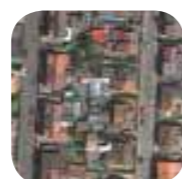
Průmyslové areály v Nových Předlicích
Předlice jsou strukturované do velkých bloků jednotlivých továren a provozů, které jsou částečně transformovány do drobnějších služeb a skladů.

Staré Předlice
Struktura vesnické zástavby soliterních objektů orientovaných k hlavní silnici.

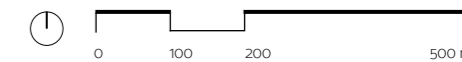
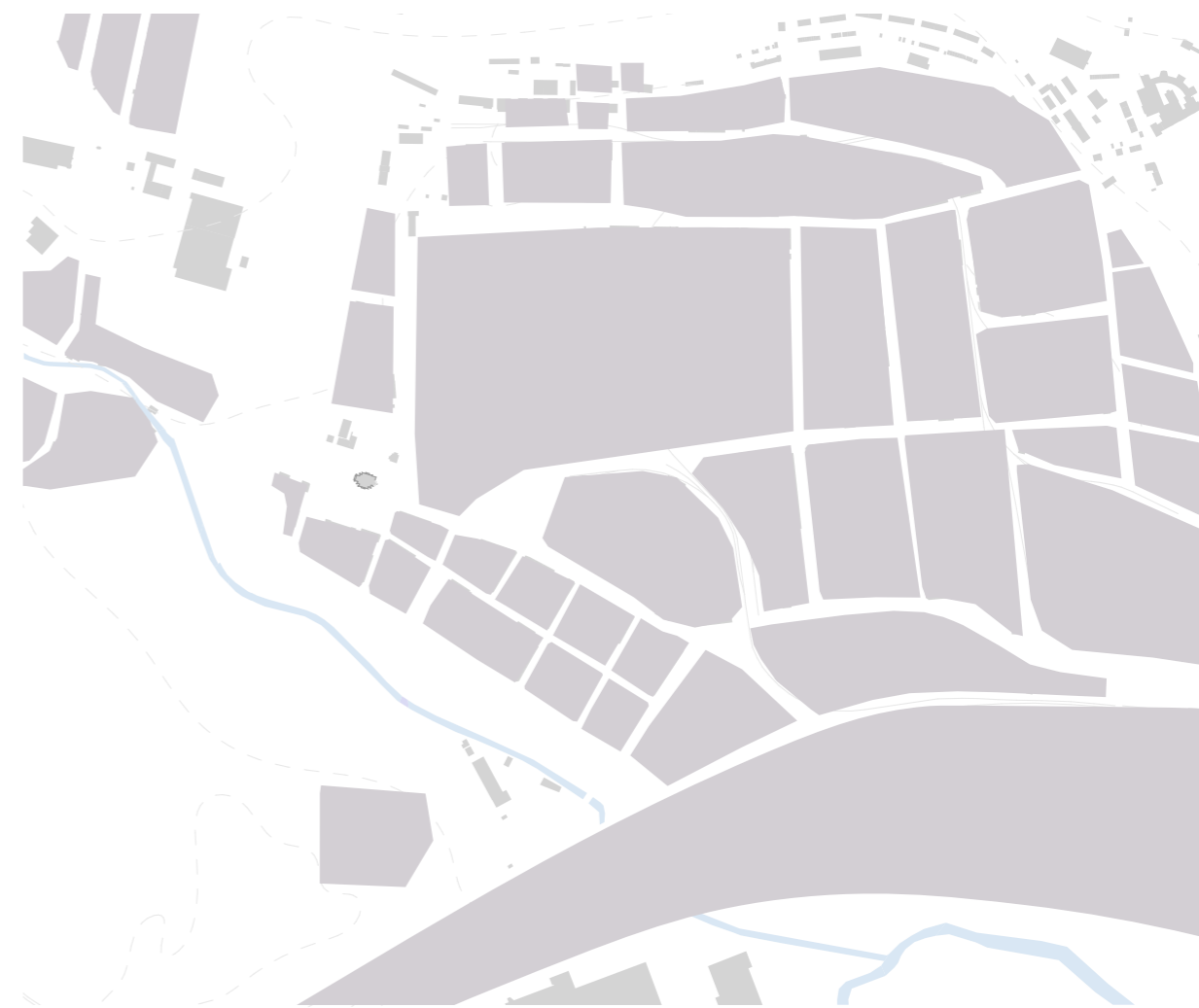

Obchodní zóna, Nákupní park Trmice
Velké soliterní objekty sloužící pro obchod a částečně služby.

Kolonie
Soliterní zástavba rodinných domů.

Prostupnost území

Uzavřené areály a bloky

PROBLÉMY

	1.1	Bariéra koridoru železniční trati
	1.2	Podjezd pod trati - dopravní bariéra
	1.3	Černá skládka
	1.4	Sociální brownfield
	1.5	Nevyhovující předprostor školy
	1.6	Zahrádkářské kolonie - garáže, neprostopné

HROZBY

	2.1	Stará zátěž - kontaminovaná plocha
	2.2	Skládka Předlice
	2.3	Stará zátěž - kontaminovaná plocha
	2.4	Stará zátěž - kontaminovaná plocha
	2.5	Stará zátěž - kontaminovaná plocha
	2.6	Stará zátěž - kontaminovaná plocha

HODNOTY

- 1.1 Biokoridor kolem Ždírnického potoka

- 1.2 Kostel sv. Josefa
- 1.3 Stavební dominanta - bytový dům
- 1.4 Vozovna Předlice
- 1.5 Objekt Union
- 1.6 Družstevní obilní skladiště
- 1.7 Objekt Hydroxygen A.G
- 1.8 Továrna armaturka
- 1.9 Areál armaturky (Galerie Emila Fily)
- 1.10 Bývalá továrna Fritz Schulz
- 1.11 Stavební dominanta - Gymnázium

Hodnotné industriální budovy v území

1 Carl Wolfrum, tkalcovna, apretura a barevna

2 Bývalé obilné skladiště

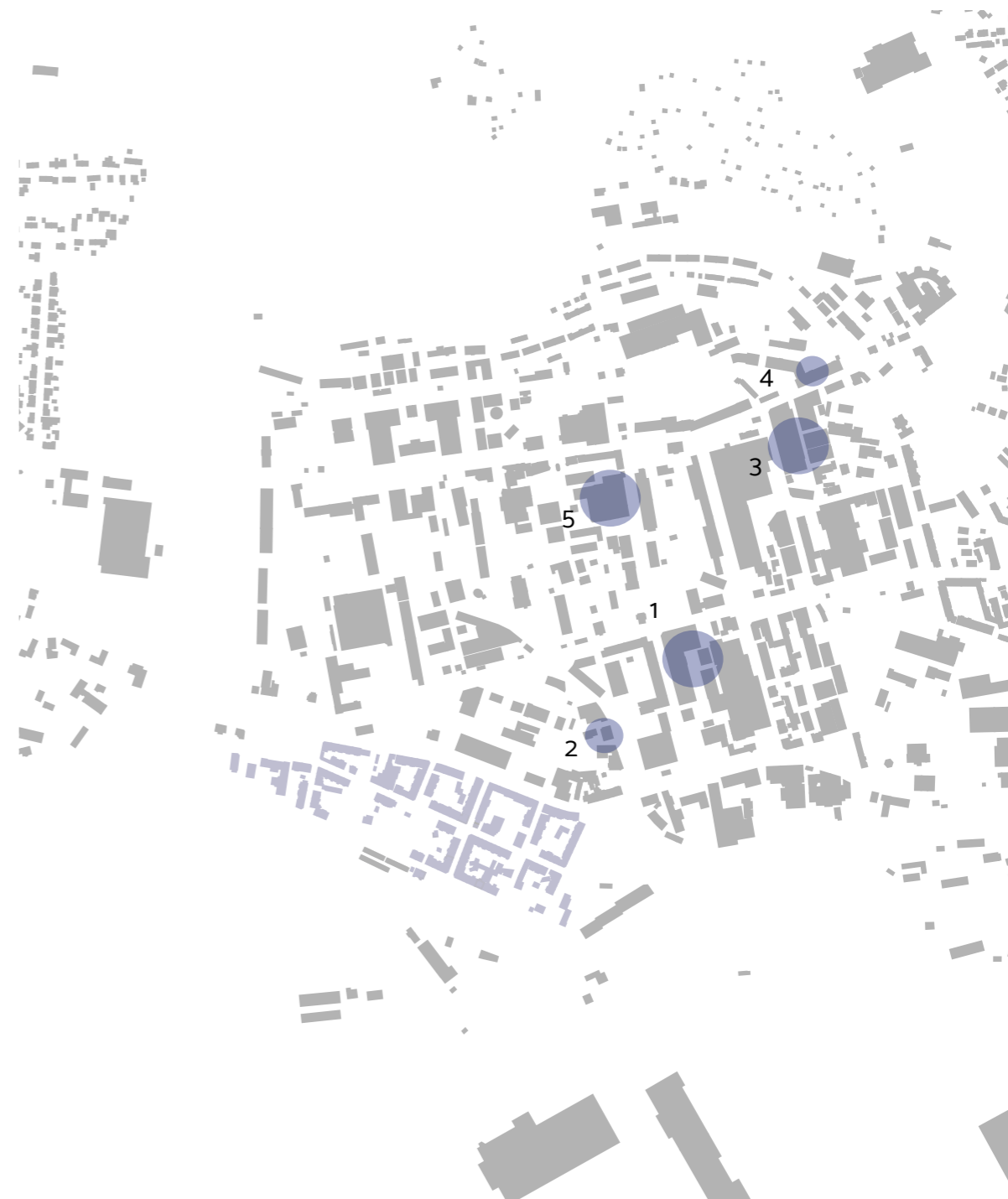
3 Schäffer & Budenberg, G. m. b. H., Armaturka

4 Globus-Werke, továrna, chemických výrobků

5 Městská jatka

16. Zdroje obrázků: ÚSTÍ///AUSSIG - architektura na severu Čech. ÚSTÍ///AUSSIG - architektura na severu Čech [online]. Copyright © [cit. 05.01.2021]. Dostupné z: <https://usti-aussig.net/stavby/>

4 / NÁVRHOVÁ ČÁST

- 4.1 Školní náměstí
- 4.2 Vnitroblok u mateřské školky
- 4.3 U Skladě
- 4.4 Park u Ždírnického potoka
- 4.5 Podjezd
- 4.6 Uliční profily

Problémy

neprostupnost

Bariéry, obvykle velké dopravní koridory a průmyslové areály, odšťihávají lokality od okolí a izolují obyvatele ve svém „světě“, ačkoli pěší dostupnost do centra nemusí být tak velká. Cesta okolo níž se nachází pouze objekty či dopravní tělesa velkého měřítka je spíše nepříjemným zážitkem, než aby fungovala jako propojení.

izolace

Lokality mohou být objektivně často velmi dobře čitelné urbanistické celky (bloková zástavba, sídliště), ale nedostatek podnětů z okolí a propojení zapříčiňují pocit izolace a pro návštěvníky pocit „konce světa“. Přispívají tomu výše zmíněné bariéry v území, umístění na periferii ale i symbolické vyloučení z pohledu většinové společnosti. Izolace ale ne vždy znamená nedostupnost - lokality jsou paradoxně velmi často dobře dostupné MHD.

obraz lokality

Symbolické vyloučení hraje velkou roli ve vnímání lokality lidmi z ostatních částí města. Velmi často medializované události vytváří svůj vlastní negativní obraz o lokalitě, který může trvat déle než reálná situace v lokalitě. Generalizování sociálně patologických jevů na určité skupiny etnické příslušnosti a podle bydliště v sociálně vyloučené lokalitě je velmi běžné. Časté jsou situace, kdy zaměstnavatel odmítá zaměstnat pracovníka čistě podle trvalého bydliště v určité čtvrti.

identifikace s místem

Problematika sociálně vyloučených lokalit je spjata s velkou migrací sociálně slabých mezi těmito místy na úrovni měst, ale i celých regionů. Lidé často nejsou schopni udržet si bydlení či najít si práci a jsou nuceni odstěhovat se dále na periferii, či do menší obce. K tomuto přispívá vlastnická struktura ve vyloučených lokalitách a výše nájmu.

bytová politika

Vlastnictví zchátralých bytových domů soukromým sektorem a následné pronajímání bytů za vysoké nájemné obyvatelům sociálně vyloučených lokalit je mechanismus, na kterém obchod s chudobou v sociálně vyloučených lokalitách stojí. Mezi další příčiny se řadí diskriminace na trhu s bydlením či nedostatek městských bytů a v neposlední řadě neukotvená politika sociálního bydlení.

společenská izolace a vzdělání

V sociálně vyloučených lokalitách je častá situace, kdy jsou znevýhodněné děti koncentrovány do jednotlivých tříd či škol. Jednotlivá sociální struktura (a nestabilita domácností v rámci jednoho bytu – lokality) nepodporuje širší sociální vazby a sociální kapitál, který děti často získávají skrz vazby ve škole.

Strategie

1. Vytvoření nových cílů

Vytvoření míst k zastavení na „trase“ a rekreačních či naučných stezek.
Síť na sebe navazujících veřejných prostranství.
Posílení urbanisticky významných míst.
Konverze industriálních budov jako katalyzátor pro budoucí rozvoj.

2. Vytvoření nových propojení

Posílení nadmístních tras a pěších tras a cyklotras, přivedení návštěvníků do lokality.
Propojení skrz velké územní bariéry, možnost přístupu k základním službám.
Vytvoření alternativních pěších propojení k velkým komunikacím.

3. Využití místních potenciálů

Podpoření industriální stopy v území.
Využití potenciálu a podpoření významných veřejných budov.
Revitalizace zelenomodré infrastruktury, využití břehů vodních toků.

4. Prostor pro vzdělání

Vzdělání, jako základní nástroj k rozvoji obyvatel a jejich budoucímu uplatnění, důraz na práci s dětmi.
Otevření lokality a odstranění bariéry symbolického vyloučení.
Eliminace segregovaných škol a školek.

5. Participace

Zapojení obyvatel do vize úprav lokality.
Vyčištění a úprava vnitrobloků, vytvoření míst pro setkávání.
Silná komunita jako základ participace, výstavba komunitního centra.

Nástroje

→ I. Intervence
Školní náměstí

→ II. Intervence
Vnitroblok u MŠ

→ IV. Intervence
park u Ždírnického
potoka

→ V. Intervence
U Skladiště

→ VI. Intervence
Podjezd

→ VII. Revitalizace
uličních prostor

Vize pro Předlice

vytvoření nových cílů

Silná industriální stopa v Předlicích vytváří potenciál pro konverzi hodnotných industriálních budov, které by mohly sloužit jako katalyzátory v území. Navázání významných veřejných prostor na tyto budovy pomůže zprůchodnit území a eliminovat nekonečné cesty kolem zdí areálů.

Vzhledem k potenciálu nově vznikající rekreační zony kolem jezera Milada by vytvoření míst k zastavení na „trase“ Klíše - Milada a centrum - Milada mohlo pomoci otevřít lokalitu obyvatelům jiných částí města a návštěvníkům.

Předlice mají náměstí, které obklopuje základní škola, kostel a fara což vytváří silnou urbanistickou hodnotu, nicméně v současné době je toto náměstí spíše zanedbané. Posílení přirozeně významných míst v území a jejich oživení aktivitou v parteru vytvoří lokální centra v území. Tyto přirozeně lokální centra pomohou lepší orientaci a mohou napomoci identifikaci místních obyvatel s územím.

vytvoření nových propojení

Poloha Předlic umožňuje pohodlný cyklistický či pěší přístup k jezeru Milada a zároveň k centru města a důležitým službám. Při realizaci záměru výstavby vysokorychlostní tratě Praha - Drážďany by území mohlo projít dynamickým rozvojem, proto je důležité vytvořit kostru propojení a stejných veřejných prostranství, která má možnost částečně přispět k tomu, aby se v území eliminovala potenciální větší segregace.

Předlice jsou jedna z mála částí Ústí nad Labem která je přístupná z centra města bez terénních překážek. V podstě by měla tvořit přirozené rozšíření města, což bylo ale znemožněno výstavbou chemického areálu Spolchemie, který Předlice svým způsobem odsoudil k symbolické izolaci. Nadmístní stezky vedoucí skrz lokalitu mohou symbolicky místo otevřít, vygenerují aktivitu v ulicích, dojde k promíchání místních obyvatel s návštěvníky, vytvoří se prostory pro trávení volného času při společných rekreačních aktivitách.

podpoření potenciálů v území

Předlice mají přes svou negaitní pověst mnoho potenciálů, se kterými je možné pracovat při vytváření vize budoucího rozvoje. Silná industriální stopa v území tvoří do velké míry genius loci místa a podpořením hodnotných budov bývalých továren a jejich konverze pro kulturní účely či služby by mohla místo podnítit v dalším rozvoji. Charakter činžovních domů je v tomto území unikátní, dokládá kdysy velkou prosperitu průmyslu v Ústí nad Labem.

Předlice jsou zároveň místem obklopeným zelení, ačkoli se to jeví v průmyslové čtvrti jako paradox. Koridor kolem Ždírnického potoka, dnes tvořící pofidérní hranici mezi extravilánem a intravilánem by mohl nabídnout prosotr pro rekreaci a park přímo u předlických činžovních domů.

Služby a výroby v okolí jsou příležitostí pro lidi z Předlic k získání pracovního úvazku.

prostor pro vzdělání

Vzdělání a práce s dětmi je jeden z nejdůležitějších aspektů, který může přispět k budoucímu rozvoji lokality a zapojení obyvatel do společnosti, zejména trhu práce a trhu s bydlením. Děti v sociálně vyloučených lokalitách nemají dobré startovní podmínky a ve vysoce segregovaných šklách ani možnost získat jakoukoliv motivaci pro studium.

Prostor pro trávení času, který by umožňoval rozvoj dětí, ať už jde o sportovní aktivity či umělecké nabízí neziskové organizace a místní škola. Vytvoření místa pro tyto aktivity ve veřejném prostoru se může vytvořit možnost pro děti identifikovat se s prostředím, místo pro společnou hru či místo kde mohou děti společně vytvářet obraz lokality a zároveň ji poznávat.

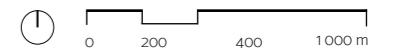
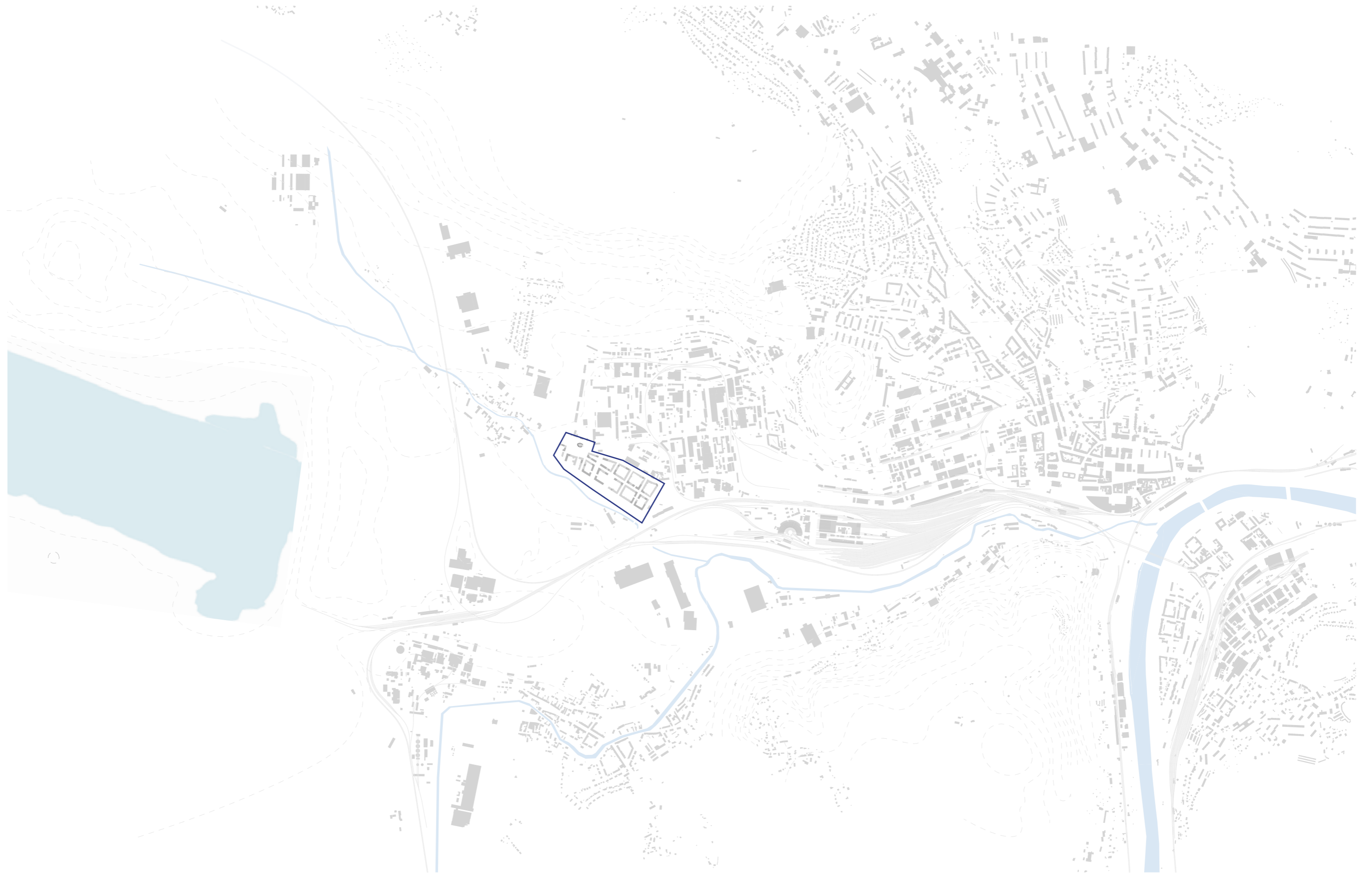
Co se týče pracovních příležitostí, služby a výroby v okolí sice představují určitou bairéru v území, jsou však příležitostí pro lidi z Předlic k získání pracovního úvazku.

participace

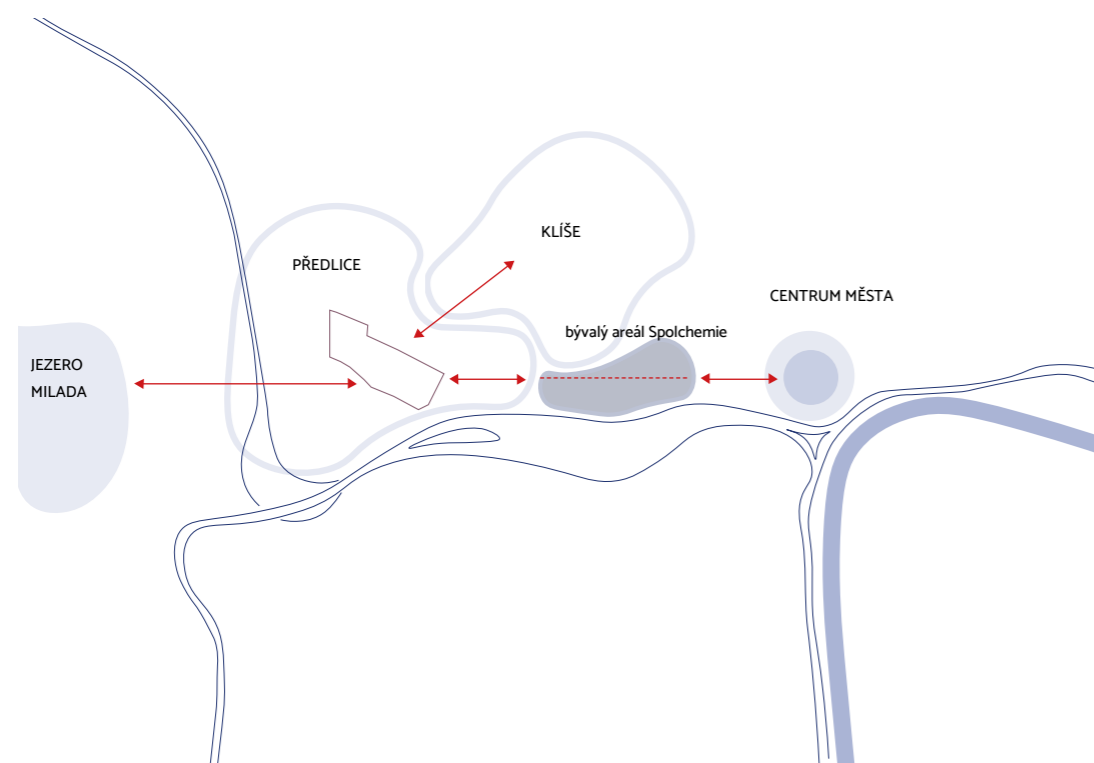
Základním předpokladem pro fungující participaci obyvatel a jejich zapojení do procesu navrhování společných prostor či do společného řešení bytové situace je fungující komunita, v případě komunitních aktivit pak vybudování komunitního centra.

Složení obyvatel Předlic je různorodé, dle terénních průzkumů a sociálních pracovníků zde funguje dělení na Starousedlíky a Novousedlíky a vznikají občasně konflikty. Vzhledem k vysoké míře migrace mezi vyloučenými lokalitami v Ústí je zde také mnoho obyvatel, kteří nemají vazbu k tomuto místu, nebo pouze využívají výhodných podmínek a pravděpodobně se za nějaký čas odstěhují na jiné místo.

Participace obyvatel je důležitá z pohledu budoucího fungování sdílených prostorů. Každá komunita, rodina i jednotlivc má jiné požadavky a jinou představu o prostoru kolem svého bydliště a každý si individuálně vytváří vztah k těmto místům. Právě vyslyšení požadavků a potřeb místní komunity by mohlo pomoci vytvořit místa, ke kterým budou mít místní obyvatelé vztah a budou schopni se s nimi identifikovat.

Vize / širší koncepce propojení lokality

1

Rozvojové potenciály

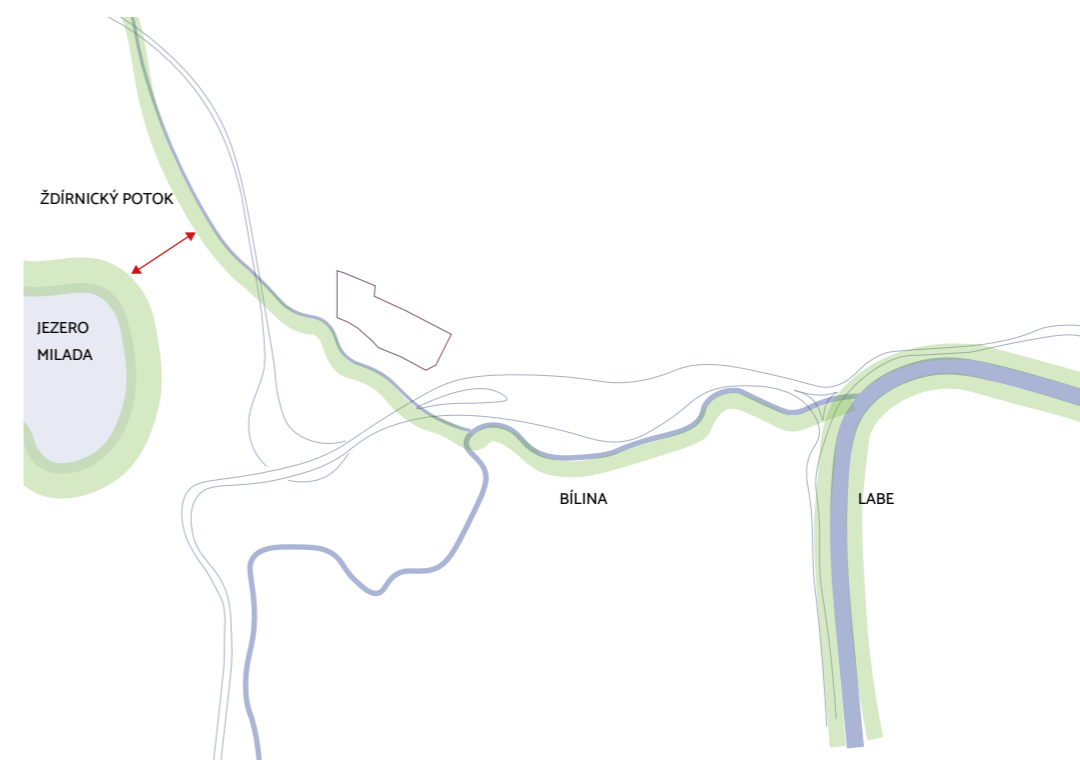
Předlice se nachází mezi dvěma ústředními body budoucího rozvoje města. Jedná se o plánovanou stanici vysokorychlostní tratě na východ od Předlic a rekreační zónu kolem jezera Milada v západní části. Dá se předpokládat, že realizování těchto záměrů zásadně změní podobu města a ovlivní dění v Předlicích.

2

Propojení městských částí

Záměrem koncepce je podpořit hlavní páteřní osy vedoucí skrz Předlice a tím podnitit rozvoj v území. Předlice jsou odděleny od ostatních částí města dopravními koridory, areálem chemického průmyslu z východní strany a terénním převýšením ze severu směrem na Klíše. Tyto hranice tvoří i symbolické bariéry mezi Předlicemi a okolím.

Potenciální zelená propojení

3

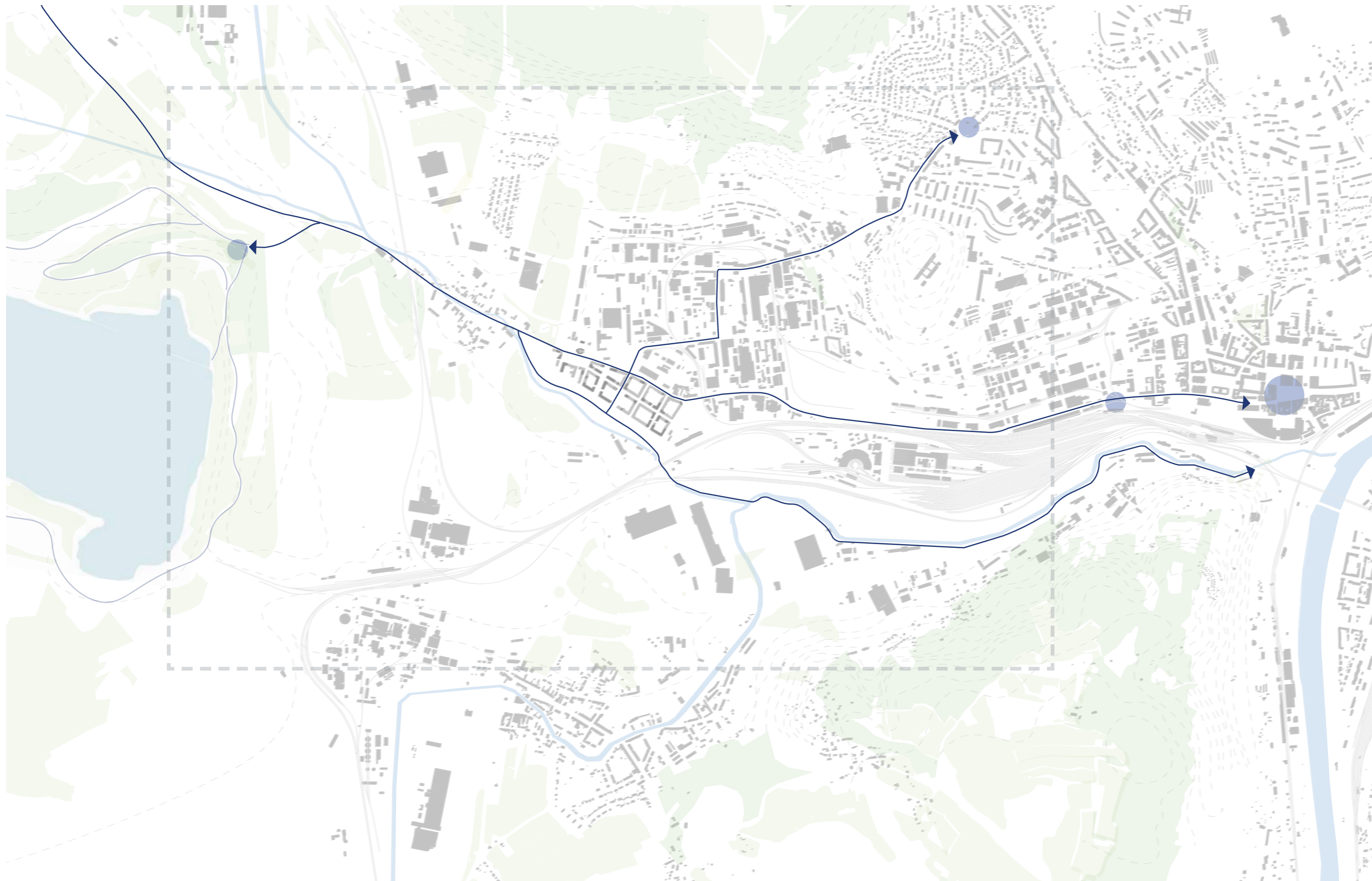
Revitalizace Milady jako příležitost pro okolní rozvoj

Záměrem návrhu zelené infrastruktury je vytvořit cyklostezku a liniový park podél hlavních vodních os v Ústí nad Labem. Revitalizace jezera Milada nabízí možnost propojit tuto rekreační zónu s centrem města podél Ždírnického potoka a Bíliny. Cílem návrhu širší koncepce je vytvořit pás zeleně zasahující co centra, který by přispěl k větší pěší a cyklistické mobilitě v západní části Ústí.

4

Zelená propojení kolem ústeckých vodních toků

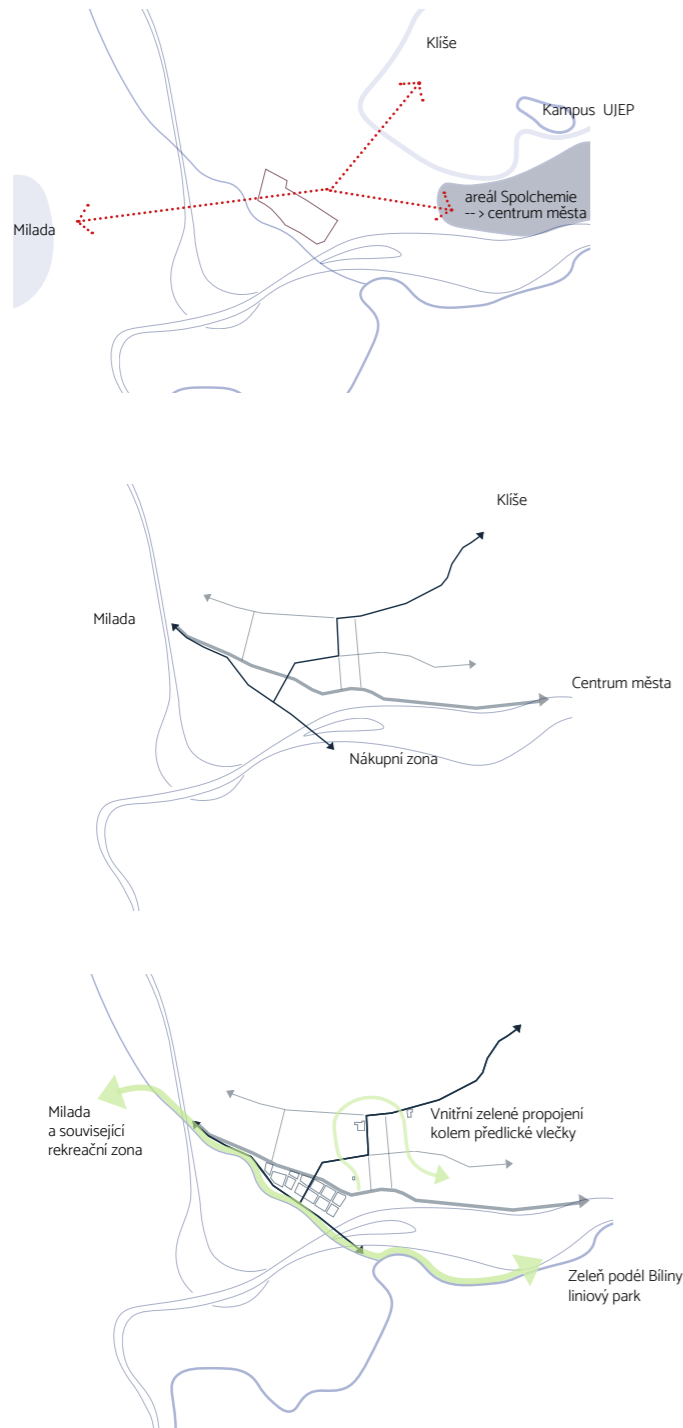
Západní část Ústí nad Labem je přirozeným rovinatým přístupem do města, což bylo v minulosti využito pro stavbu železnice a továren. Ty ale v dnešní době zabírají velmi cenné lokality podél břehů vodních os a znemožňují přímý přístup k nim. Otevření břehů a jejich revitalizace by znamenala přínos pro přilehlé lokality a vytvořila by pěší a cyklistickou alternativu přístupu k revitalizovanému jezeru.

Hlavní navrhovaná propojení v kontextu západní části města

Hlavní osy v území

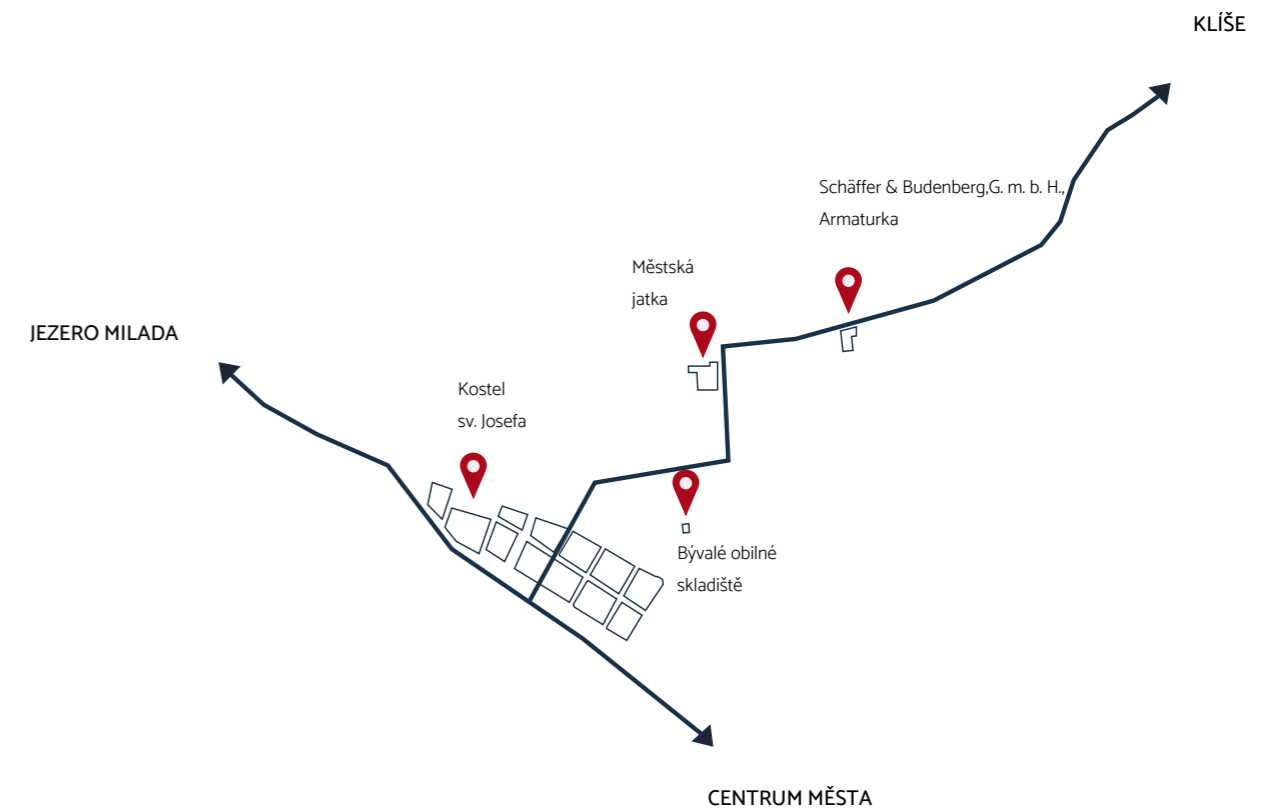

Cílem návrhu je podpořit hlavní propojení procházející Předlicemi. Ty se nacházejí na hlavním tahu k jezeru Milada, tudíž propojení jsou orientována Klíše - Milada a Centrum - Milada. Centrum je od Předlic odděleno areálem Spolchemie, což částečně zapříčinilo vznik sociálně vyloučené lokality.

Navržené cyklopropojení Klíše - Milada je vedeno ulicemi Jateční, Textilní a U Vlečky a přes řešené území prochází ulicí Beneše Lounského. Další významná osa kopíruje průběh Ždírnického potoka kolem Nákupní zóny. Místo setkání těchto dvou propojení je navrženo v parku kolem Ždírnického potoka.

Zelená infrastruktura kopíruje koridor Ždírnického potoka a Bíliny. Cílem je vytvořit pobytový liniový park zasahující od centra až k jezeru Milada, vedený přirozeně kolem vodních os. Vnitřní zelené propojení je řešeno v prostoru bývalé vlečky v Předlicích.

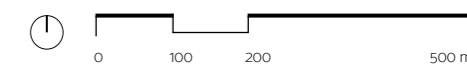
Vytvoření místních cílů - podpora páteřních os

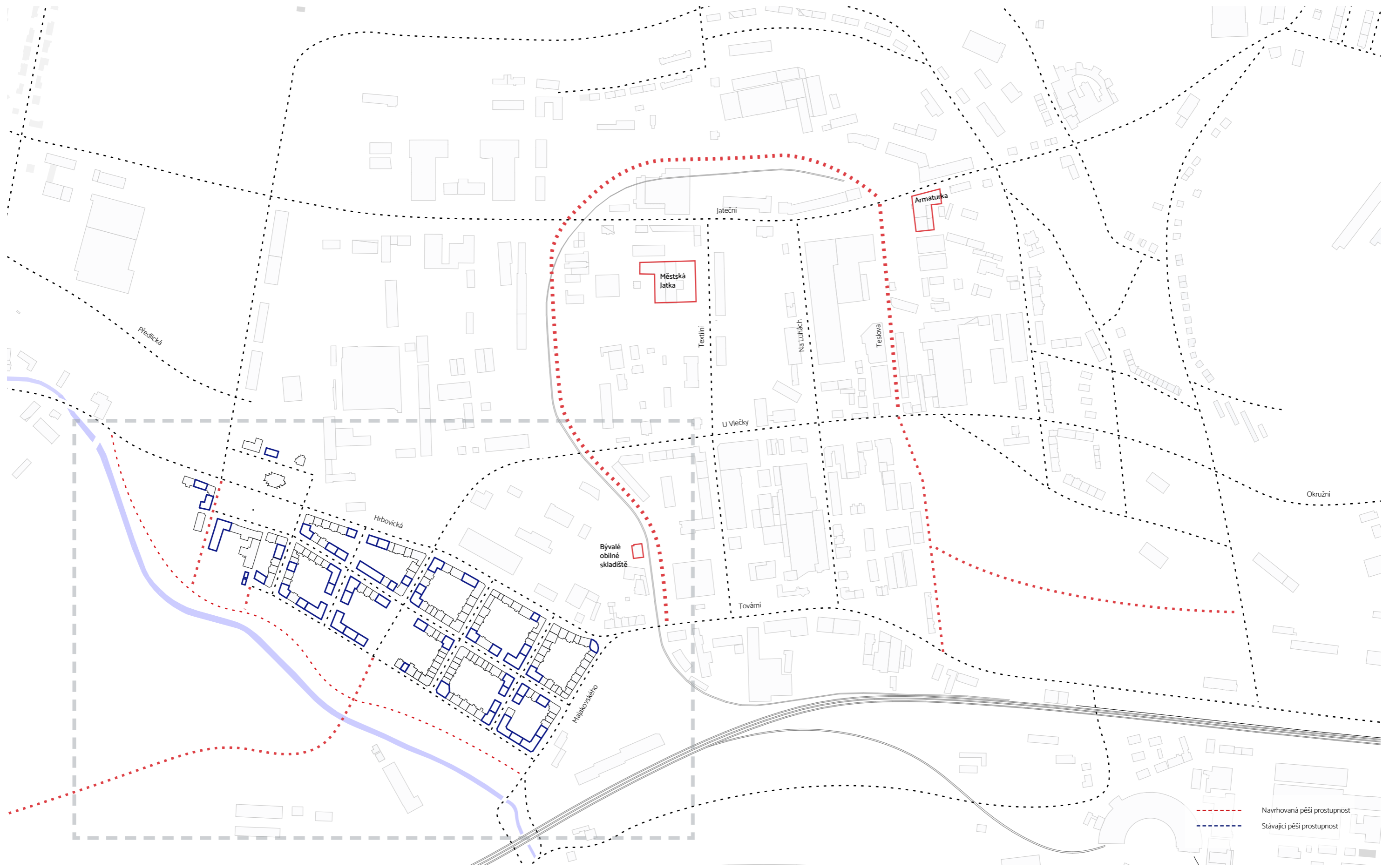

Zmiňované páteřní osy jsou vedeny kolem významných industriálních budov v Předlicích. Při budoucím rozvoji této lokality by mohly sloužit jako vybavenost území a zároveň podporovat propojení v území a vytvářet síť veřejných prostorů. Tato páteřní komunikace se spojuje se zelenou osou kolem Bíliny a Ždírnického potoka v prostoru nově navrženého parku. Takovéto propojení by mohlo pomoci změnit „izolovanost“ Předlic a jejího negativního vnímání.

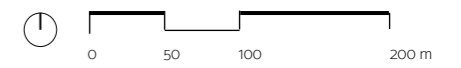

Předlice a vazby na okolní části města

Pěší dostupnost

Předlice - koncept intervencí v území

Předlice jsou místem, které je těžké definovat. Vytváří si svůj osobitý charakter mnoha paradoxů, tvoří město samo pro sebe. Předlice jsou místem výrobních areálů, místem, kde lze najít ostrov blokové zástavby starých činžovních domů, kolonii rodinných domů i typickou vesnickou zástavbu. Předlice jsou zároveň jedním z míst v České republice, o kterém se mluví jako o ghettu, nahází se zde segregovaná základní a mateřská škola a pravidelně se řeší problém s černými skládkami.

Reálný osud předlických domů je pravděpodobně podobný tomu, který potkal ulici Na Nivách v severovýchodní část Předlic. Výkup bytových domů a jejich demolice je nejjednodušší variantou, jak se s vyloučenými lokalitami vypořádat, avšak neřeší to situaci obyvatel pouze se odstraněním viditelný problém.

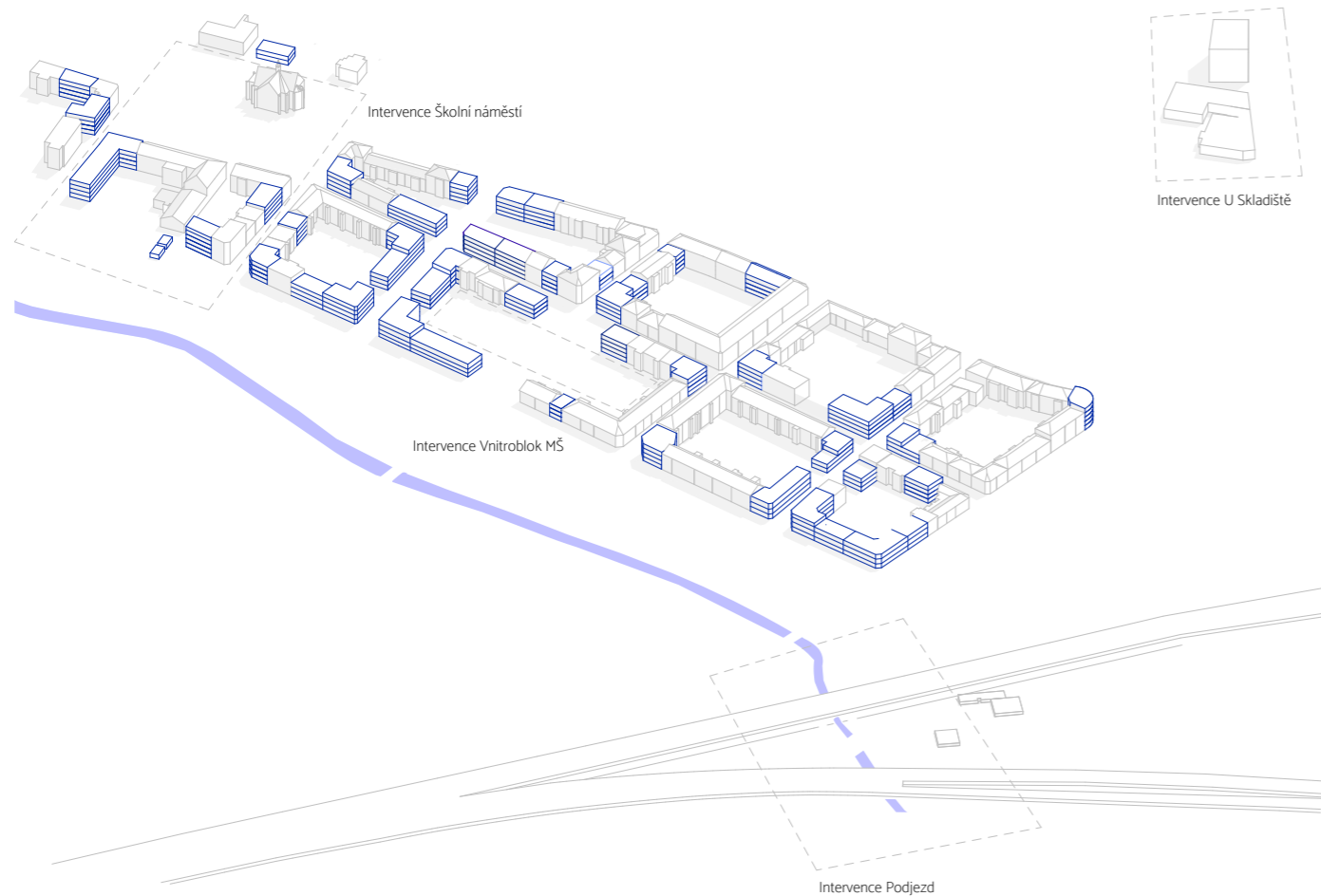
Návrh je řešen formou intervencí, které reagují na širší strategii budoucího rozvoje Předlic. Součástí je doplnění blokové zástavby Předlic, tak aby navrhované budovy dotvořily hmotu a podpořily ortogonální charakter zástavby v území. Intervence reagují na širší schéma koncepce tak, aby podpořily klíčová místa a podnítily jejich rozvoj.

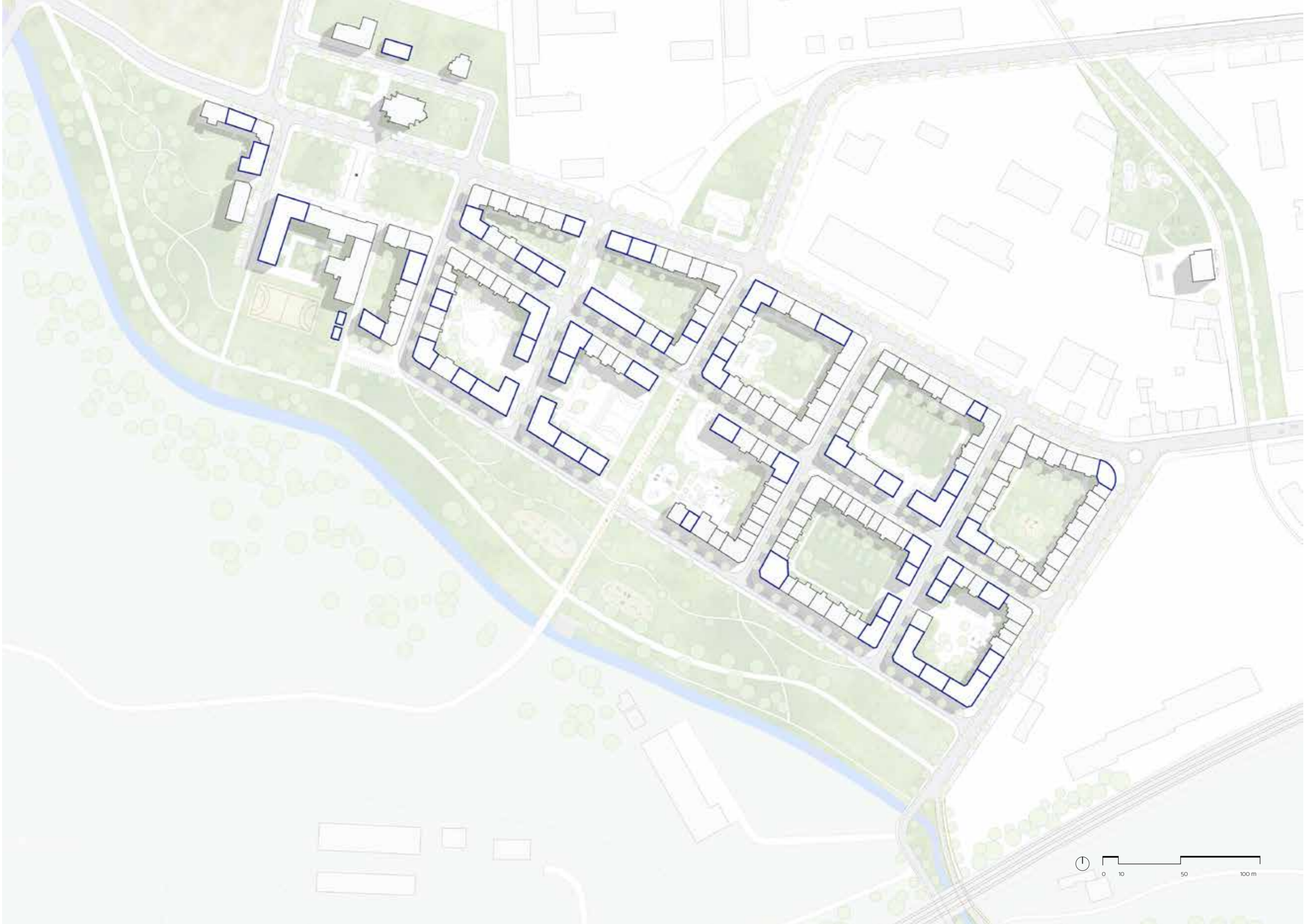
Intervence do veřejného prostoru jsou nástrojem, který může upevnit důležitá místa v území a naznačit tak budoucí vývoj, aniž by se celá lokalita srovnala se zemí a postavila se čtvrt nová, kde by pro stávající obyvatele nebylo místo. Práce s veřejným prostorem a vytváření míst pro setkávání může upevnit vazby v komunitě. V rámci koncepce pro Předlice je důležitá míra participace místní komunity a obecně snaha obyvatel zlepšit svoji situaci.

Problematické vlastnictví bytových domů v Předlicích, odpovídá situaci v jiných sociálně vyloučených lokalitách v České republice a tvoří jeden ze základních kamenů a příčin existence těchto lokalit vůbec. Řešením bytové problematiky a sociálního bydlení se zabývá mnoho odborníků z rozličných oborů a vzniklo mnoho strategií, jak přistupovat k sociálnímu bydlení, společný je ale předpoklad, že je třeba politická vůle tyto plány realizovat.

Revitalizace Předlic by se neobešla bez zásahu „shora“ formou sociálního bydlení, městských bytů, či nějaké formy družstevního vlastnictví.

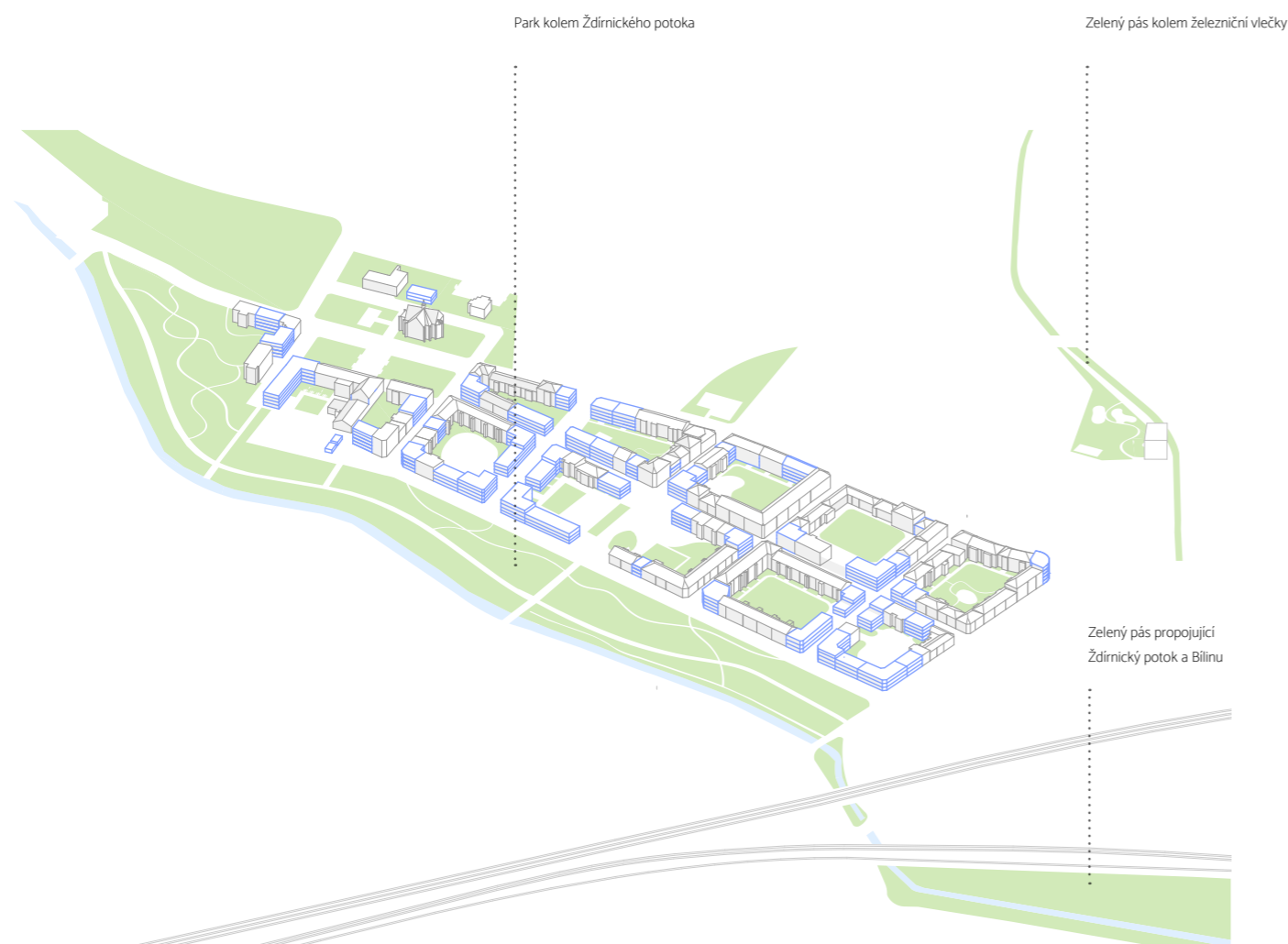
Území je řešeno v rámci pěti intervencí a souvisejících detailů veřejného prostranství. Jde o Školní náměstí - předprostor kostela sv. Josefa a předlické základní školy, vnitroblok u mateřské školky, přes který prochází navrhovaná cyklostezka Klíše - Milada, park kolem bývalé vlečky a budovy obilného skladiště, park u Ždírnického potoka se zahrádkářskou kolonií a podjezd pod železničním koridorem směrem na Trmice. Poslední intervencí jsou návrhy uličních prostranství kolem význaných budov předlických průmyslových areálů.

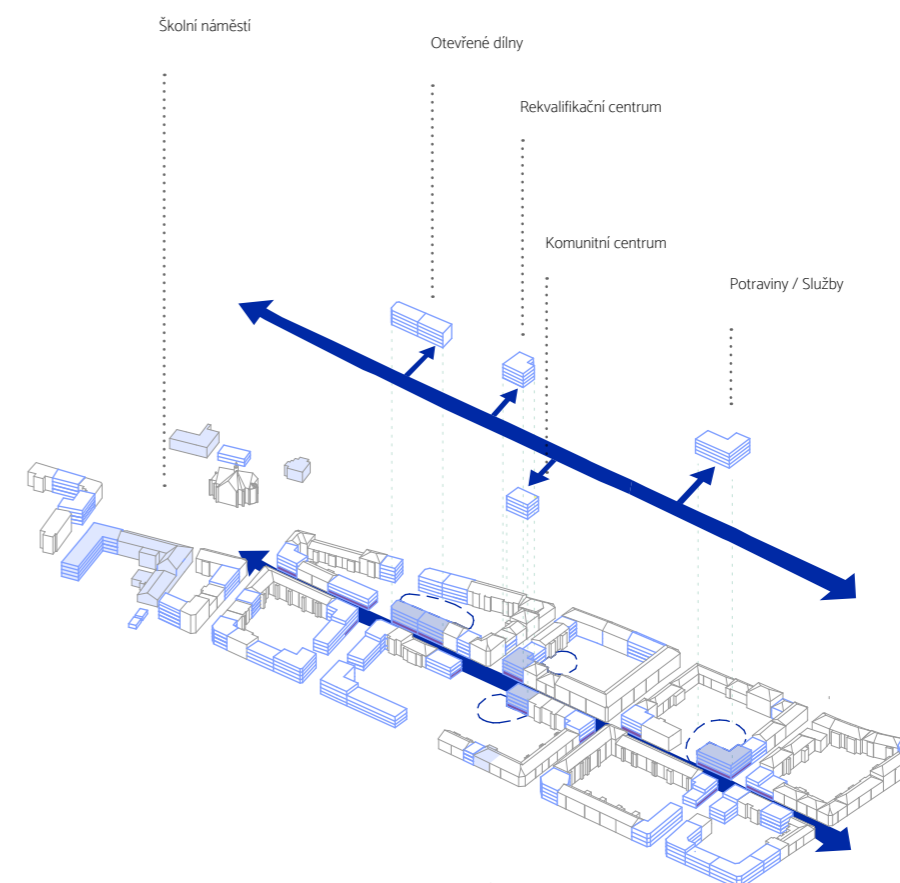
Zelená infrastruktura a propojení

Zelené plochy podporují zeleno - modrou infrastrukturu v širším kontextu lokality. Hlavním prvkem je vodní tok Ždírnického potoka, který se za železničním koridorem slévá s Bílinou, která ústí do Labe v centru města. Toto přirozené liniové propojení by v budoucnu mohlo být využito jako rekreační pás, a zároveň jako cyklistické a pěší propojení k jezeru Milada. Součástí návrhu je otevření břehu potoka jak pro místní, tak pro návštěvníky mířící k rekreační zóně kolem Milady. Součástí nově navrženého parku je stávající zahrádkářská kolonie a arboretum, které je doplněno o další aktivity.

Současně je využit prostor bývalé železniční vlečky, která tvoří přirozenou utilitární propojku v území mezi průmyslovými areály. Tento prostor je uvažován jako budoucí zelená smyčka, která má potenciál na sebe navázat důležité stavby v území. V případě rozsáhlé revitalizace lokality a její proměny by tato spojka tvořila kostru budoucího rozvoje. Impulzem pro tuto strategii je návrh prostoru kolem bývalého skladiště obilí, které tato vlečka dříve obsluhovala.

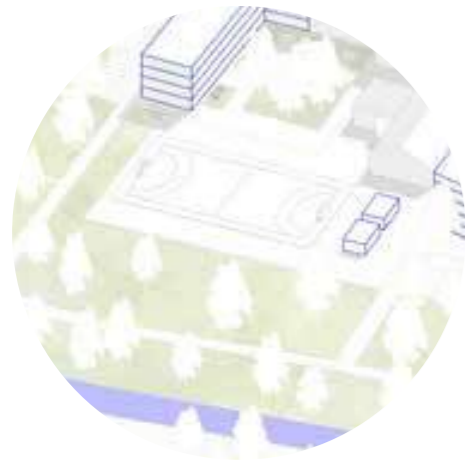
Funkční schéma hlavní pobytové osy

Ulice Prostřední procházející blokovou zástavbou Předlic a ústící na Školní náměstí je řešena jako hlavní pobytová ulice, která propojuje významné děje a funkce v území. Ulice je řešena jako místo každodenního setkávání a vybavenosti. Nárožní budovy obsahují služby v parteru a podporují tak přirozenou kumulaci aktivit na křižení cest. Na ulici Prostřední je navázán obchod s potravinami, ve stejné části jako původní objekt, obchod je pouze přesunut do parteru nově navržené budovy tak, aby hmota svou podlažností odpovídala okolní zástavbě.

Při vstupu do otevřeného vnitrobloku ve střední části území je navrženo komunitní centrum a v blízkosti rekvalifikační centrum a otevřené dílny. Hlavní myšlenkou této osy je vytvoření pobytového uličního prostoru pro místní obyvatele, který bude oživen službami vzdělávacího a komunitního charakteru.

Rozšíření areálu ZŠ a sportoviště směrem k Ždírnickému potoku

Propojení cyklostezek směrem k jezeru Milada

Hřiště u mateřské školky

Skatepark a venkovní posilovna při nově vytvořeném cyklopropojení Klíše - Milada

Pobytový park u Skladiště součást zeleného liniového propojení skrz průmyslovou část Předlic

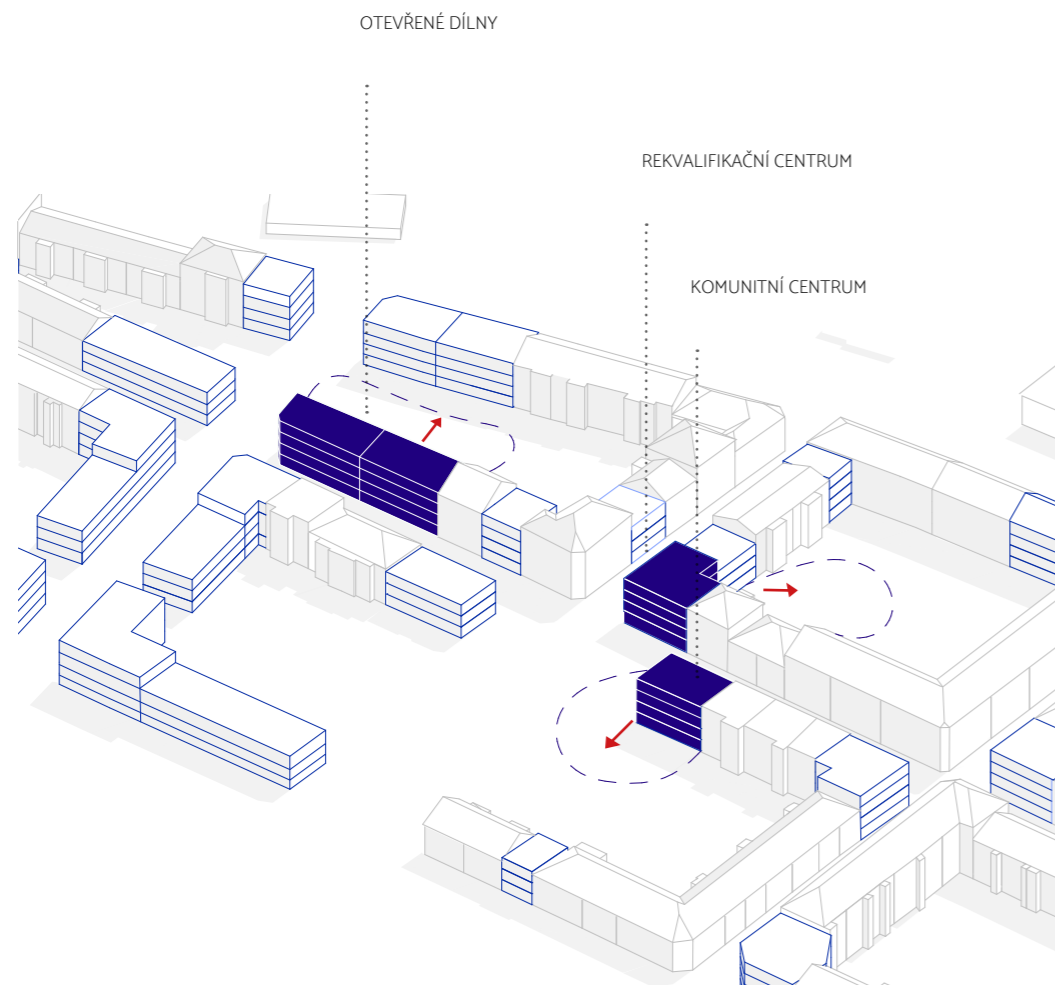

Řešení vnitrobloků

Vnitrobloky předlických domů jsou často zaleny odpady a tvoří se zde černé skládky. Součástí návrhu je otevřít většinu z nich tak, aby byly přístupné a ve dvorech se odehrávaly aktivity oživující okolní prostředí.

Při ulici Prostřední která tvoří hlavní pobytovou osu jsou umístěny důležité budovy vybavenosti. Každá z těchto budov „obsluhuje“ jeden přilehlý vnitroblok, který je zároveň v blízkosti tohoto objektu otevřen. Budova a její veřejná funkce pak zastávají symbolický „dohled“ nad děním ve vnitrobloku a zároveň vytvářejí svůj definovaný poloveřejný prostor

Ze západní strany při prodloužení ulice Boženy Němcové je to budova sloužící jako otevřené dílny, a přilehlý prostor ve vnitrobloku pro manipulaci s objemnými materiály a venkovní práci, jako je schnutí, řezání atp. Dále budova rekvalifikačního centra, která ve vnitrobloku „obsluhuje“ místo pro venkovní výuku či prostor pro venkovní zahrádku kantýny. Při vstupu do otevřeného vnitrobloku se nachází komunitní centrum se svým předprostorem sloužícím pro společenské akce a setkávání či posezení. Při ulici Dostojevského je pak navržena vybavenost v podobě obchodu s potravinami a službami s přilehlým dětským hřištěm v otevřeném vnitrobloku.

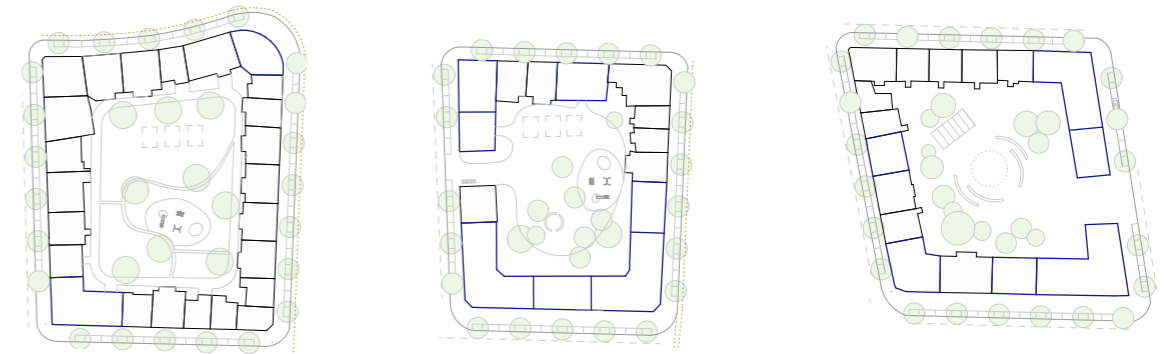
Participace a variabilita aktivit ve vnitroblocích

Strategie řešení vnitrobloků je řešena v následujících krocích:

1. Vyčištění vnitrobloků od skládek
2. Otevření vnitrobloků obyvatelům
3. Přidružení funkce a veřejné vybavenosti

Podoba vnitrobloků je učena hlavními funkcemi, jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, zbylý prostor je variantou možných využití, tak aby každý vnitroblok měl svůj charakter. Povaha těchto prostorů je pobytová - jsou zde dětská hřiště, či prostory pro posezení jak individuální, tak pro hromadné setkávání. Vnitrobloky by měly sloužit obyvatelům přilehlých domů a odpovídat jejich požadavkům.

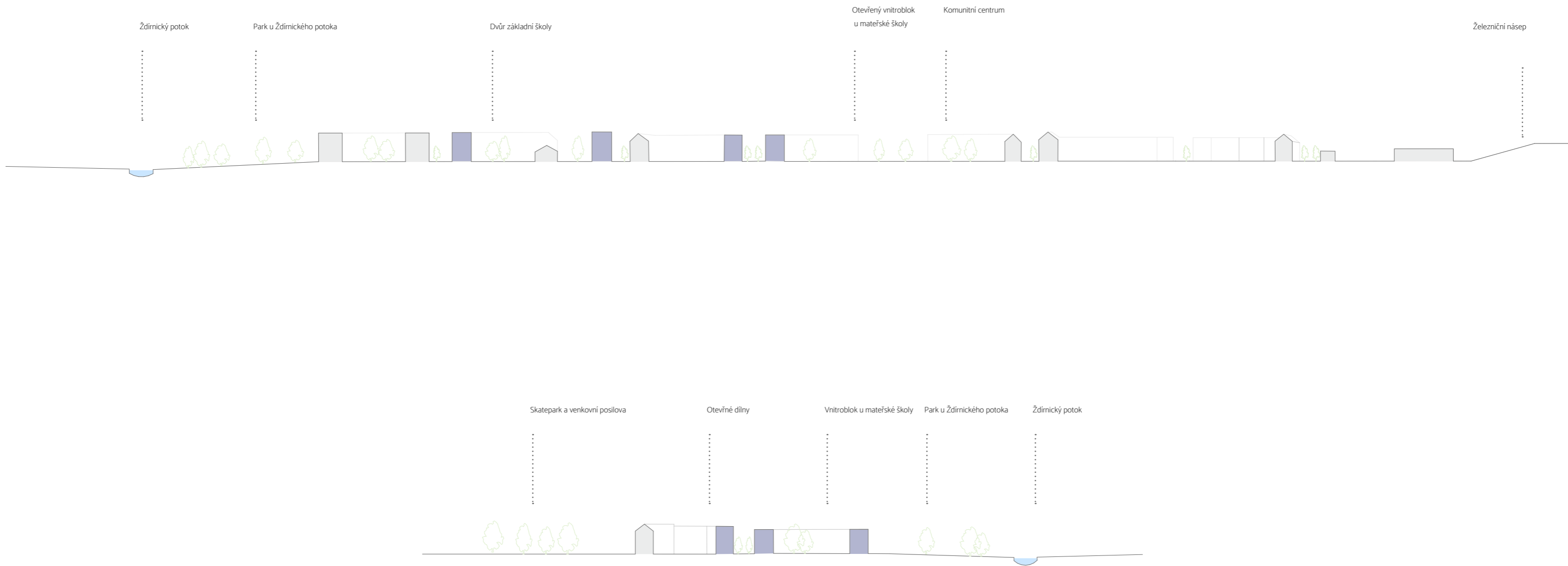
Pro příklad jsou v severních částech větších dvorů navrženy komunitní zahrádky, jako možnost volnočasové aktivity či částečné soběstačné produkce zeleniny. V jiném dvoře je prostor otevřený a nabízí možnost společenských setkání či oslav či bruslení na kolečkových bruslích. Další dvůr je věnován menšímu hřišti na fotbal či basketbal k dětským hrám. Vnitrobloky by měly nabízet rozličné funkce a prostor pro dětské objevování.

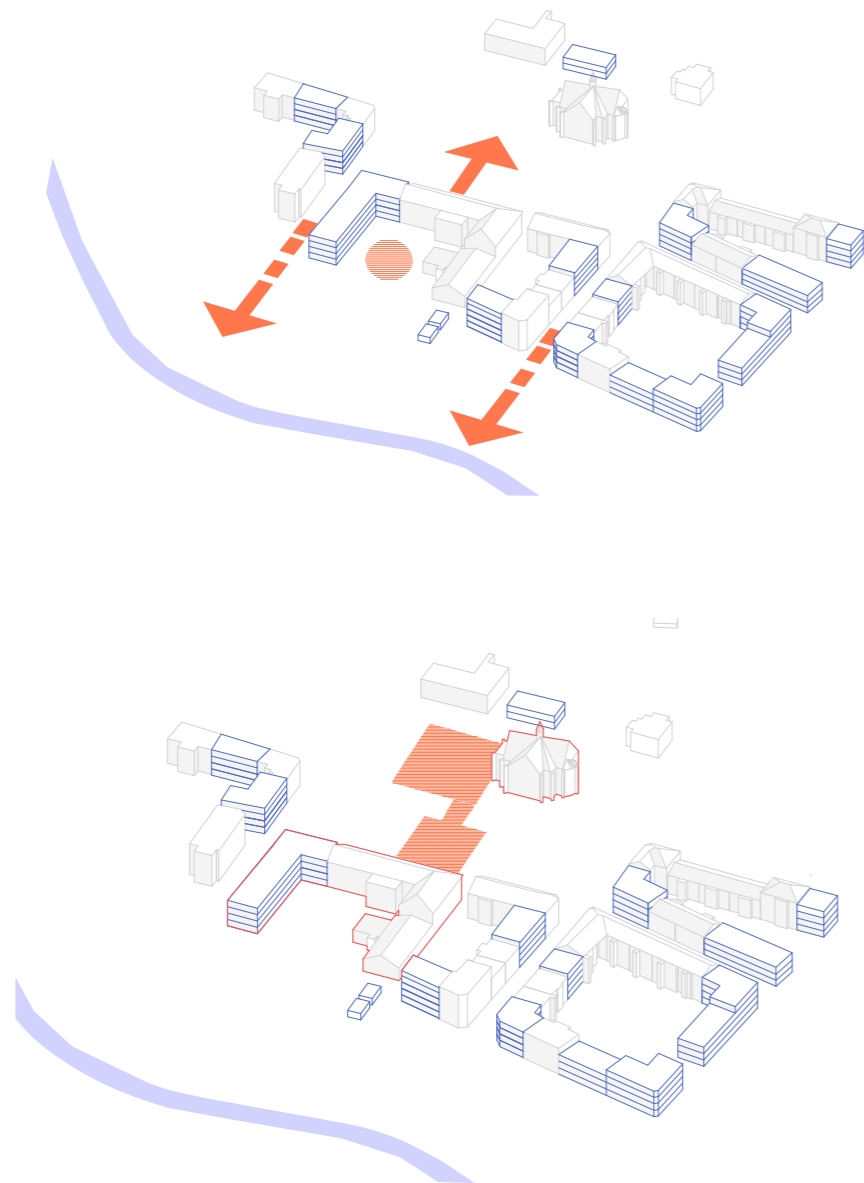
Vyznačení intervencí a řezů v území

Řezy územím

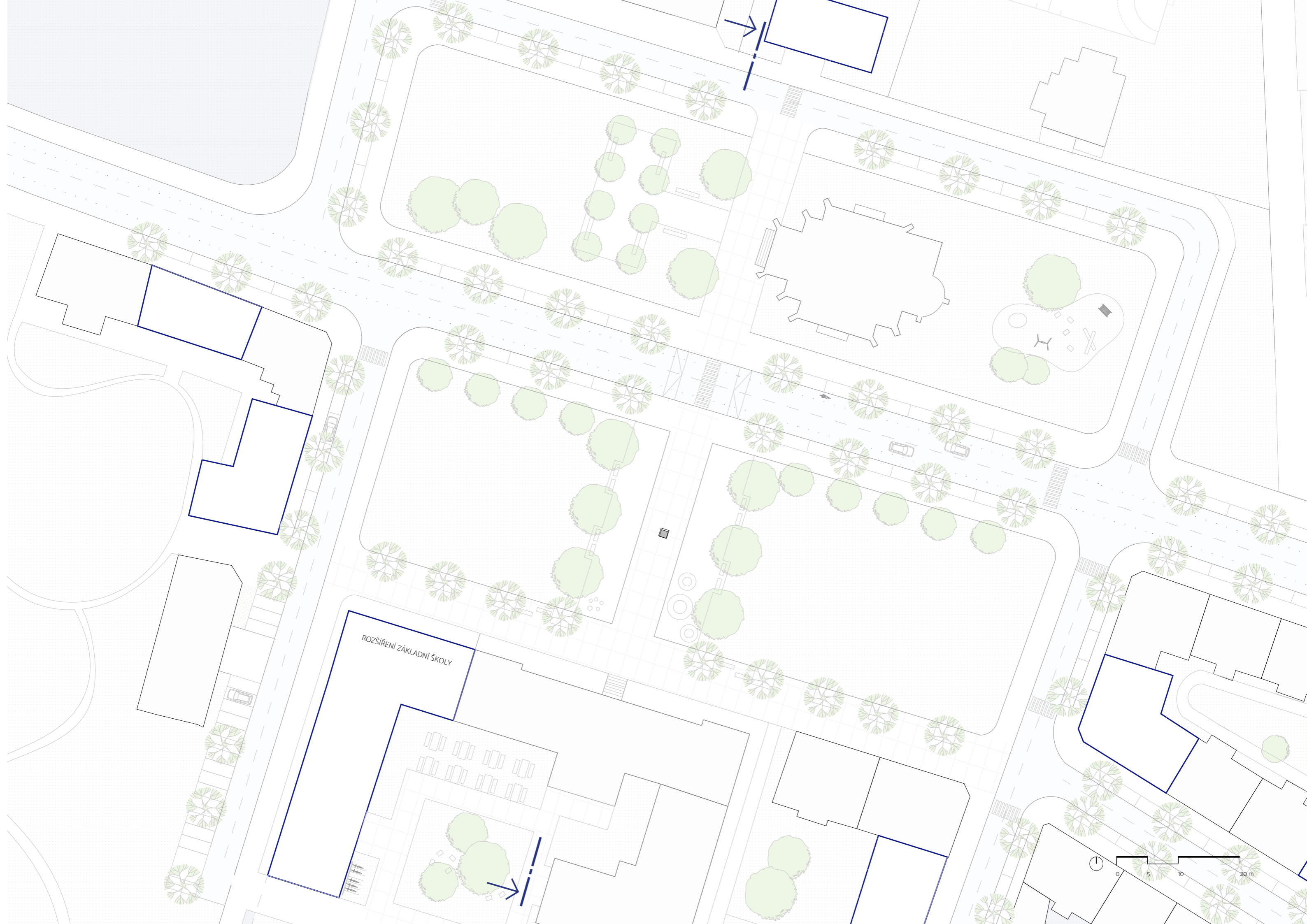
I / ŠKOLNÍ NÁMĚSTÍ

Koncept

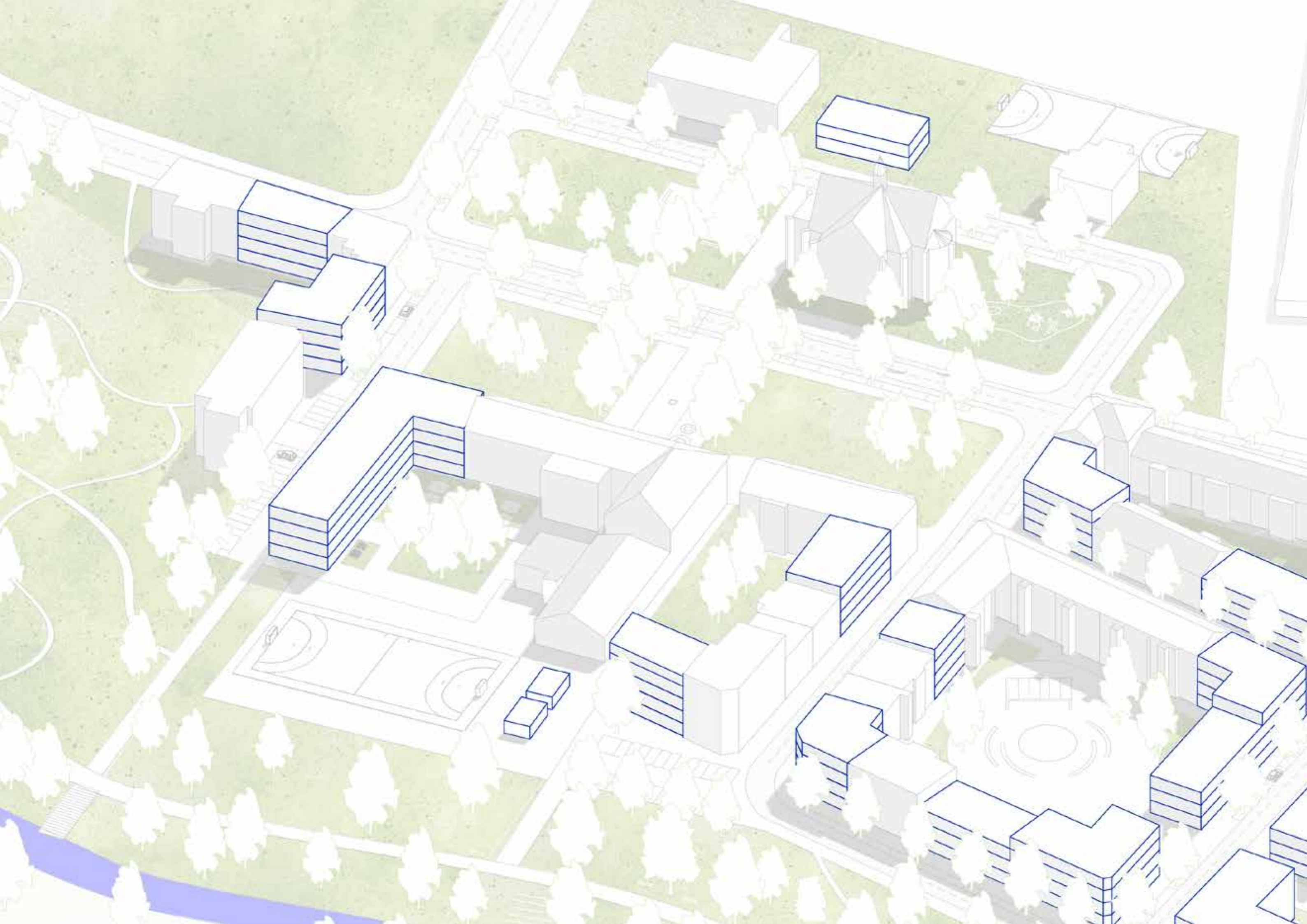
Náměstí mezi základní školou a kostelem sv. Josefa je řešeno jako jednoúrovňový prostor, tak aby byly obě významné stavby posíleny a jejich předprostory vizuálně propojeny. Doprava je usměrněna podél náměstí, aby okolí kostela nesloužilo jako nárazové parkovací místo, ale jako důstojný pobytový prostor odpovídající významu stavby. Parkování je řešeno pomocí uličních stání podél obslužných komunikací. Přímý předprostor základní školy je řešen jako pobytová plocha a místo pro setkávání, které je orámováno linií stromů, která přechází ke kostelu a vytváří propojení napříč náměstím.

Vzhledem k nově navrhovaným bytovým domům a předpokládaným příchodem nových obyvatel je základní škola rozšířena o nový objem, který do-
tváří hmotu bloku. Vysunutím sportovního hřiště směrem k Ždírnickému potoku vzniká prostor ve dvoře – prostor pro neformální výuku či čistě pobytový prostor pro žáky. Nově je navržen obslužný vjezd do areálu školy ze západní strany, kde jsou také navržena parkovací stání pro návštěvníky či zaměstnance. Areál sportoviště je vysunut směrem do navrhovaného parku kolem Ždírnického potoka a doplňuje tak linii aktivit kolem břehu.

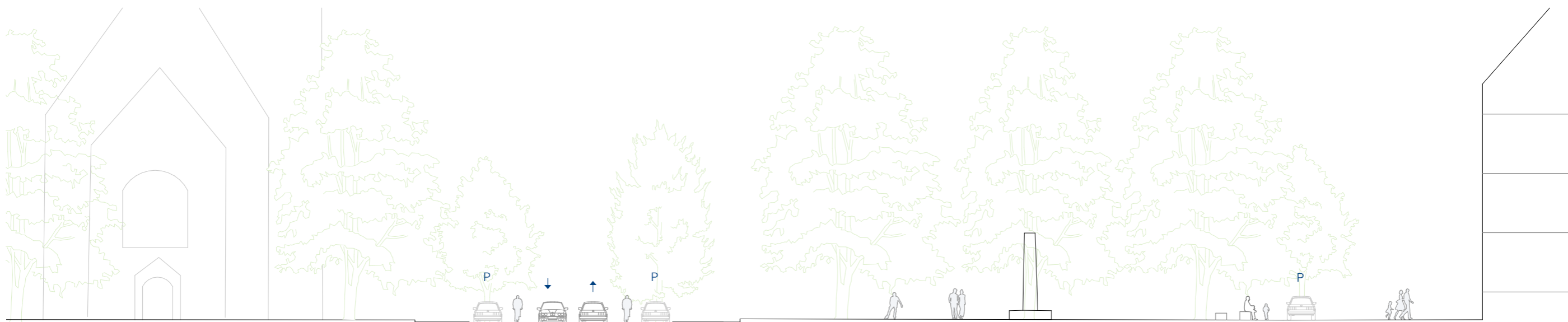
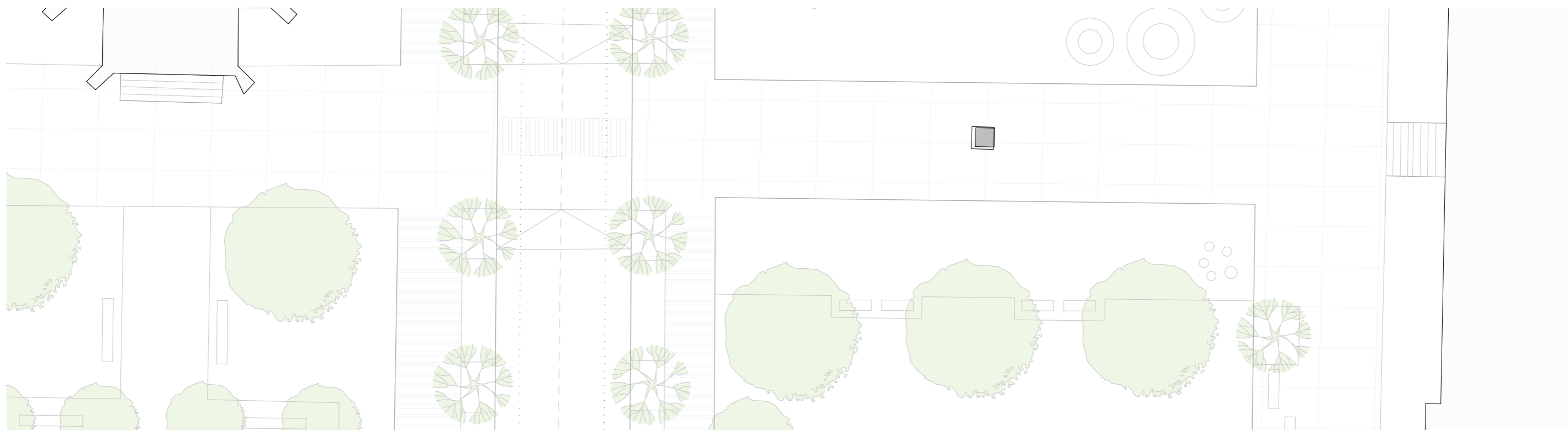

ROZŠÍŘENÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

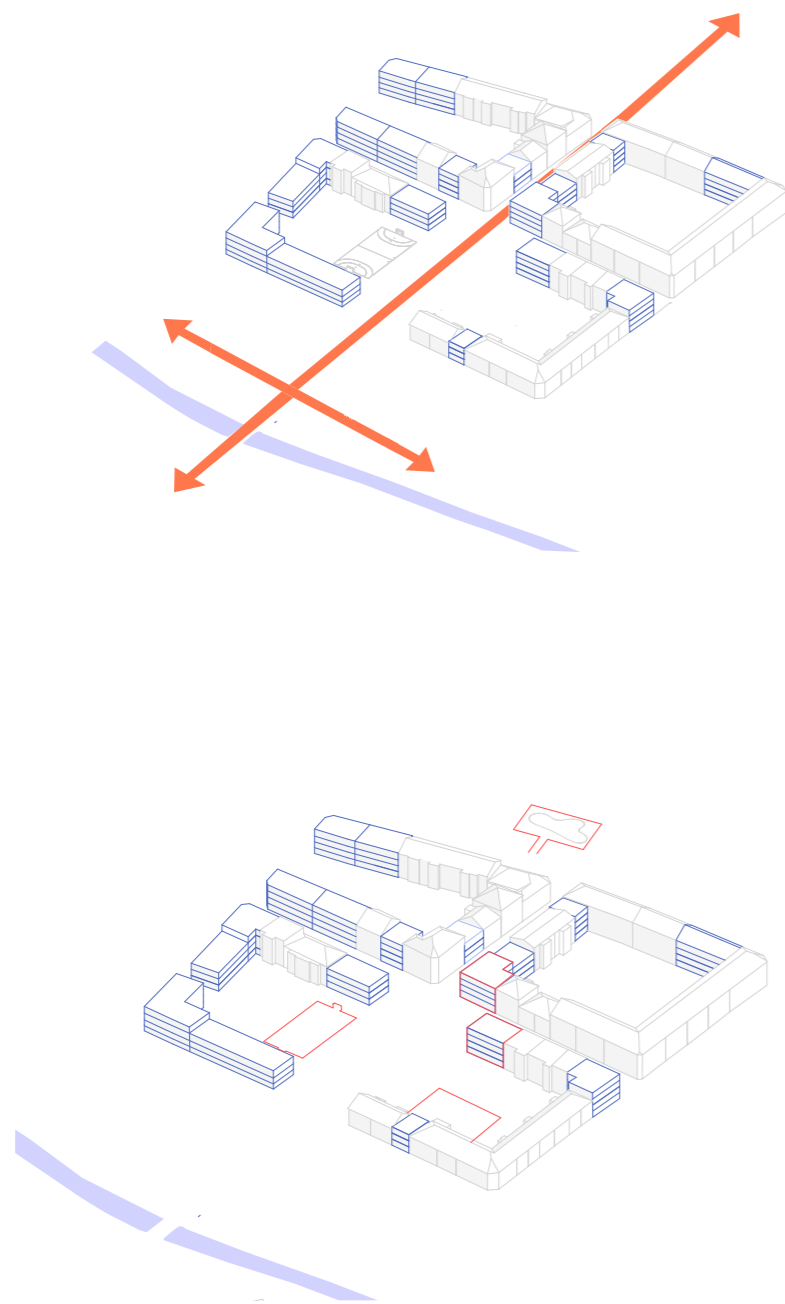
Řez územím 1:250

II / VNITROBLOK U MATEŘSKÉ ŠKOLKY

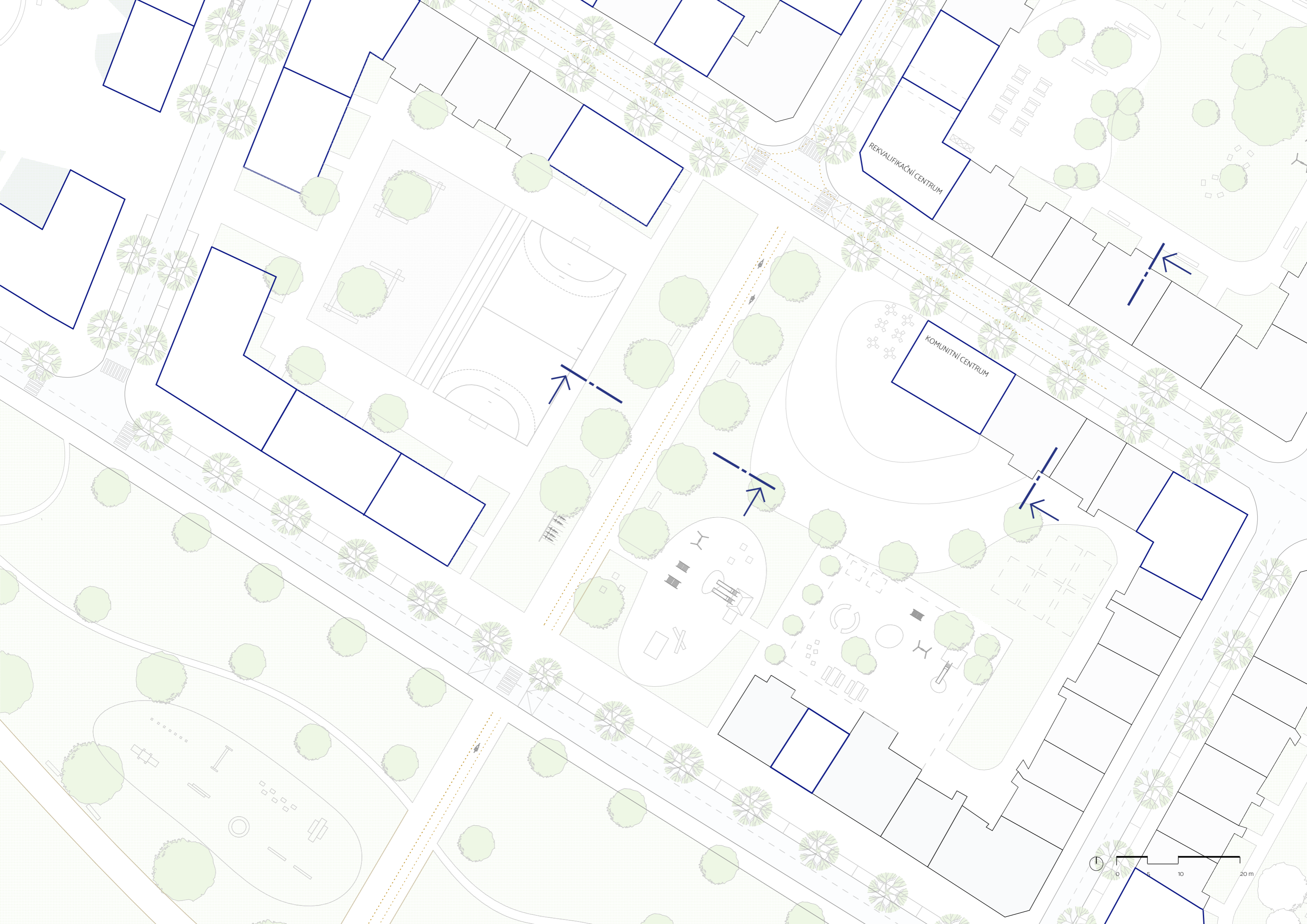

Koncept

Otevřený vnitroblok u mateřské školy je řešen jako hlavní rekreační a komunitní prostor. Cyklostezka probíhající napříč je jednou z hlavních os, které vstupují do území. Navrhována je ze severu - čtvrti Klíše, ulicí Jateční, Textilní a U Vlečky kde navazuje na ulici Beneše Lounského a dále do prostoru vnitrobloku.

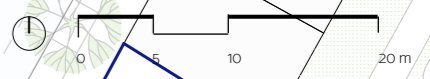
Hlavní myšlenkou tohoto zásahu je propojení aktivit místních obyvatel s návštěvníky a lidmi mířícími k jezeru Milada. Právě přítomnost těchto návštěvníků spjatá s velkým rozvojovým potenciálem Milady by mohla otevřít Předlice a vytvořit přirozené místo setkávání. Hlavní osa cyklostezky je podpořena alejí stromů, která vede návštěvníky a tvoří vizuální propojení s parkem u Ždírnického potoka.

Hlavními prvky oživujícími veřejný prostor je komunitní centrum při severní straně, mateřská školka a sportovní hřiště. Komunitní centrum je řešeno jako budova přístupná ze všech tří stran, při „vstupu“ do vnitrobloku. Vytváří kolem sebe prostor pro venkovní posezení s kavárnou a společenské události. Umístění komunitního centra na „nároží“, k hlavní nadmístní cyklistické ose, nabízí možnost sdílení a propojení místních obyvatel s návštěvníky. Hřiště při druhé straně bloku je místem pro neformální zápas ve fotbale či basketbalu, místo pro vyžití ve volném čase, které je přístupné všem. Vedle hřiště je navržena malá konstrukce pro posezení ve formě tribuny pro fanoušky sousedských zápasů. Mateřská škola při jihovýchodní straně pak doplňuje spektrum aktivit, její hřiště je rozšířeno a doplněno o komunitní zahrádky.

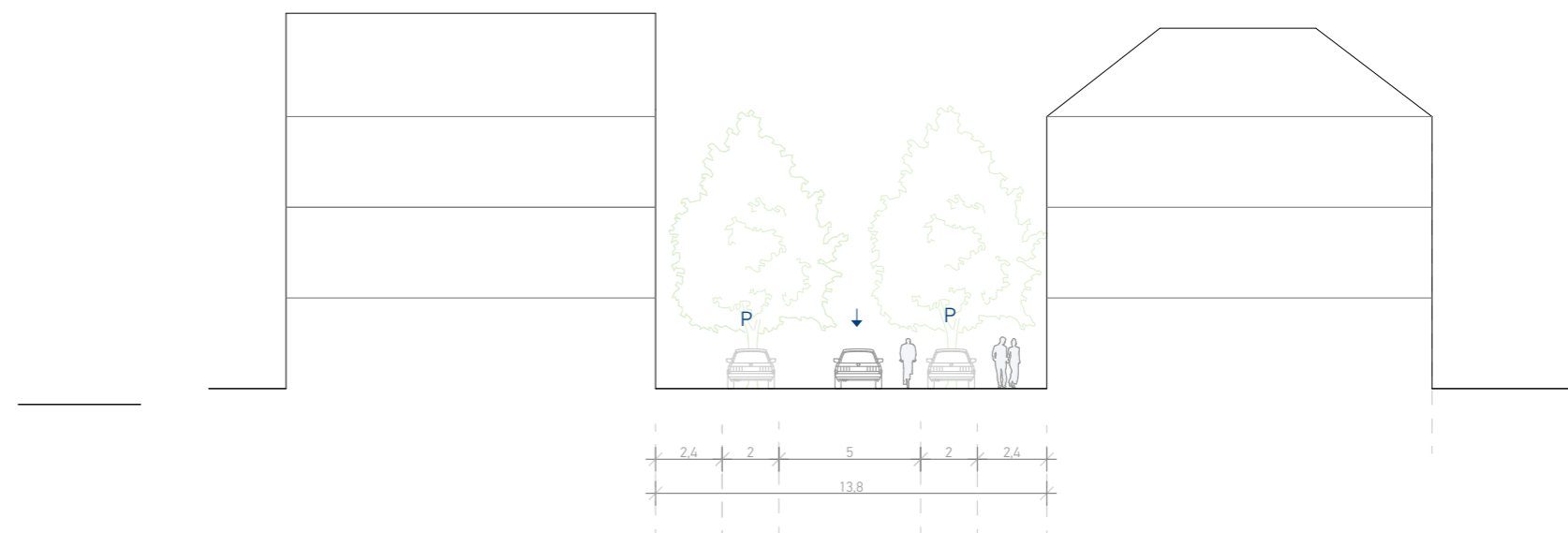
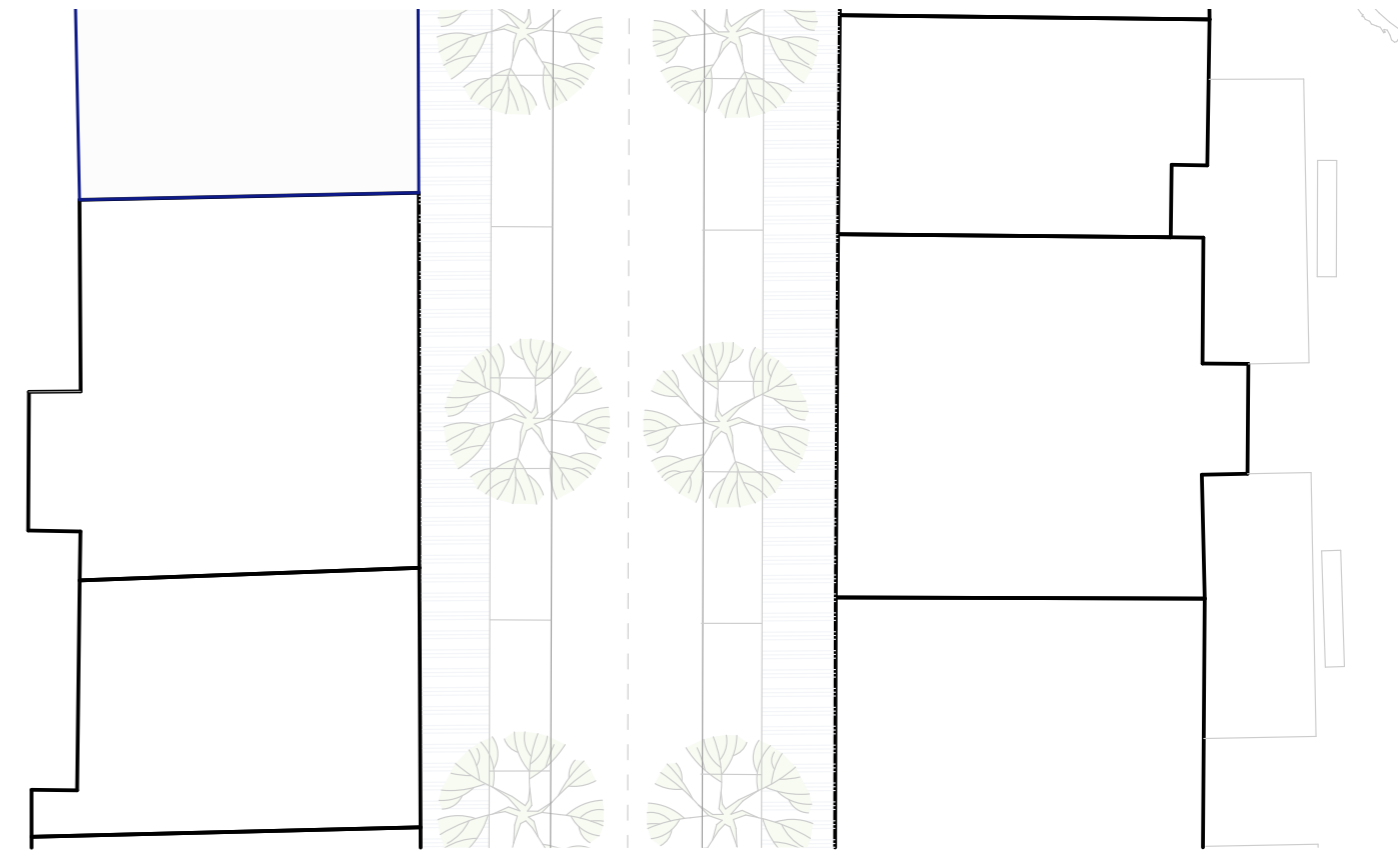
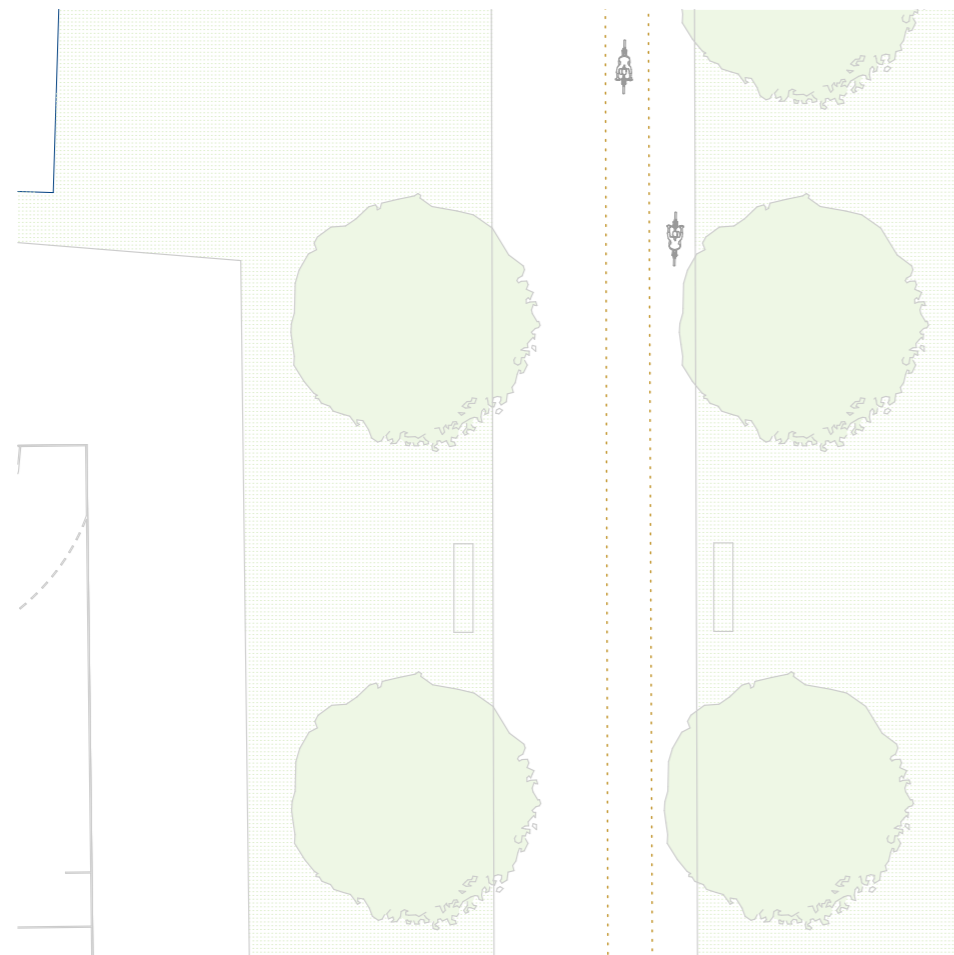
REKVALIFIKAČNÍ CENTRUM

KOMUNITNÍ CENTRUM

Uliční profily 1 : 250

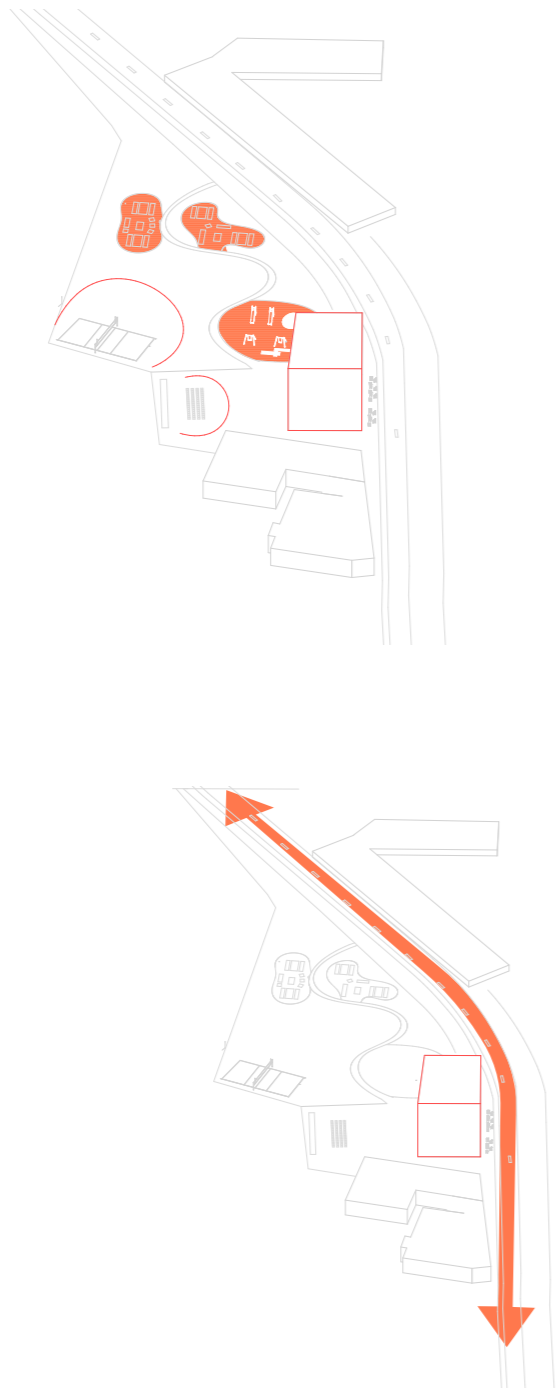
III / U SKLADIŠTĚ

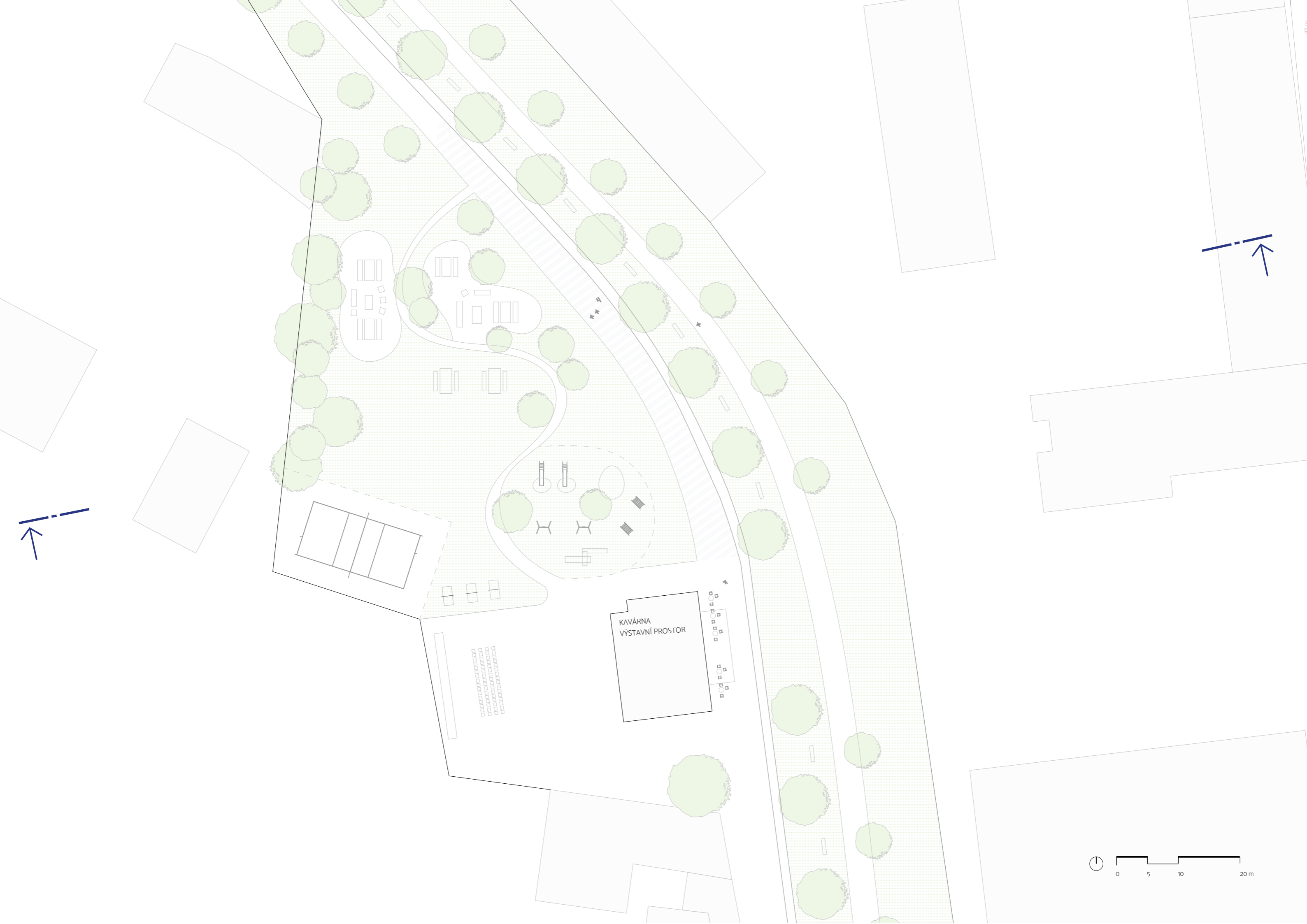
Koncept

Budova skladiště tvoří významnou dominantu v Předlicích. Zároveň se nachází v bezprostřední blízkosti železniční vlečky, která prochází celým územím. Záměrem širší koncepce návrhu je vytvořit v prostoru vlečky zelený pás spojující významné budovy a potenciální významné stavby tvořící vybavenost v území. Pás kolem vlečky by vytvářel zelenou odpočinkovou oázu uprostřed utilitárně rozmístěných areálů. Intervence do veřejného prostoru kolem skladiště iniciuje tento vývoj a zároveň podporuje význam stavby.

Skladiště může sloužit jako „maják“ při průjezdu na kole či procházce územím. Široké prostory umožňují pořádání trhů, venkovních výstav či letního kina, celá stavba by se mohla stát dalším zastavením při cestě po industriálních památkách Předlic. Variabilní prostor skladiště umožňuje různorodé využití, mohl by se stát atraktivním i pro soukromý sektor.

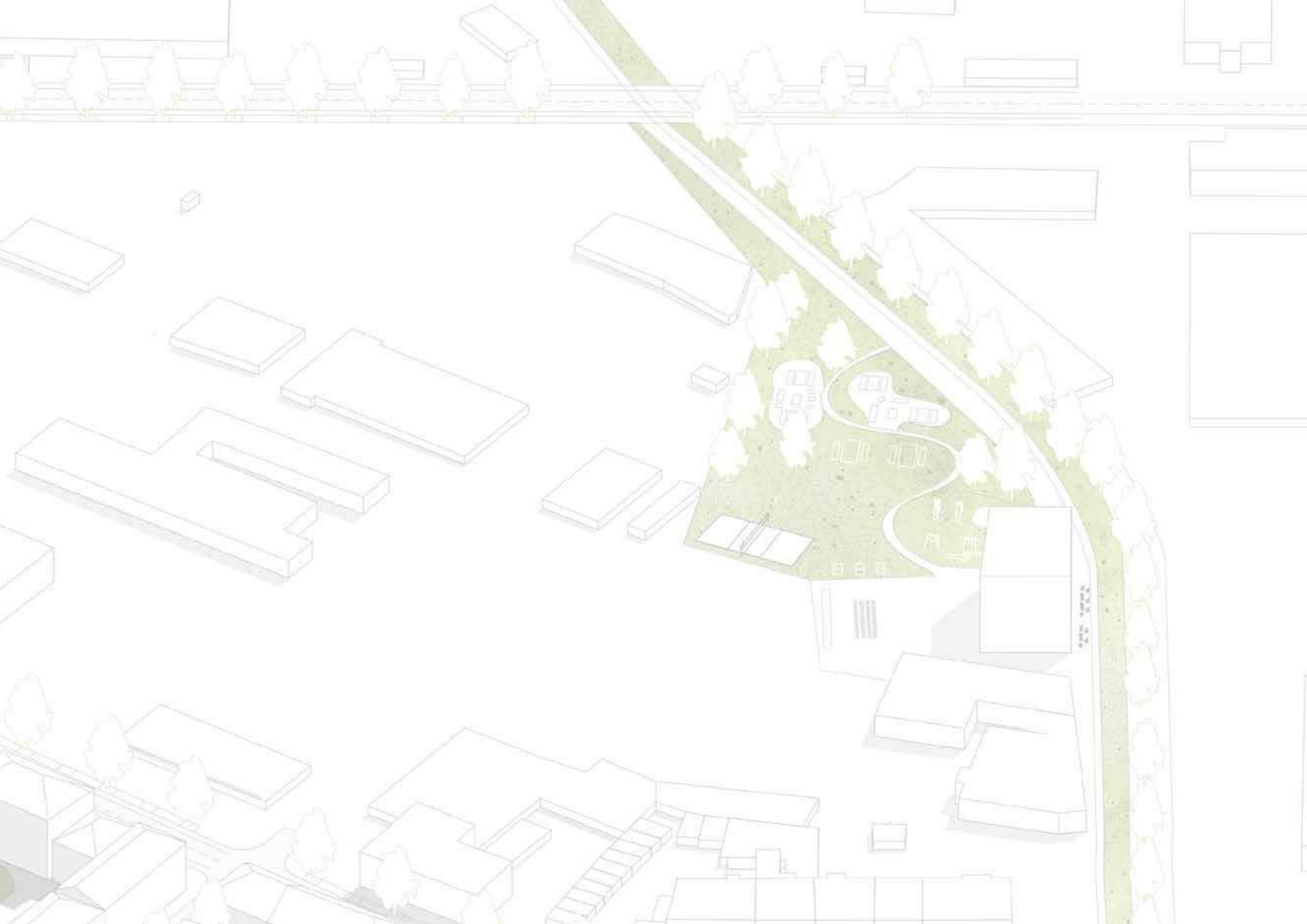
Prostor je založen na lineárním průběhu páteřní cyklostezky a hlavní pobytové stezky, která je podpořena stromořadím. Po cestě se návštěvník může zastavit u jednoho s grilovacích míst, zahrát si ping pong u venkovních stolů, či využít místní hřiště. Prostor kolem skladiště je jedním z „propojovacích“ prostorů – nenachází se přímo v lokalitě blokové zástavby Předlic, ale industriální části. Když vezmeme v potaz možný rychlý rozvoj v důsledku vybudování VRT, je možné že se z okolí stane lukrativní část města a v tom případě je důležité vytvořit sdílený páteřní veřejný prostor, přístupný všem, který nabízí volnočasové aktivity i místo k procházce pro všechny obyvatele bez rozdílu.

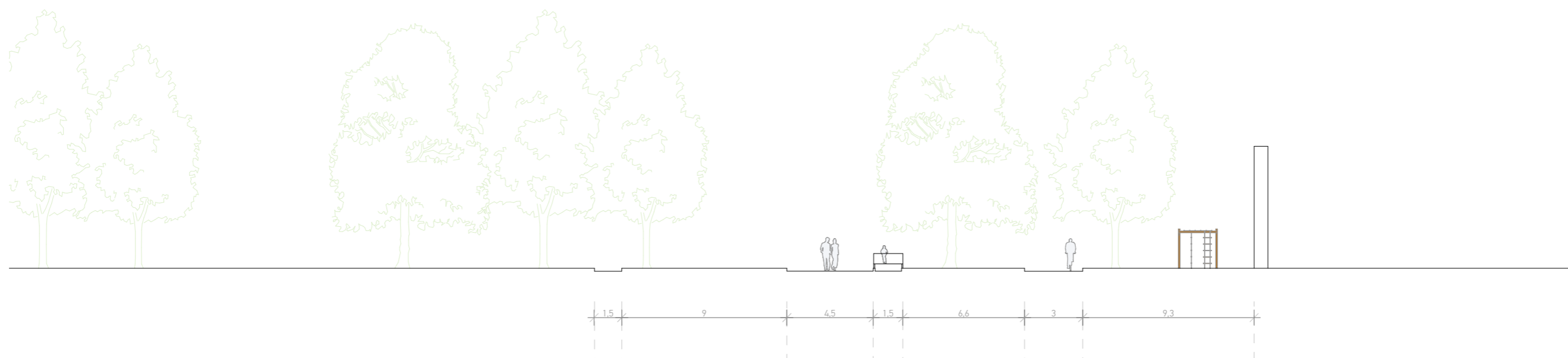

KAVÁRNA
VÝSTAVNÍ PROSTOR

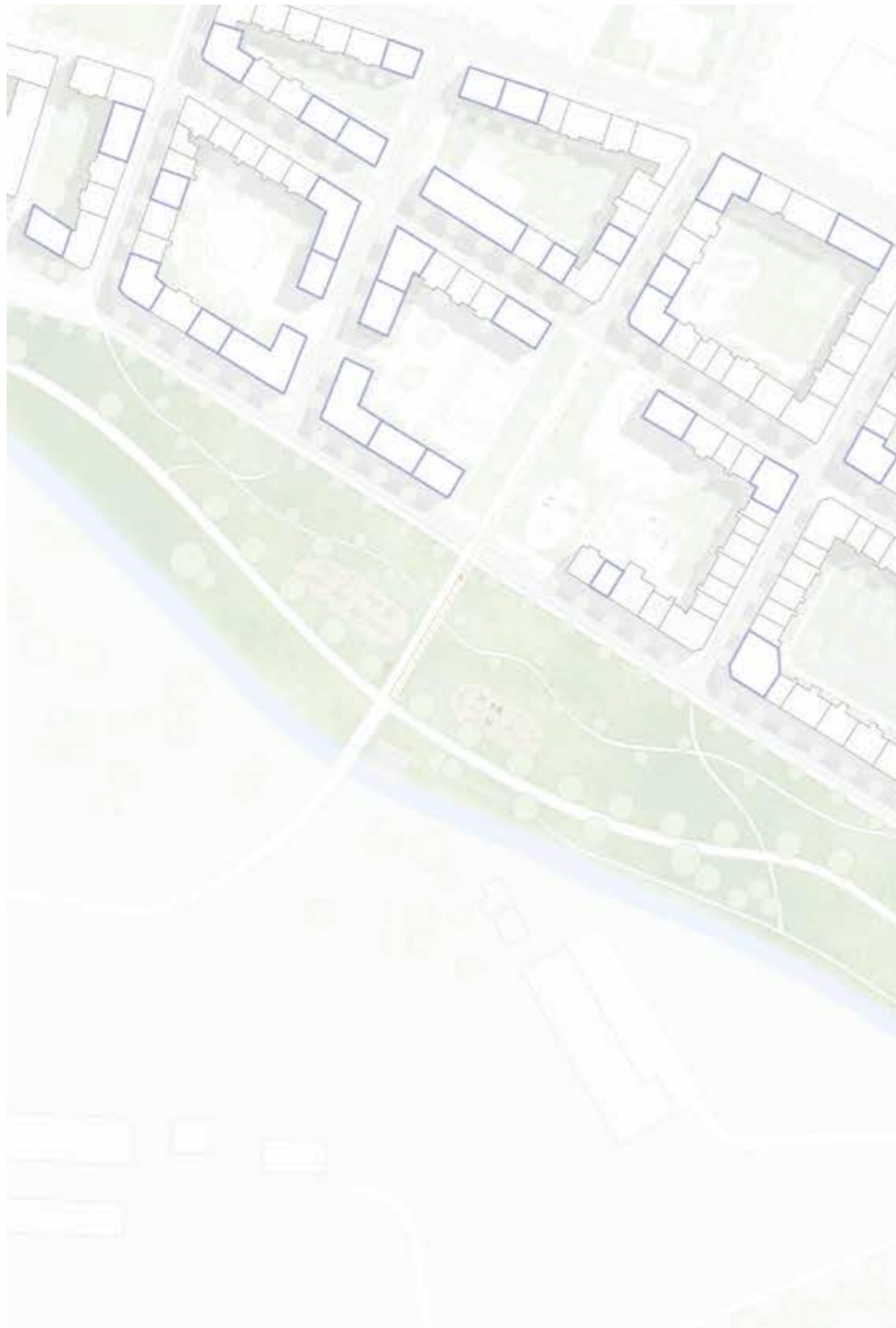

Řez územím 1:250

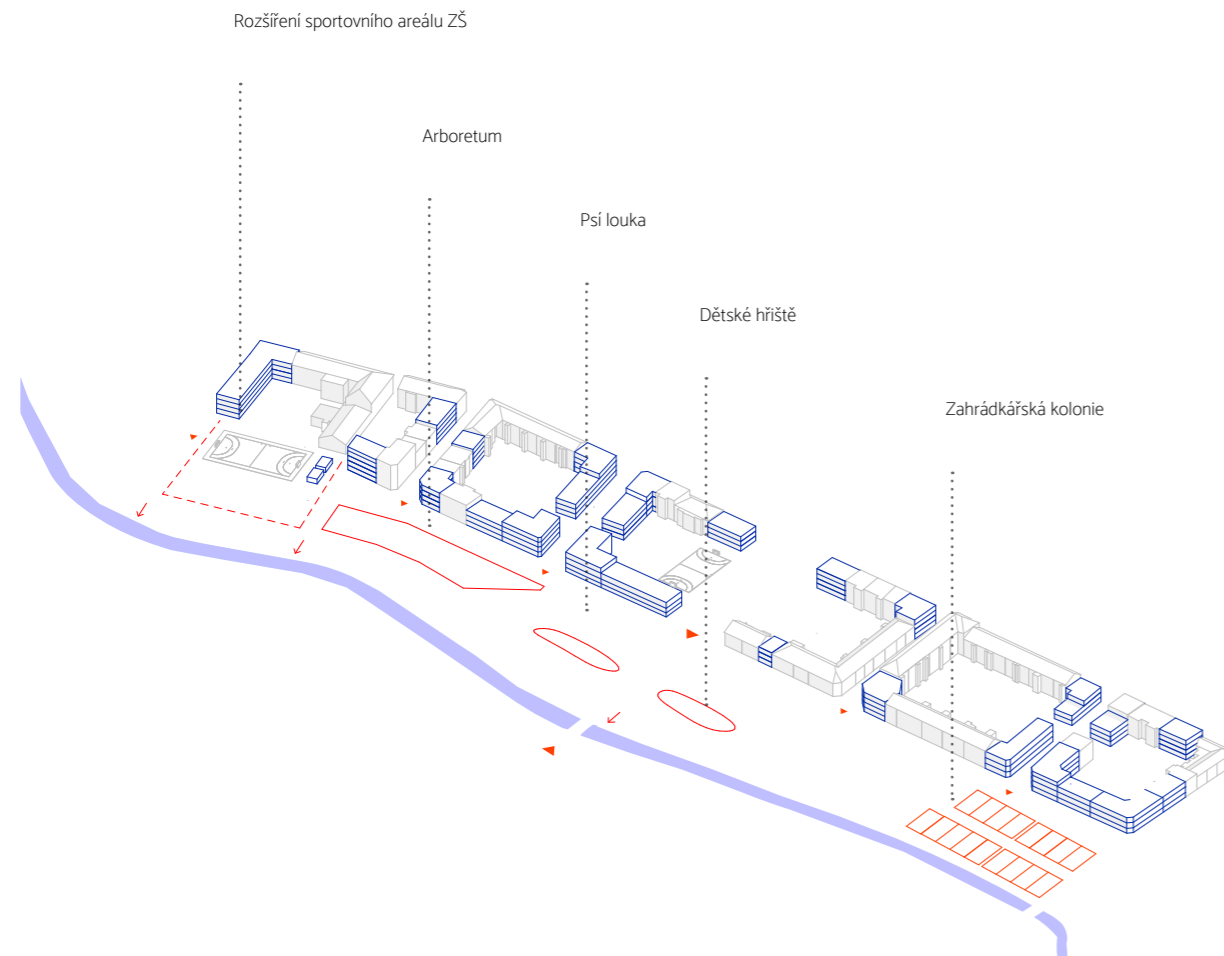

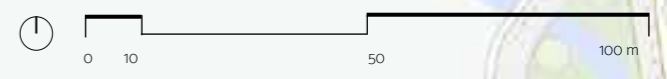
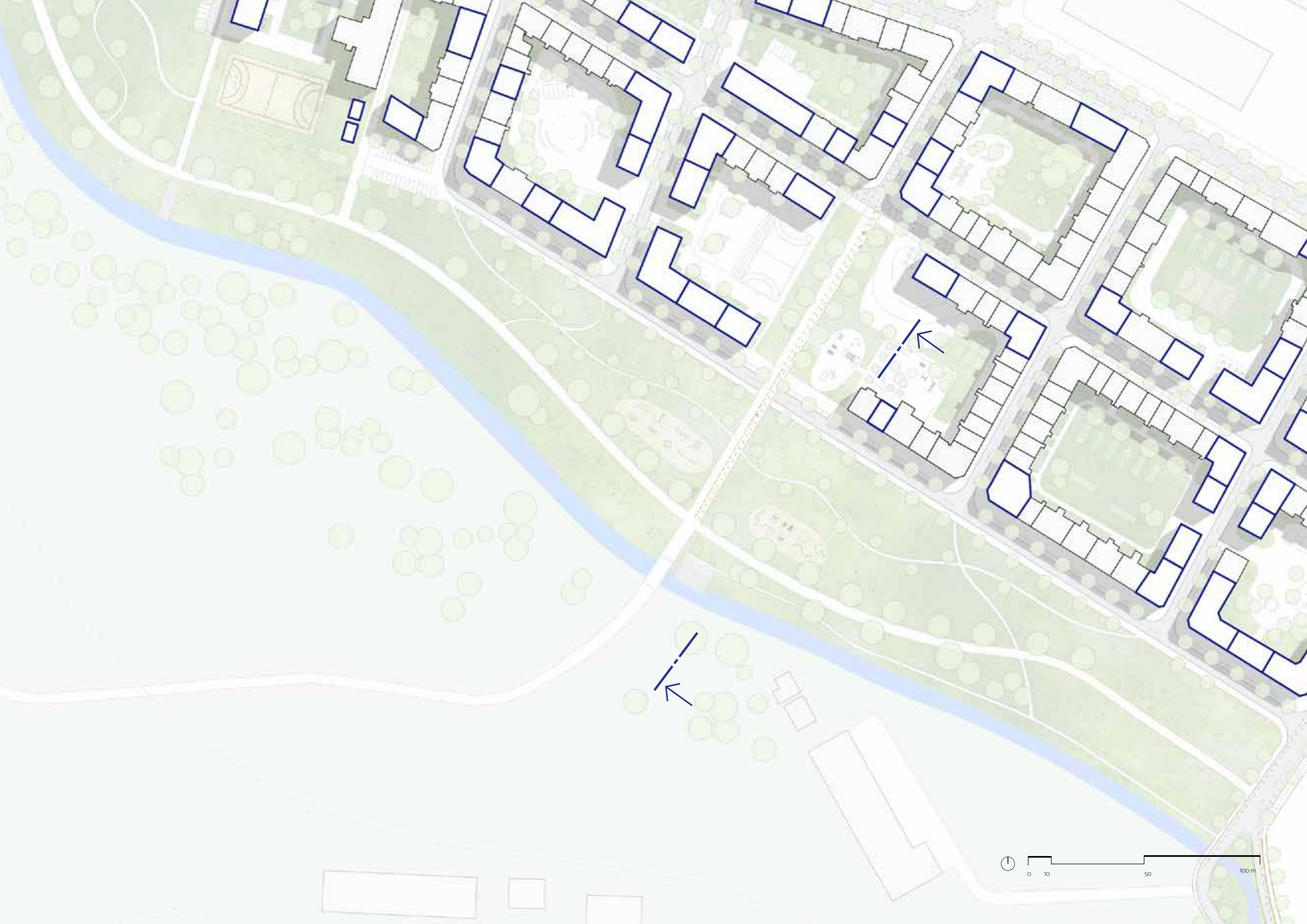
IV / PARK U ŽDÍRNICKÉHO POTOKA

Koncept

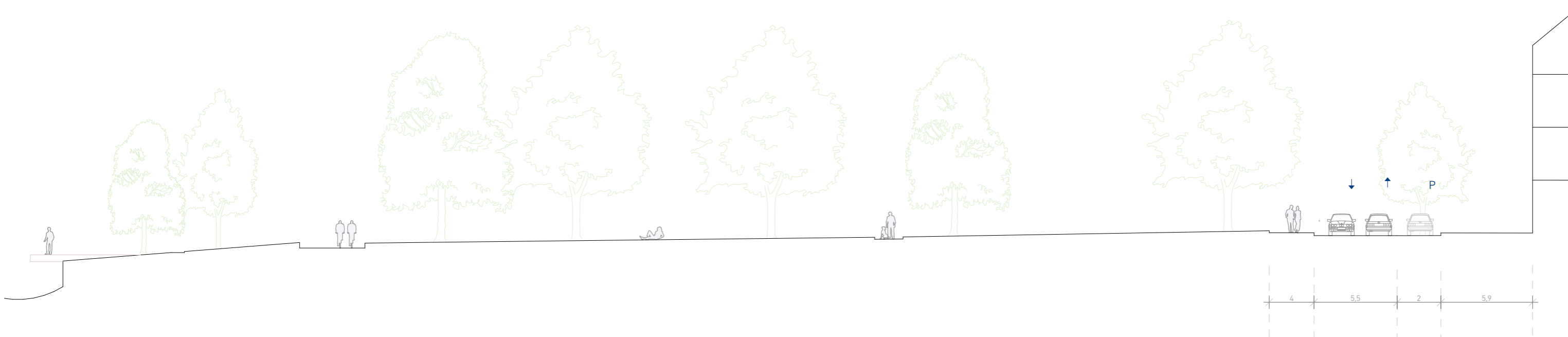
Park u Ždírnického potoka představuje rekreační plochu jak pro obyvatele Předlic tak pro návštěvníky mířící k jezeru Milada. Je to místo spojnice cyklotras Klíše – Milada a Bílina – Milada, které volně pokračují podél břehů potoka do Starých Předlic a dále k rekreační zóně kolem jezera. Park by se tak stal nadmístní pobytovou plochou s potenciálem oživit dění v Předlicích a přirozeně zakončit jejich jižní hranici.

Aby se břehy Ždírnického potoka nestaly ve večerních hodinách nebezpečnou strašidelnou zónou, hlavní cesty jsou navrženy osvětlené. Zároveň při vstupu do parku z východní strany jsou zachovány zahradkářské kolonie, pouze je přeřešeno jejich umístění, aby umožňovaly průchod pro pěší. Areál sportoviště základní školy je rozšířen a propojen s parkem, zároveň jsou navržena nová propojení z okolních ulic. Stávající arboretum při základní škole je zachováno pouze jsou navržena nová pěší propojení. Kolem cyklostezek pak návštěvníci můžou navštívit pší louku či dětské hřiště.

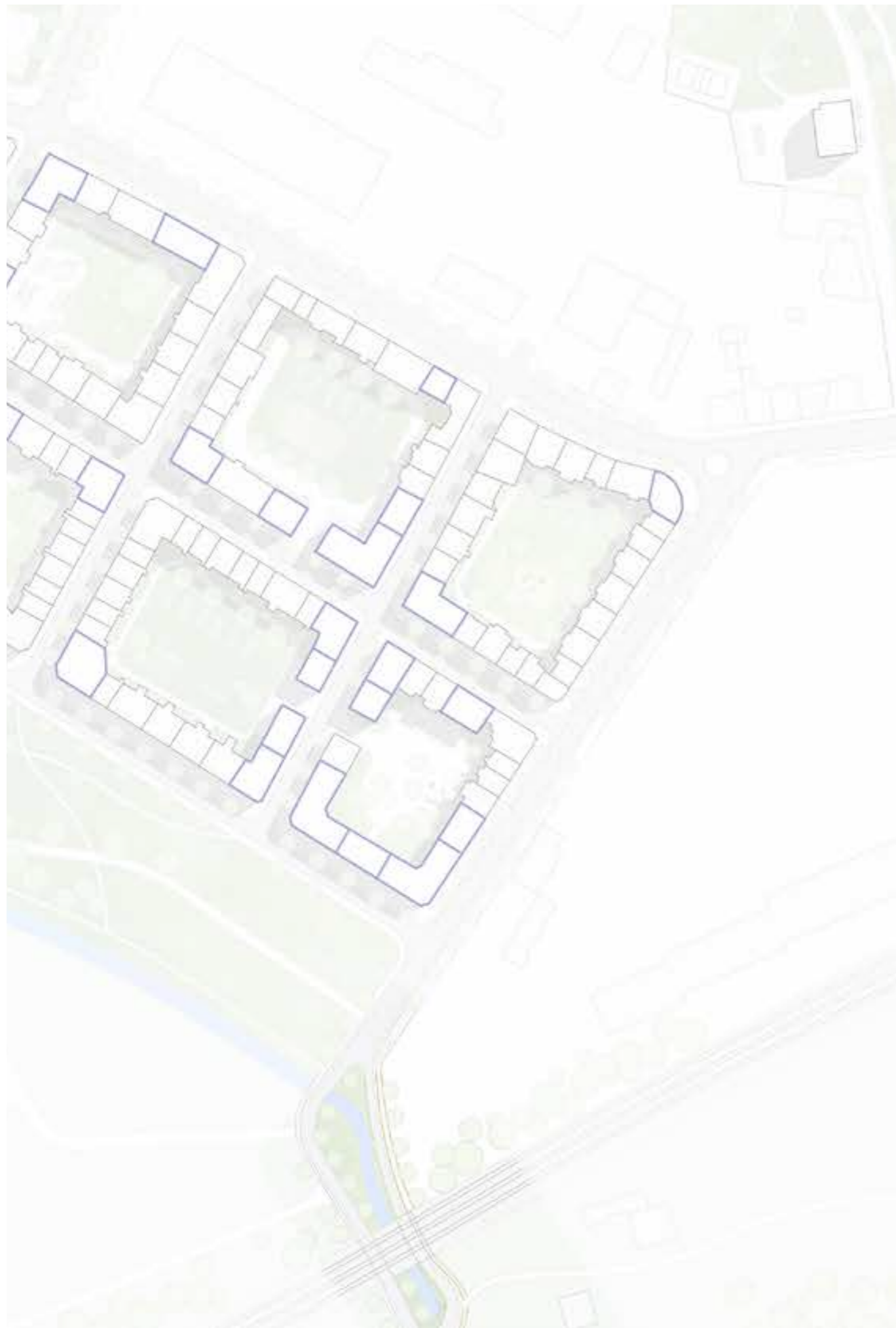

Řez územím 1:250

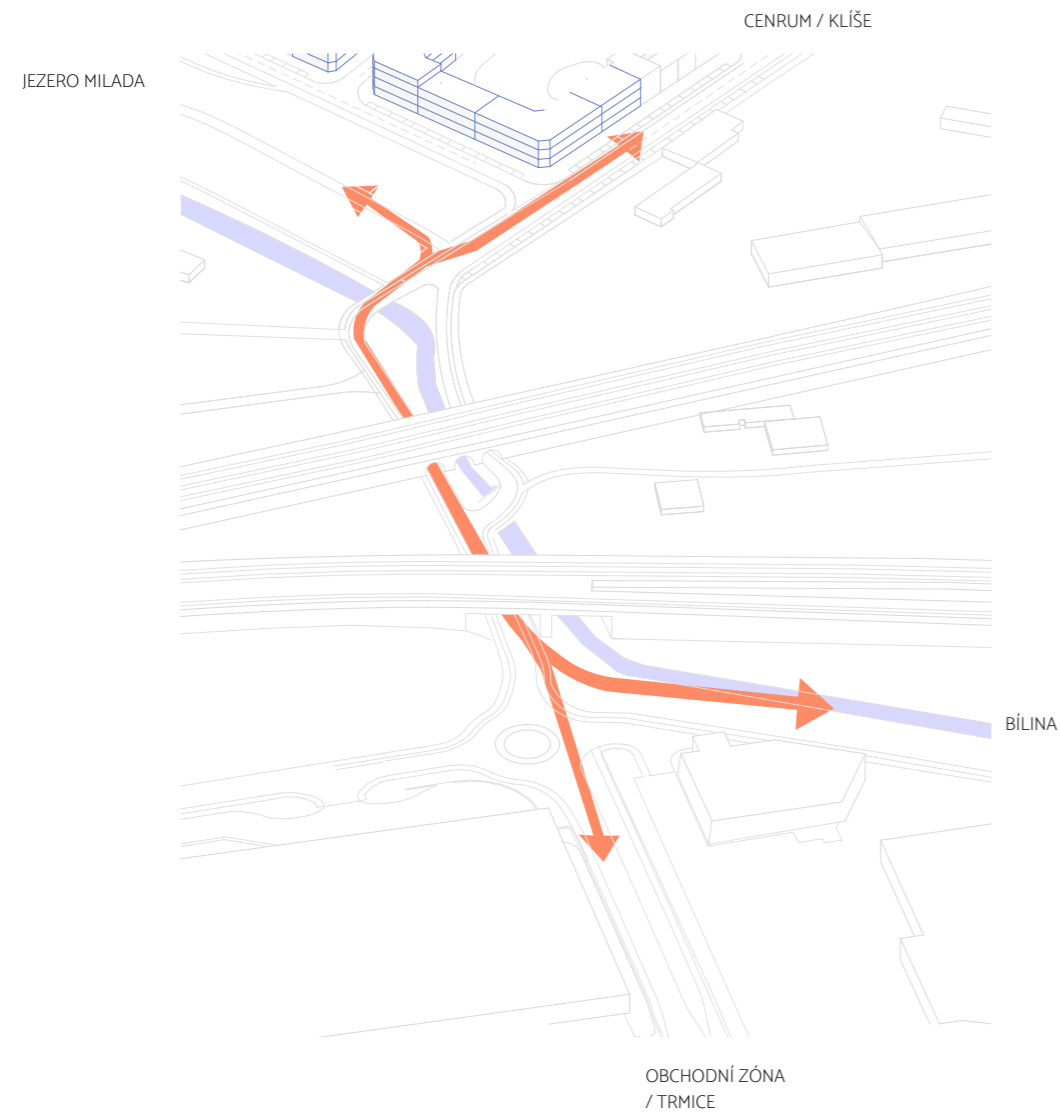

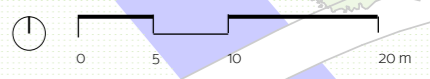
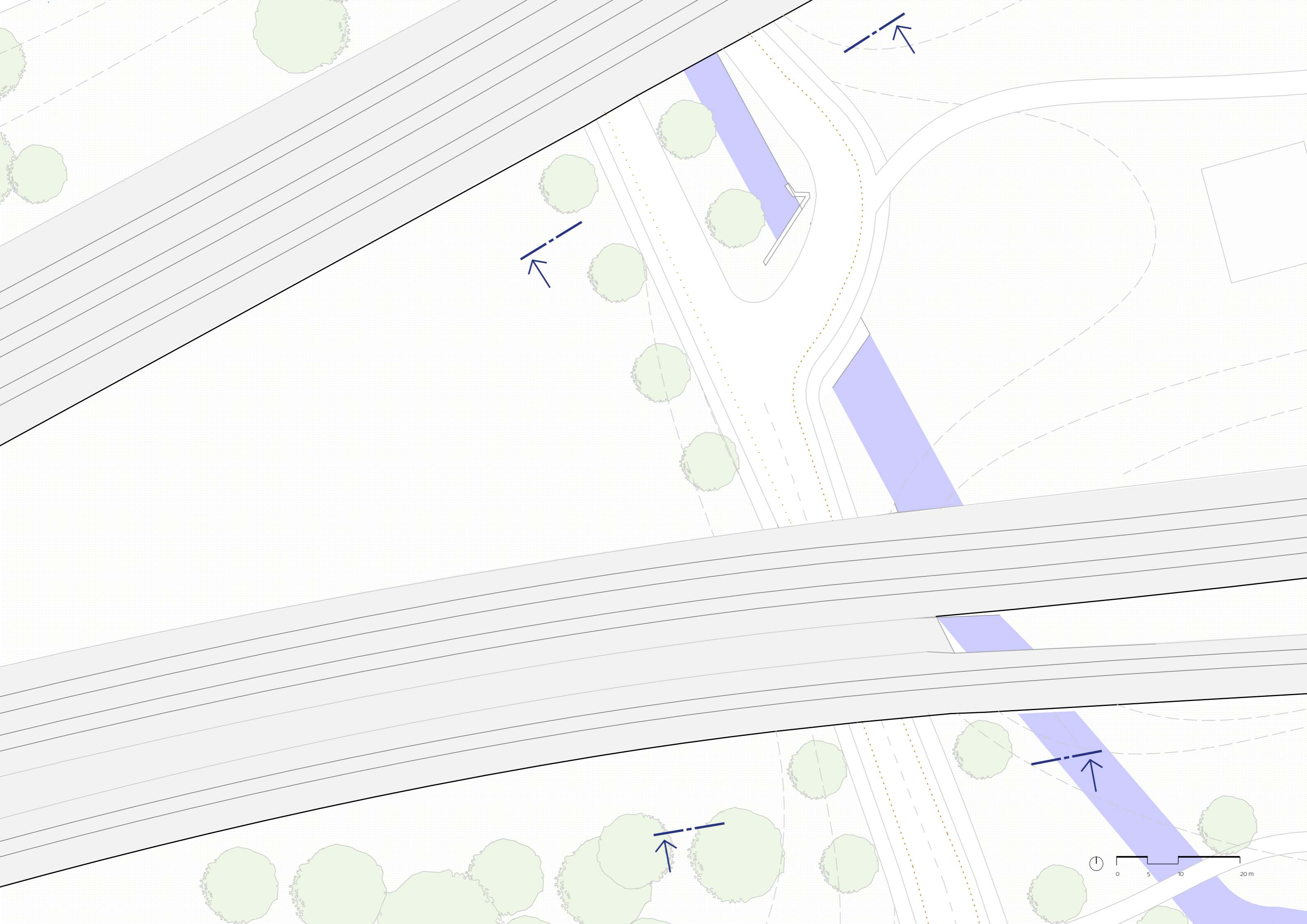
V / ŽELEZNIČNÍ PODJEZD

Koncept

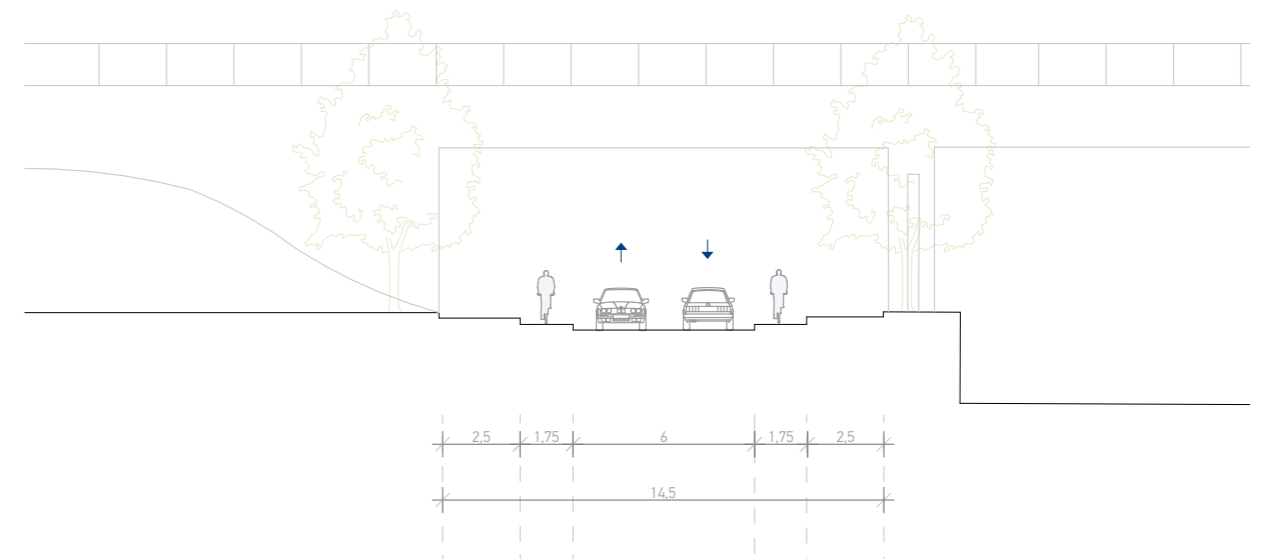
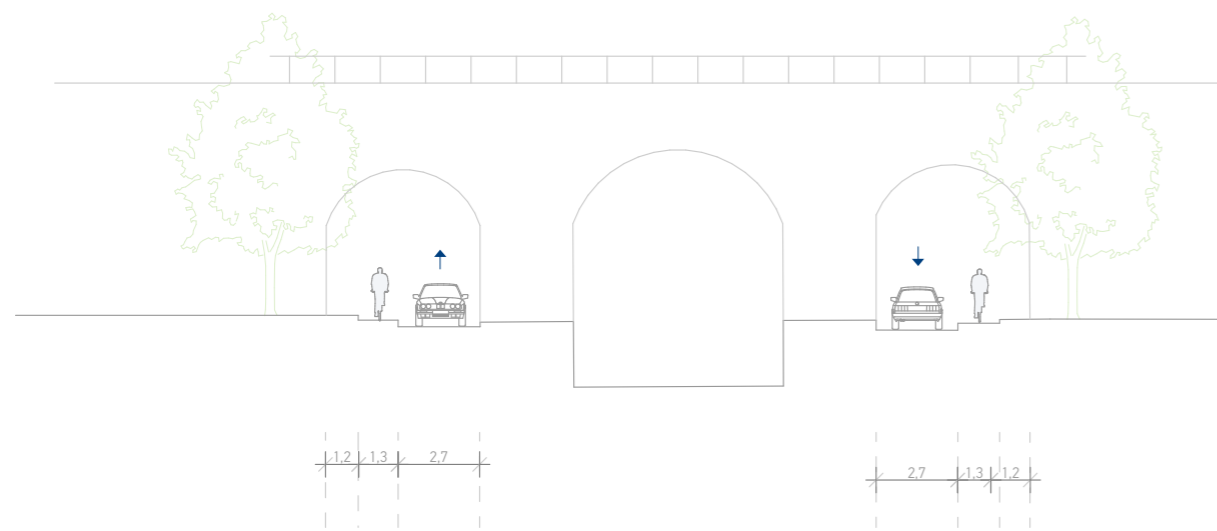

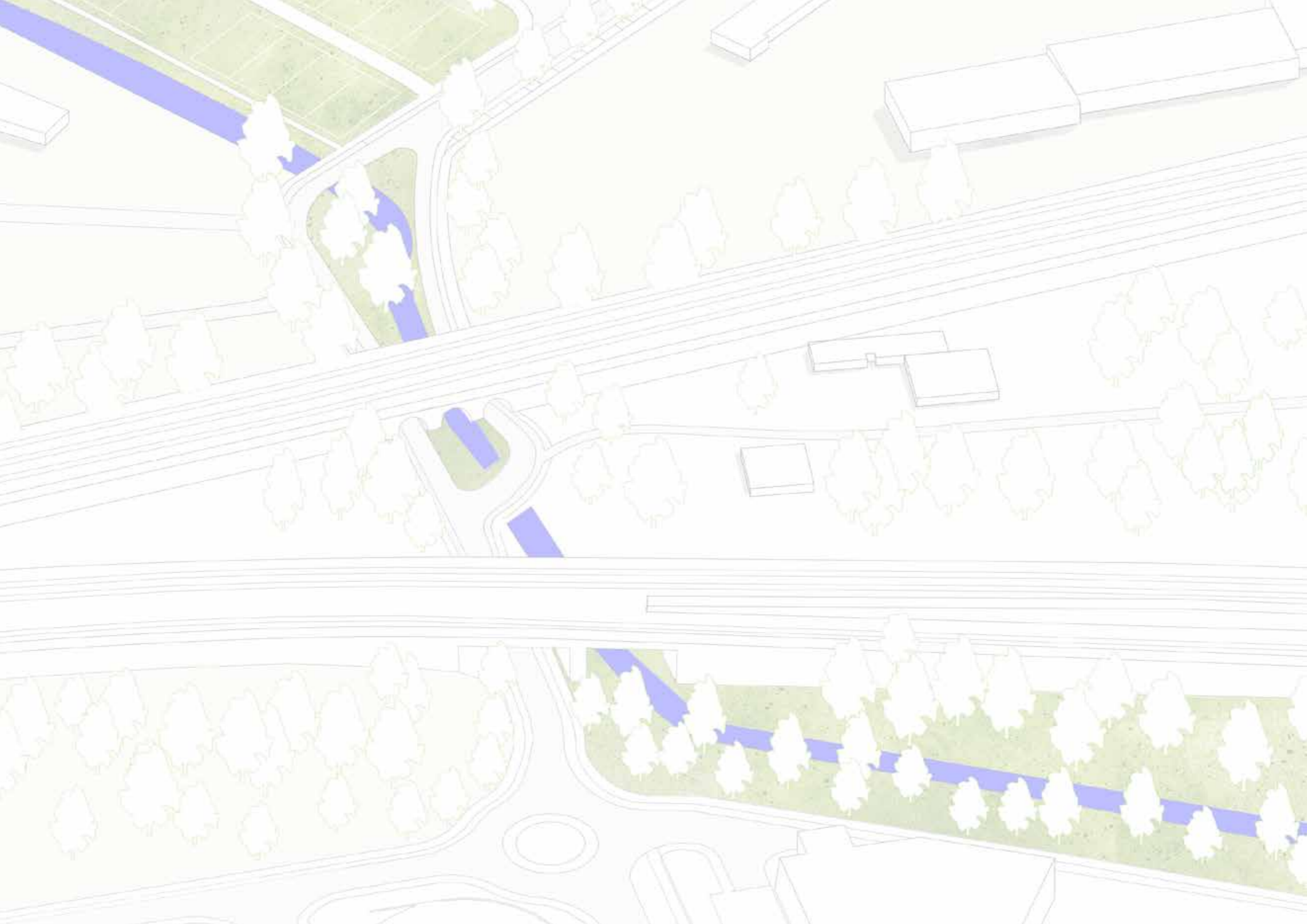
Podjezd pod koridorem železnice tvoří významnou bariéru v území. Přístup je vymezen pouze pro automobilovou dopravu. Železniční násep zpřetrhává přirozenou vazbu Ždírnického potoka na Bílinu a související biokoridor. Navržená širší koncepce pracuje s břehy Bíliny jako rekreačně pobytovým liniovým parkem zasahujícím do centra města, cílem návrhu je tedy zpřístupnit toto bolavé místo cyklistům a pěším, tak aby vznikla přímá návaznost na park u Ždírnického potoka na jedné straně a soutok Bíliny s potokem na straně druhé.

Na druhé straně přístup sociálně slabších k nákupní zóně a přiléhajícím službám částečně eliminuje problematiku tzv. environmentální nespravedlnosti, kdy lidé v sociálně vyloučených lokalitách často nemají přístup k základním službám nebo jsou odkázáni na nedostačující služby v území. Příkladem může být rozdíl v ceně potravin v supermarketu a malém obchůdku.

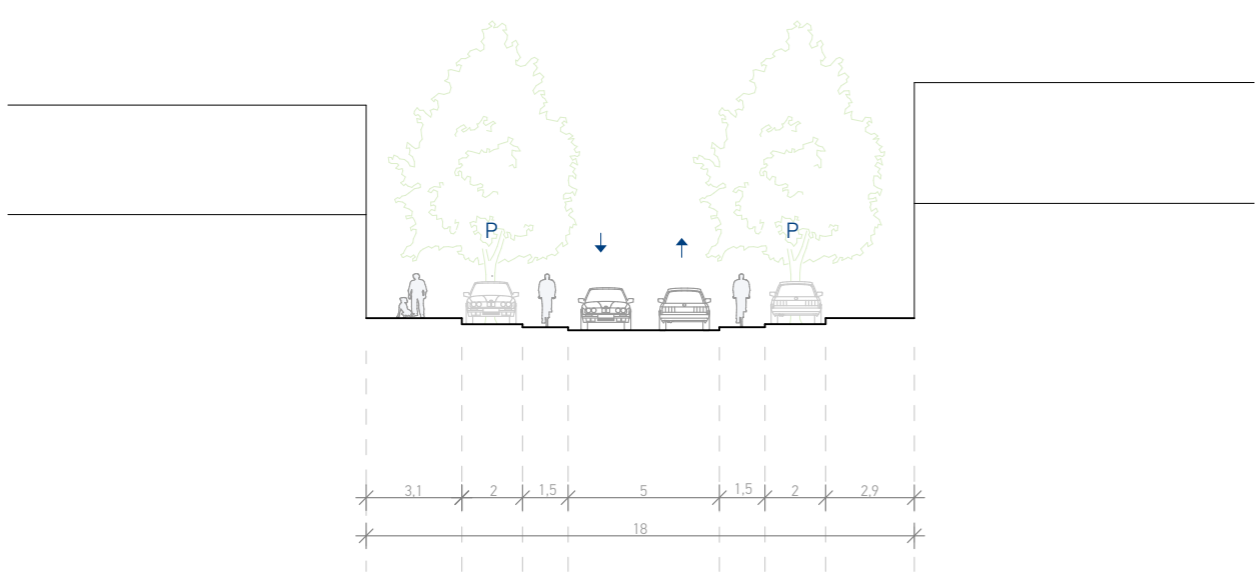
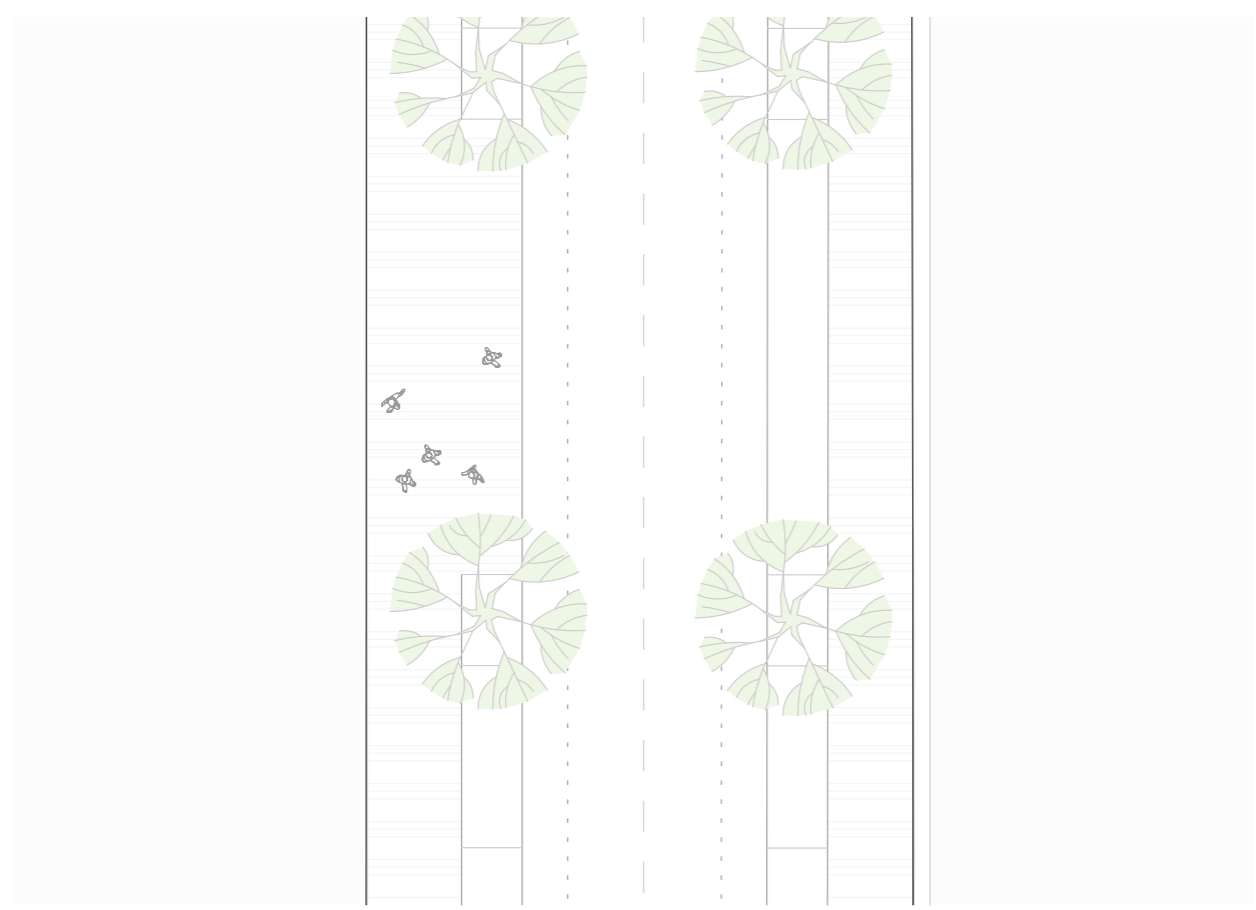
Uliční profily 1:250

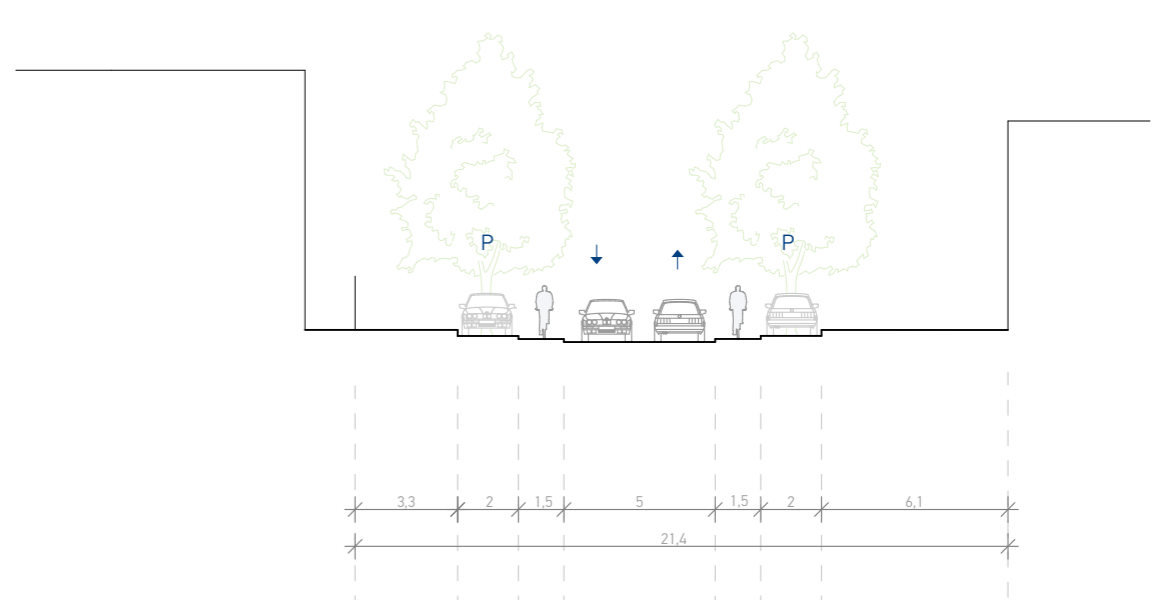
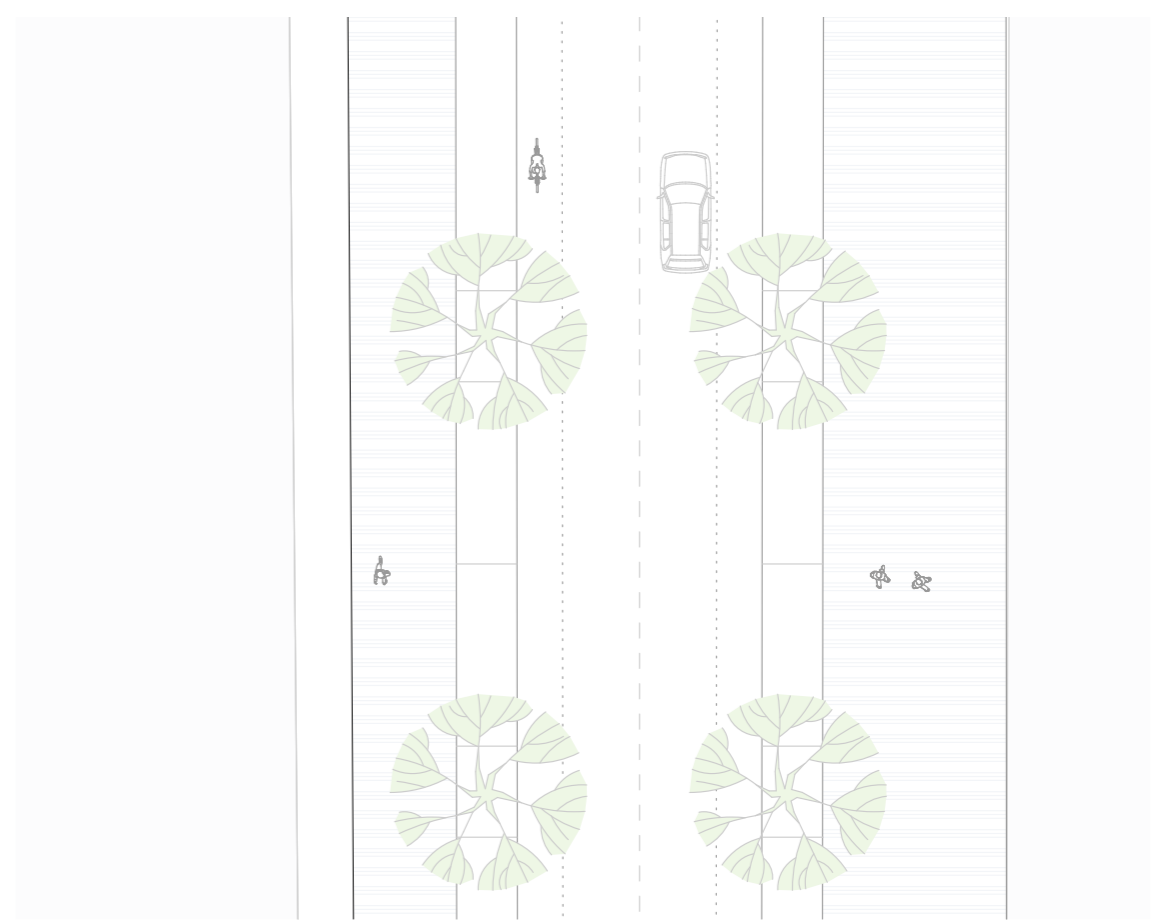
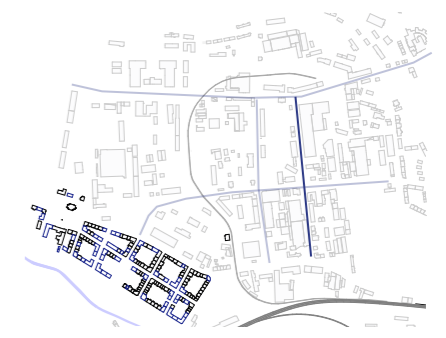

VI / ULIČNÍ PROFILY

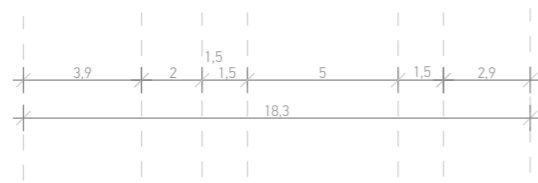
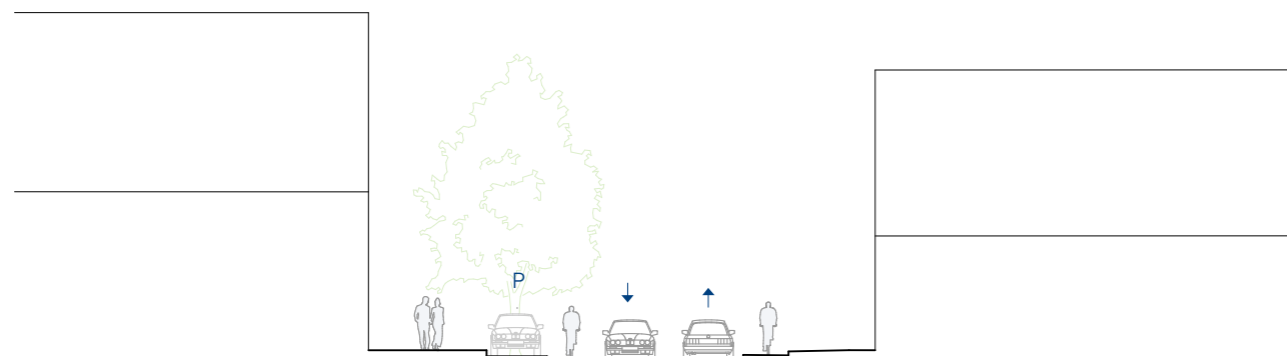
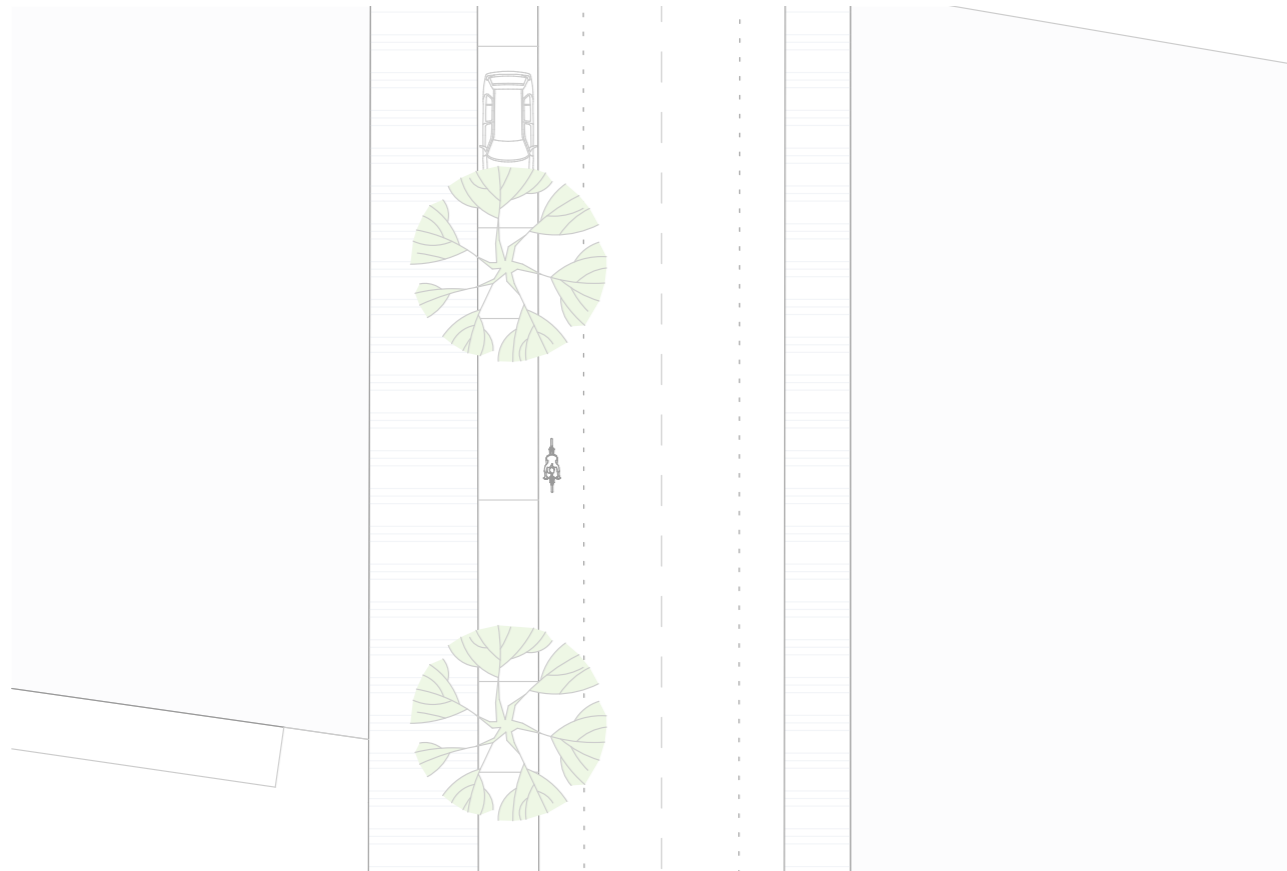
Ulice Textilní

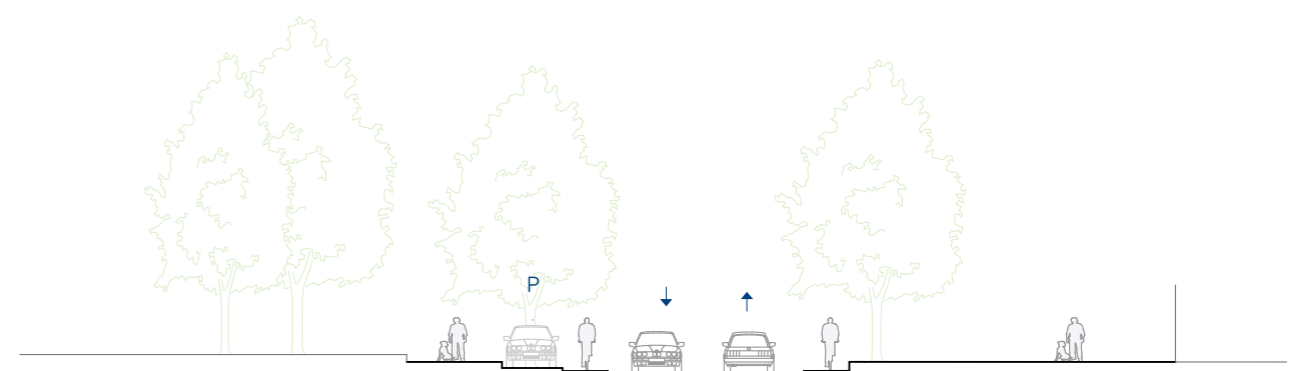
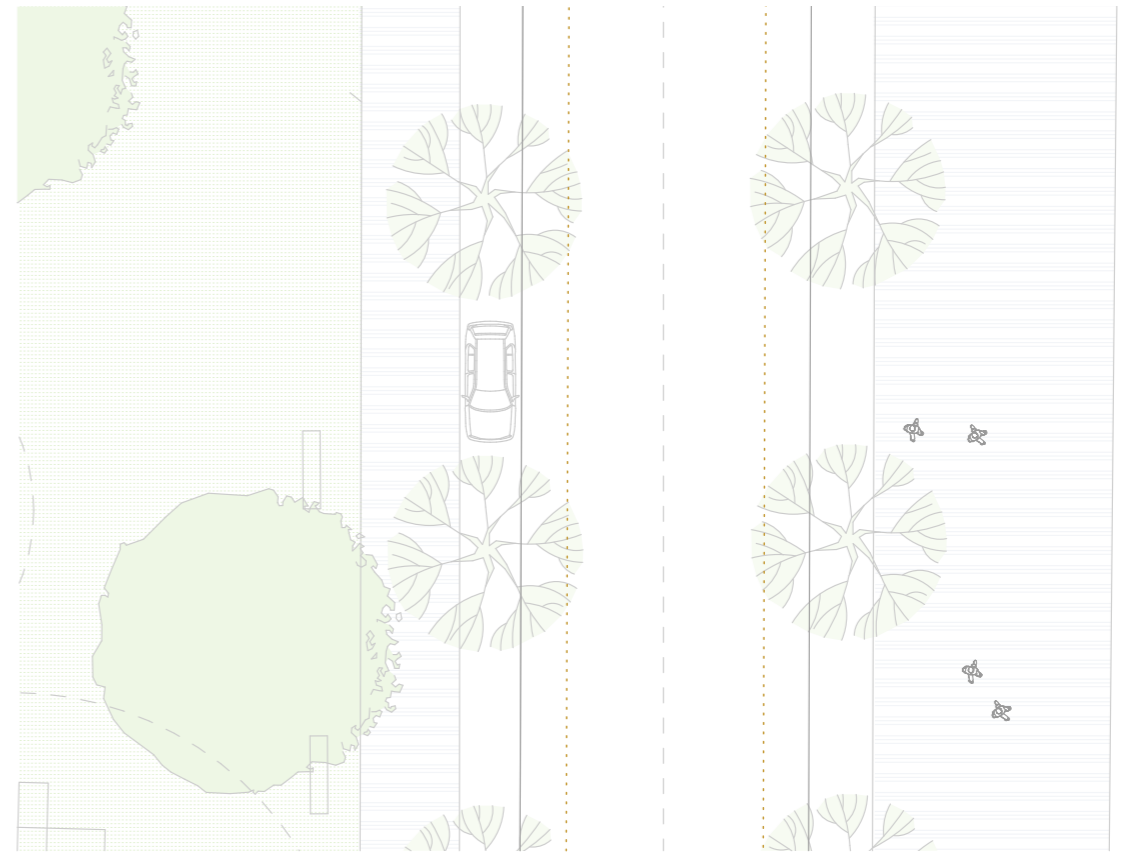
Ulice Na Luhách

Ulice Jateční

Ulice U Vlečky

5 / ZÁVĚR

Závěrečný komentář

Sociálně vyloučené lokality jsou komplexním problémem, který je přítomný v naší společnosti. Je těžké učit jeden společný jmenovatel těchto lokalit, k vytváření přispívá mnoho faktorů a stejně tak je třeba spojení sil mnoha lidí a institucí, aby se život lidí v těchto místech změnil.

Při psaní této práce jsem měla možnost mluvit s odborníky, kteří se zabývají problematikou sociálního vyloučení, kteří mi pomohli pochopit mechanismy, které zapříčiňují otřesnou situaci lidí, kteří obývají polorozpadlé domy v sociálně vyloučených lokalitách.

Věřím že toto téma se postupně otvírá a dostává se do podvědomí společnosti a z vyloučených lokalit se stane jen něco nepochopitelného co se dělo kdysi dávno.

Myslím, že předlické domy mají svou hodnotu a vytváří unikátní strukturu která má v Ústí nad Labem místo, stejně jako jejich obyvatelé.

Literatura a zdroje

1. Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. Praha, 2015. MPSV.
2. TOUŠEK, Ladislav, Václav WALACH, Petr KUPKA, et al. Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách. Brno: Doplněk, 2018. Společensko-ekologická edice. ISBN 978-80-7239-340-4.
3. SÝKORA, Luděk. Rezidenční segregace. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2010. ISBN 978-80-86561-34-9.
4. HŮLE, Daniel, BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ a Ladislav TOUŠEK. Kdo drží Černého Petra: sociální vyloučení v Liberci, Plzni a Ústí nad Labem. [Praha]: Člověk v tísni o.p.s., 2007. ISBN isbn:978-80-86961-27-9.
- 5.-6. Volby-korelace. [online]. Dostupné z: <https://1gr.cz/o/lidovky/volby18/korelace-vse.html>
7. Příspěvek na živobytí - vývoj v ČR, rok 2014. Domovská stránka - www.esfcr.cz [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp
8. Doplatek na bydlení- vývoj v ČR, rok 2014. Domovská stránka - www.esfcr.cz [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp
9. Účast ve sněmovních volbách. Existují Sudety? Hranice jsou zřetelné i sedmdesát let po vysídlení Němců. Interaktivní vizualizace Českého rozhlasu [online]. Copyright © 2016 Český Rozhlas [cit. 31.08.2020]. Dostupné z: <https://interaktivni.rozhlas.cz/sudety/>
10. Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR. Domovská stránka - www.esfcr.cz [online]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp
11. Kateřina Šedá. Kateřina Šedá [online]. Dostupné z: <https://www.katerinaseda.cz/>
12. Re:architekti, [online]. Dostupné z: <https://rearchitekti.cz/>
13. SUPERKILEN , BIG I Bjarke Ingels Group [online]. Dostupné z: <https://big.dk/#projects-suk>
14. Úřady městských obvodů - Magistrát města Ústí nad Labem. [online]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/urady-mestskych-obvodu/>
15. <https://www.esfcr.cz/mapa/>, Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR

Zdroje map a obrázků

1. Ortofoto mapy ČR, Geoprohlížeč. [online]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/?p=22524>
2. Mapové aplikace - Magistrát města Ústí nad Labem. [online]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/mapovy-portal/mapove-aplikace.html>
3. ÚSTÍ///AUSSIG - architektura na severu Čech. ÚSTÍ///AUSSIG - architektura na severu Čech [online]. Copyright © [cit. 05.01.2021]. Dostupné z: <https://usti-aussig.net/stavby/>

Za konzultace děkuji

Ing. arch. Akad. arch. I. Jiřímu Klokočkovi, ggs UP (vedoucímu práce),
Ing. arch. Janě Zdráhalové, Ph.D.,
Radce Kunešové,
Ing.arch. Janu Hroudovi,
Ing. arch. Karolíně Kripnerové, Ph.D.
studiu re:architekti za poskytnuté informace a podklady,

a dále své rodině za všechnu podporu během studia.

